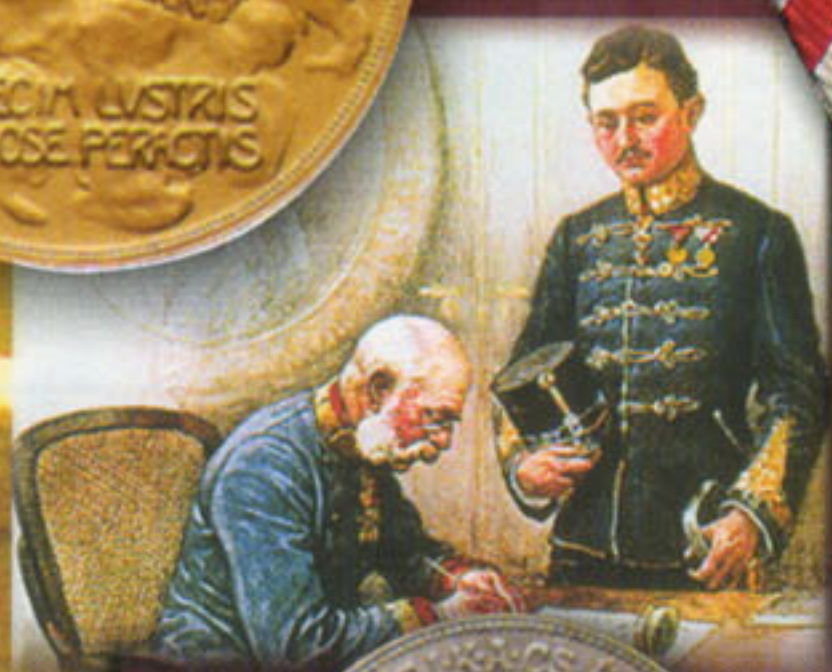
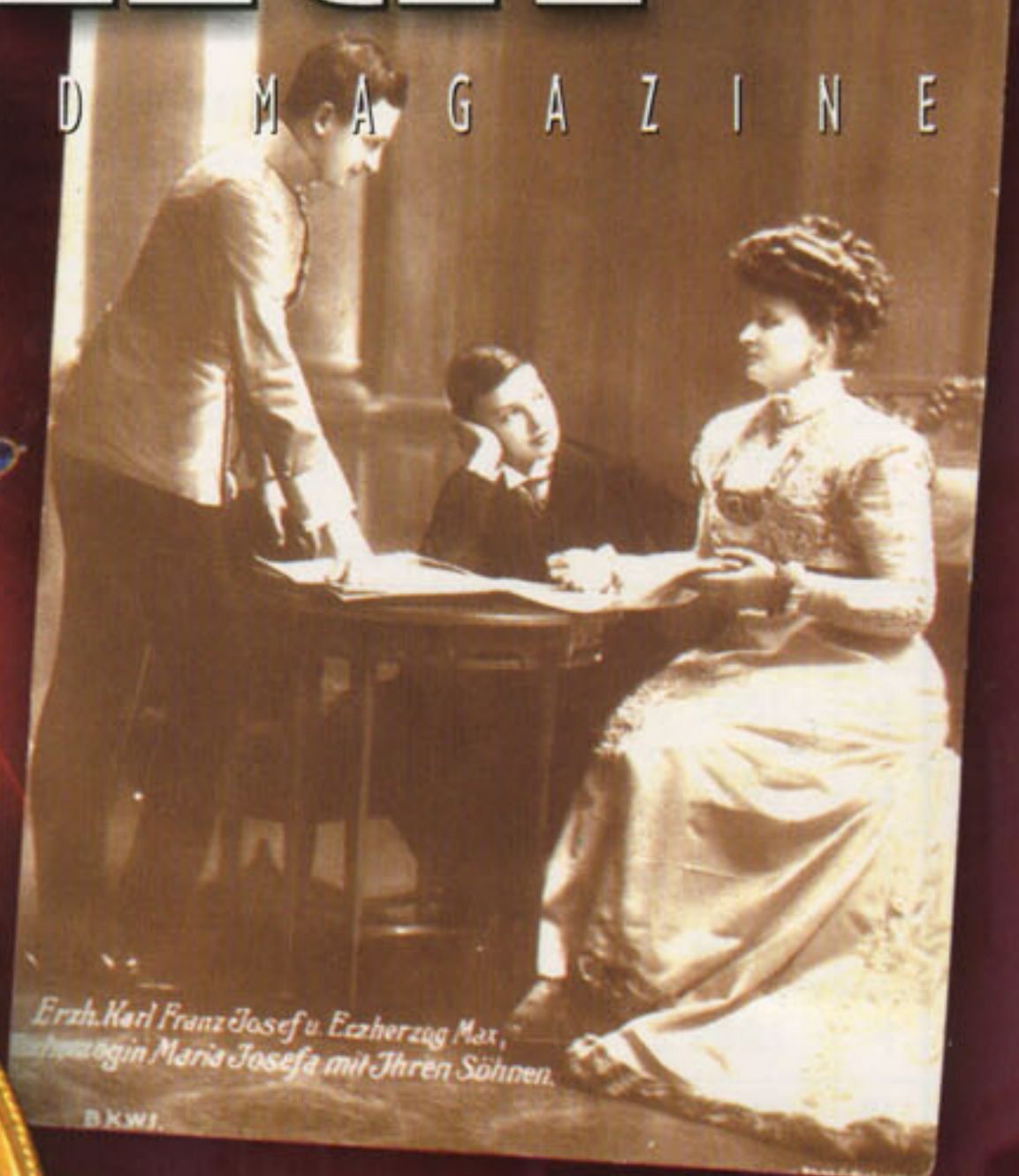

НУМІЗМАТИКА ФАЛЕРИСТИКА

INTERNATIONAL COIN TREND MAGAZINE

Статистика цін вторинного ринку на монети України

Монети XIV ст. карбовані на Поділлі

Фалеристичні пам'ятки Першої української дивізії УНА у британському полоні в Італії

До дискусії про монети Федора Годунова

Монети Австрійської імперії 1848-1918 рр.

3' 2007

Л П Е Н Ь — В Е Р Е С Е Н Ь

ISSN 1811-542X

07>

9 771811 542003

Журнали, файли, альбоми та книжки з рубрики «Книжкова крамниця» можна замовити і отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції,

Зразок заповнення поштового переказу див. на стор. 47-48.

Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

Наявність в редакції журналів «НумізMATика і фалеристика» та вартість з пересилкою поштою по Україні			Ціна за один номер	Ціна за річний комплект
1	1997 р.	№ - - - 4	15,0 грн	-
2	1998 р.	№ - 2, 3, 4		57,0 грн
3	1999 р.	№ - 2, 3, 4		57,0 грн
4	2000 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
5	2001 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
6	2002 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
7	2003 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
8	2004 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
9	2005 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
10	2006 р.	№ 1, 2, 3, 4		57,0 грн
11	8 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			112,0 грн
12	12 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			165,0 грн
13	16 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			216,0 грн
14	20 будь-яких номерів, вказаних в п.1-10			265,0 грн
15	24 будь-яких номери, вказаних в п.1-10			312,0 грн
16	Комплект 1997-2001 рр., 20 журналів			275,0 грн
17	Ювілейна підшивка 1997-2001 рр. з 20 журналів (шкіряне оправлення, гальванопластика)			650,0 грн
18	Комплект 2002-2007 рр., 20 журналів			275,0 грн
19	Ювілейна підшивка 2002-2007 рр. з 20 журналів (шкіряне оправлення, гальванопластика)			650,0 грн
20	Комплект 1997-2006 рр., 40 журналів			510,0 грн
21	2007 р.	№ 1, 2, 3	17,5 грн	-

Альбоми для монет					
Конфігурація та вартість з пересилкою поштою по Україні					
	6 сторінок			10 сторінок	
	K4 110x170 мм	A – ячейки 25x25 мм	39,0 грн	A – ячейки 25x25 мм	48,0 грн
B – ячейки 33x33 мм		B – ячейки 33x33 мм			
C – ячейки 50x50 мм		C – ячейки 50x50 мм			
AB – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (4 ст.)		AB – ячейки 25x25 мм (4 ст.) 33x33 мм (6 ст.)			
BC – ячейки 33x33 мм (2 ст.) 50x50 мм (4 ст.)		BC – ячейки 33x33 мм (4 ст.) 50x50 мм (6 ст.)			
ABC – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (2 ст.) 50x50 мм (2 ст.)		ABC – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (4 ст.) 50x50 мм (4 ст.)			
K6 160x220 мм	A – ячейки 25x25 мм	70,0 грн	A – ячейки 25x25 мм	80,0 грн	
	B – ячейки 33x33 мм		B – ячейки 33x33 мм		
	C – ячейки 50x50 мм		C – ячейки 50x50 мм		
	AB – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (4 ст.)		AB – ячейки 25x25 мм (4 ст.) 33x33 мм (6 ст.)		
	BC – ячейки 33x33 мм (2 ст.) 50x50 мм (4 ст.)		BC – ячейки 33x33 мм (4 ст.) 50x50 мм (6 ст.)		
	ABC – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (2 ст.) 50x50 мм (2 ст.)		ABC – ячейки 25x25 мм (2 ст.) 33x33 мм (4 ст.) 50x50 мм (4 ст.)		

Файли (230x298 мм)				
Файли	№ п/п	Кількість ячеек	Розмір ячеек мм	Ціна з відправленням поштою
ДЛЯ МОНЕТ	A3	12 (3x4)	67x72	5 шт. у будь-якій комплектації – 50,0 грн 10 шт. у будь-якій комплектації – 95,0 грн 20 шт. у будь-якій комплектації – 180,0 грн
	A4	24 (4x6)	50x47	
	A5	35 (5x7)	40x40	
	A6	48 (6x8)	32x34	
	A7	70 (7x10)	27x27	
	A8	96 (8x12)	25x23	
ДЛЯ БАНКНОТ	B1	1	203x294	
	B2	2	203x145	
	B3	3	203x97	
	B4	4	203x70	

Не забудьте зазначити у талоні поштового переказу порядковий номер та кількість.

Нові монети та банкноти України 2

Амонс А.
Биковнянські знахідки 6

Книжкова крамниця 11, 17, 25, 33, 48

Загребя М.
Статистика цін вторинного ринку
на монети України 1995–2000 рр. карбування
за період з 1998 по 2007 рр. 12

Карлов Є.
Визначення справжності китайських монет 18

Лазаренко В.
Ювілейна медаль «60 років Збройних Сил СРСР» 20

Шостопал А.
Монети XIV ст. карбовані на Поділлі 24

Мельник О., Пахолко С.
Фалеристичні пам'ятки Першої української дивізії
Української національної армії у британському полоні в Італії
(Белярія – Ріміні 01.06.1945–10.05.1947) 27

Розанов С., Розанов І.
До дискусії про монети Федора Годунова 34

Монети Австрійської імперії 1892–1918 рр. 40

Оголошення колекціонерів 46

Зареєстровано

у Міністерстві України в справах преси
та інформації

Свідоцтво про реєстрацію KB 2322 від 05.11.1996 р.

Головний редактор

Максим Загребя

Заступники головного редактора:

В'ячеслав Онищук,

Раїса Яушева-Омельянич

Редакційна колегія:

Валерій Дуров

Володимир Корнійчук

Олег Кривушенко

Пивоваров С. В., канд. істор. наук

Сергій Соколов

Дмитро Харітонов

Чеховський І. Г., канд. істор. наук

Відповідальний секретар

Антоніна Богушко

Літературний редактор

Лариса Бородачова

Комп'ютерне макетування

Валентин Белічко

Сергій Піонтковський

Здано до складання 15. 05. 2007

Підписано до друку 09. 08. 2007

Формат 60x90/8. Папір крейдований

Друк офсетний. Наклад 2000 пр.

Зам. 0807

Виготовлення оригінал-макету

та друк видавництва «ЛОГОС»

Адреса для кореспонденції:

Максим Загребя

а/с 43, Київ-147, Україна, 02147

E-mail: numismat@i.kiev.ua

www.numismatics.kiev.ua

Контактні телефони:

(044) 517-3703

8(050) 33-11-550

8(050) 33-40-722

Редакція не завжди поділяє

погляди авторів публікацій.

За достовірність фактів, цифр,

точність імен та прізвищ

відповідають автори статей,

а за зміст рекламних матеріалів –

рекламодавці.

© Усі права захищені.

Передрук можливий лише

з дозволу редакції.

Нові монети та банкноти України

Национальный банк Украины информирует

В публикациях Национального банка Украины рассказывается о новых памятных монетах Украины. Дается краткая информация об исторических событиях, которым посвящены монеты, их описание и технические характеристики, сведения об авторах эскизов и гипсовых моделей.

National Bank of Ukraine informs

Publications of the National Bank of Ukraine give information about the new memorable coins of Ukraine. Brief information about historical events reflected by the coins, their description and technical parameters, data about the authors of sketches and Paris plaster models are given.

Die Nationalbank der Ukraine informiert

In den Veröffentlichungen der Nationalbank der Ukraine handelt es sich um neue Gedenkmünzen der Ukraine. Es werden kurze Informationen über die historischen Ereignisse, denen die Münzen gewidmet sind, ihre Beschreibung und technische Charakteristik sowie über die Autoren der Skizzen und Gipsmodelle gegeben.

Чиста вода – джерело життя

Национальный банк Украины вводит в обіг 25 травня 2007 р. пам'ятні монети “Чиста вода – джерело життя” номіналами 20 та 5 гривень, присвячені одній із першооснов життя на Землі – воді. Монети мають привернути увагу суспільства до бережливого ставлення до природних багатств, зокрема річок, озер, морів.

Монету номіналом 20 гривень відкарбовано з використанням сучасних технологій виготовлення біметалевих монет із дорогоцінних металів. Загальна маса монети – 14,8 г. Метал внутрішнього кола – Au 916, маса у чистоті – 5,81 г; метал зовнішнього кола – Ag 925, маса у чистоті – 8,42 г. Діаметр монети – 31,0 мм, якість – “пруф-лайк”, тираж – 3 000 штук. Гурт монети – секторальне рифлення.

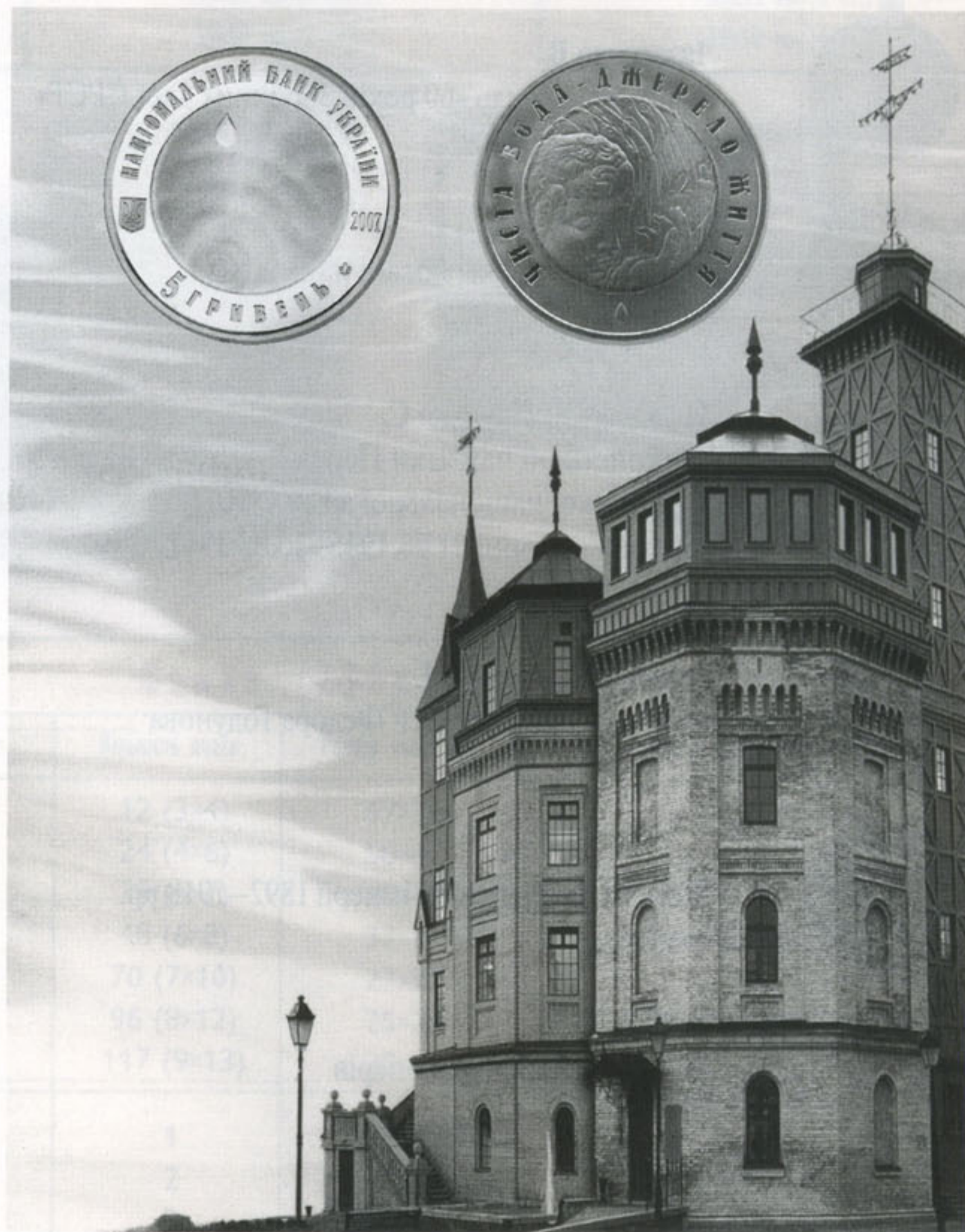
Монету номіналом 5 гривень відкарбовано з використанням сучасних технологій виготовлення біметалевих монет: зовнішнє коло – мідно-нікелевий сплав (CuNi25), внутрішнє – нордік (CuAl5Zn5Sn1), якість – “спеціальний анциркулейтед”, діаметр – 28 мм, маса – 9,4 г. Гурт монети – секторальне рифлення.

На аверсі монет у внутрішньому колі зображено круги, що розходяться на поверхні води від краплі, у верхній частині кола – наступну краплю. По зовнішньому колу розміщено: малий Державний Герб України (ліворуч), рік карбування монети – 2007 (праворуч), написи – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (угорі), номінал: на монеті з дорогоцінних металів – **20 ГРИВЕНЬ**; на монеті з недорогоцінних металів – **5 ГРИВЕНЬ** (унизу).

На реверсі монет у внутрішньому колі зображено символічну композицію – людина та водоспад. По зовнішньому колу розміщено напис – **ЧИСТА ВОДА – ДЖЕРЕЛО ЖИТТЯ**.

Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптор – Роман Чайковський.

Водно-інформаційний центр

100 років Мотор Січі

Національний банк України вводить в обіг 22 травня 2007 р. ювілейну монету “100 років Мотор Січі” номіналом 5 гривень, присвячену одному з найбільших у світі та єдиному в Україні підприємству з виробництва, випробування, супроводження під час експлуатації і ремонту 55 типів і модифікацій двигунів для 61 виду літаків і гелікоптерів різного призначення, що експлуатуються в 106 країнах світу, – Запорізькому відкритому акціонерному товариству “Мотор Січ”.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість – “спеціальний анциркулейтед”, маса – 16,54 г, діаметр – 35,0 мм, тираж – 45 000 штук. Гурт монети – рифлений.

На аверсі монети на фоні півкуль Землі зображено сокола, над ним – малий Державний Герб України, над яким півколом напис – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, ліворуч – рік карбування монети **2007**, унизу номінал – **5 ГРИВЕНЬ**.

На реверсі монети зображено авіаційний двигун, над яким праворуч розміщено логотип ВАТ “Мотор Січ” і розміщено написи: **МОТОР СІЧ** (угорі ліворуч), **100 РОКІВ** (унизу).

Художник і скульптор – Роман Чайковський.

Іван Огієнко

Національний банк України, продовжуючи серію “Видатні особистості України”, увів в обіг 12 червня 2007 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену видатному українському вченому, громадському та церковному діячеві Івану Огієнку (1882 – 1972). Іван Іванович Огієнко – філолог, літературознавець, засновник і ректор Кам’янець-Подільського українського державного університету, був міністром освіти та міністром віросповідань Української Народної Республіки. Іван Огієнко зробив значний внесок у розвиток української культури і мовознавства.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування – “спеціальний анциркулейтед”, маса – 12,8 г, діаметр – 31,0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монети на дзеркальному тлі у центрі розміщено напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, над яким – малий Державний Герб України, під написом у три рядки номінал та рік карбування монети: **2 / ГРИВНІ / 2007**, а також чотири трикутні сектори, які прикрашені рослинним орнаментом у стилі бароко.

На реверсі монети зображено портрет Івана Огієнка, праворуч і ліворуч від якого на трикутних сегментах розміщено роки життя **1882 – 1972**, унизу ліворуч півколом напис – **ІВАН ОГІЄНКО**.

Художники – Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори – Святослав Іваненко, Володимир Атаманчук.

Олег Ольжич

Національний банк України, продовжуючи серію “Видатні особистості України”, вводить в обіг 26 червня 2007 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену 100-річчю від дня народження поета, громадського діяча, археолога – Олега Ольжича (Кандиба Олег Олександрович). Під час Другої світової війни Олег Ольжич очолював націоналістичне підпілля та був одним з організаторів Української національної ради в Києві (1941). У 1944 році був заарештований гестаповцями і загинув у фашистському концтаборі.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування – “спеціальний анциркулейтед”, маса – 12,8 г, діаметр – 31,0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монети розміщено: на дзеркальному тлі угорі – малий Державний Герб України, під яким напис – **НАЦІОНАЛЬНИЙ/БАНК/ УКРАЇНИ**, унизу праворуч номінал – **2/ГРИВНІ**, рік карбування монети – **2007** (унизу), ліворуч зображено листок каштана, що впав на бруківку.

На реверсі монети зображено портрет Олега Ольжича і розміщено написи: **1907/1944** (ліворуч) та **ОЛЕГ/ ОЛЬЖИЧ** (праворуч) від портрета.

Художники: Анатолій Дем’яненко (аверс), Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (реверс).

Скульптори – Володимир Атаманчук, Володимир Дем’яненко.

XVI щорічна сесія Парламентської асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі

Національний банк України ввів в обіг 26 червня 2007 р. пам'ятну монету «XVI щорічна сесія Парламентської асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі» номіналом 5 гривень, присвячену проведенню в Києві 5 – 9 липня 2007 року засідання XVI щорічної сесії Парламентської асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі.

Монету відкарбовано з використанням сучасних технологій виготовлення біметалевих монет: зовнішнє коло – мельхіор (CuNi25), внутрішнє – нордік (CuAl5Zn5Sn1), якість карбування – «спеціальний анциркулейтед», діаметр – 28,0 мм, маса – 9,4 г, тираж – 35 000 штук. Гурт монети – секторальне рифлення.

На аверсі монети у внутрішньому колі на тлі стилізованого українського орнаменту розміщено малий Державний Герб України, у зовнішньому колі – написи:

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ (угорі), **П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ** (унизу), рік карбування монети – **2007** (ліворуч).

На реверсі монети у внутрішньому колі зображено емблему XVI щорічної сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ в м. Києві, у зовнішньому – розміщено напис **XVI ЩОРІЧНА СЕСІЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ ОБСЄ**.

Художник і скульптор – Святослав Іваненко.

75 років утворення Донецької області

Національний банк України вводить в обіг 6 липня 2007 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену 75-річчю утворення Донецької області, розташованої в південно-східній частині України. Наявність в області паливно-енергетичних і мінерально-сировинних ресурсів створили умови для розвитку промислового комплексу з високою концентрацією галузей важкої промисловості, наукової та соціальної інфраструктури.

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування – «спеціальний анциркулейтед», маса – 12,8 г, діаметр – 31,0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монети зображено шахтарський ліхтар (ліворуч), який освітлює стилізовані обриси промислових підприємств (праворуч) і розміщено написи: на дзеркальному тлі угорі півколом – **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під яким – малий Державний Герб України, унизу – **2/ГРИВНІ/ 2007**.

На реверсі монети зображено логотип ювілейних заходів з відзначення 75-річчя утворення Донецької області, по колу розміщено написи **ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ** (угорі), **ЗАСНОВАНА У 1932 РОЦІ** (унизу).

Художник і скульптор Святослав Іваненко.

Олена Теліга

Національний банк України, продовжуючи серію «Видатні особистості України», вводить в обіг 19 липня 2007 року ювілейну монету номіналом 2 гривні, присвячену талановитій поетесі, громадській діячці Олені Іванівні Телізі (1906–1942). Олена Теліга – поетеса, яка залишила хоч і невелику, але досить значну за мистецькою сутністю спадщину, була організатором і головою Спілки українських письменників в окупованому німцями Києві, редагувала літературно-мистецький додаток до газети «Українське слово» – «Літаври».

Монету виготовлено з нейзильберу, якість карбування – «спеціальний анциркулейтед», маса – 12,8 г, діаметр – 31,0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети рифлений.

На аверсі монети на дзеркальному тлі угорі півколом розміщено напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, під яким – малий Державний Герб України, ліворуч номінал – **2/ГРИВНІ**, унизу зображено опалений вишневий цвіт, логотип Монетного двору Національного банку України і рік карбування монети – **2007**.

На реверсі монети зображено портрет Олени Теліги, праворуч від якого розміщено написи: **1906/1942** та півколом **ОЛЕНА ТЕЛІГА**.

Художники: Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук (аверс), Анатолій Дем'яненко (реверс).

Скульптори: Володимир Дем'яненко, Анатолій Дем'яненко.

120 років Одеському державному академічному театру опери та балету

Національний банк України, продовжуючи серію "Пам'ятники архітектури України", ввів у обіг 25 липня 2007 року ювілейні монети "120 років Одеському державному академічному театру опери та балету" номіналами 10 та 5 гривень, присвячені 120-річчю відомої будівлі – Одеського державного академічного театру опери та балету, яка виконана у стилі віденського бароко. Театр побудовано за проектом архітекторів Фердинанда Фельнера і Германа Гельмера і відкрито у 1887 р. Стеля зали для глядачів розписана віденським художником Францем Лефлером за сюжетами творів Шекспіра. Театр цікавий не тільки своєю архітектурою, а й багатою творчою біографією.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено із срібла, якість – "пруф", маса в чистоті – 31,1 г, діаметр – 38,61 мм, тираж – 5 000 штук. Гурт монети рифлений.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу, якість – "спеціальний анциркулейтед", маса – 16,54 г, діаметр – 35,0 мм, тираж – 35 000 штук. Гурт монети - рифлений.

На аверсі монети номіналом 10 гривень зображено інтер'єр зали для глядачів та розміщено написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ/БАНК УКРАЇНИ/ 10 ГРИВЕНЬ/ 2007**, ліворуч від яких – малий Державний Герб України, а також позначення металу, його проби **Ag 925**, маса в чистоті **31,1**.

На аверсі монети номіналом 5 гривень зображено сцену з балету та розміщено: малий Державний Герб України (угорі), напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу номінал та рік карбування **5/ ГРИВЕНЬ/2007**.

На реверсі обох монет зображено будівлю Одеського державного академічного театру опери та балету, під якою розміщено напис **120 РОКІВ**, по колу монети – **ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТРОПЕРИ ТА БАЛЕТУ**.

Художники монети номіналом 10 гривень: Володимир Таран, Сергій Харук, Олександр Харук. Скульптори: Святослав Іваненко, Володимир Дем'яненко.

Художники монети номіналом 5 гривень: Володимир Атаманчук (аверс), Володимир Таран, Сергій Харук, Олександр Харук (реверс). Скульптори – Володимир Атаманчук, Володимир Дем'яненко.

Одеса.
Внутрішній
вигляд Міського
театру.

Всі монети та медалі відкарбовано на Монетному дворі Національного банку України.

За Розпорядженням НБУ від 08.06.2000 р. на пам'ятних монетах України розміщується логотип Монетного двору України.

Пам'ятні монети України є дійсними платіжними засобами України і обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Пам'ятні монети із дорогоцінних металів реалізуються в Україні і за кордоном за колекційною ціною.

Быковнянские находки

■ **Андрей Амонс (Киев)**

Быковнянский лес. Как много о нем говорят. Впервые мне пришлось услышать разговоры об этом месте в конце 80-х годов XX ст., когда на страницах киевской прессы стали появляться публикации о жертвах массовых репрессий 30-х годов. Уже не шепотом, а громко люди говорили о том, как в 1937–1938 гг. сотрудники органов НКВД проводили в Украине массовые репрессии в отношении местного населения. При этом назывались не только места содержания арестованных, но и упоминались места их тайного захоронения.

Так, многие из киевлян и жителей области среди мест тайного захоронения расстрелянных называли не только Лукьяновское кладбище, но и специально приспособленный для этих целей так называемый спецучасток НКВД УССР, расположенный на окраине Киева в лесу у поселка Быковня, который стал «функционировать» с лета 1937 г.

Разгул карательной деятельности советских судебных и внесудебных органов в Украине привел к тому, что большинство из арестованных и репрессированных людей в 20–30 годах просто исчезали навсегда. Многие из них после арестов так и не выходили из киевских тюрем, а значительная часть из оставшихся находили свое последнее пристанище в многочисленных лагерях бескрайнего

Советского Союза, где люди гибли за колючей проволокой, так и не дождавшись своего освобождения.

Именно во второй половине 80-х годов то в одном, то в другом областном центре активисты общества «Мемориал» с помощью студентов обнаруживали и раскапывали места тайных захоронений жертв тоталитарного режима в Украине. В многочисленных публикациях, упоминавших о подобных находках, называлась не только Винница,

Чернигов, Нежин, Харьков, но и многие другие областные и районные города. Среди них не остался забытым и Киев.

Вновь, как и в начале 70-х годов, на страницах газет и журналов замелькали статьи о Быковнянском захоронении, где на скрытом от людских глаз участке леса снова и снова находили многочисленные человеческие черепа с пулевыми отверстиями в затылочной части, а также многочисленные останки, разбросанные вокруг свежеразрытых захоронений. Местные «искатели сокровищ» никак не могли оставить в покое это захоронение, где год за годом перелопачивали безымянные могилы. Мародеры вырывали из челюстей погибших золотые зубные коронки и мосты. «Черные археологи» находили золотые обручальные кольца и перстни, иногда что-либо из ценных

вещей, которые сотрудники НКВД оставляли в то время у многочисленных арестованных, подвергшихся расстрелу.

Представители советской власти и партийные руководители совместно с правоохранительными органами совсем не препятствовали тогда этим противозаконным деяниям местных вандалов. Видимо, им было выгодно, чтобы место захоронения жертв политических репрессий на Киевщине было поскорее уничтожено и забыто. Для этой цели созданные ранее правительственные комиссии в официальных документах называли данную местность не иначе как территорией, на которой были «погребены» жертвы преступных деяний немецких оккупантов 1941–1943 гг. Однако советские чиновники почему-то совершенно не занимались вопросом, связанным с признанием этого лесного захоронения кладбищем и надлежащей его охраной. Все было на словах. В реальности уже с конца 40-х годов минувшего столетия вплоть до 1989 г. здесь постоянно проходили самовольные раскопки. С целью разграбления создавались группы из молодых людей, которые использовали заранее подготовленные металлические штыри, лопаты, фонарики и другие подручные средства, с помощью которых раз за разом находили и вскрывали все новые захоронения, а их было великое

Рис. 1. На раскопках тайных захоронений, произведенных в 30-х годах XX ст. органами НКВД УССР в Быковнянском лесу. 2006 г.

Рис. 2. Печать ГПУ У.С.С.Р. до 1932 г. и пластинка с верхушки деревянной рукоятки печати.

множество. Результаты таких деяний не заставляли себя ждать. Действительно, почти в каждой могиле им удавалось найти драгоценности, но брали не только драгоценности, брали все, включая монеты, бумажные деньги, документы на польском языке, польские награды и знаки отличия, что свидетельствовало о захоронениях не только советских людей, но и граждан другого государства.

В 1989 г., когда на этом месте уже в третий раз стала работать государственная комиссия с целью окончательного установления времени и места захоронения погребенных, наконец-то к решению вопроса о статусе «спецучастка» были подключены органы прокуратуры. Следственная группа в ходе расследования открывшегося уголовного дела провела тщательный осмотр места происшествия с последующей эксгумацией останков расстрелянных. В результате следователями было установлено, что в данном месте находятся захоронения жертв массовых расстрелов, в том числе, и узников киевских тюрем, осуществленных органами НКВД в довоенные годы. При расследовании работниками республиканской прокуратуры была составлена карта исследуемого места массовых захоронений с указанием всех квадратов, на которые была разбита данная

территория. К сожалению, карта не имела конкретной привязки и, указанные в ней найденные и частично раскопанные захоронения не были досконально и полно описаны в материалах уголовного дела. В частности, подробно не описывались найденные останки, а также вещи и документы, которые могли бы послужить основанием к поиску архивных материалов.

Ради объективности нужно отметить, что работать следователям приходилось в трудных условиях, связанных с разграблениями исследуемых могил. Сделать можно было намного больше, если бы советские и партийные органы не лимитировали следователей во времени и раскопки не были бы проведены «ударными» темпами в течение нескольких дней. И все же, в ходе столь поспешных работ удалось найти кое-какие вещественные доказательства, важные для исследования.

Так, с 19 по 23 декабря 1987 г. при осмотре и исследовании ранее разрытых и вновь раскопанных захоронений среди многочисленных могил с человеческими останками были обнаружены две ямы, в которых оказались зарытыми лишь вещи расстрелянных. Среди личных вещей, в основном, верхней одежды и обуви, удалось обнаружить и две печати: одна — с изображением герба Киева, вторая — Особого отдела реввоенсовета Юго-Западного фронта. Обе печати выполнены на металлических кружках и датируются первыми годами советской власти.

Обнаружены они были в яме под № 17, расположенной на территории 20-го квадрата Днепровского лесничества. Их деревянные рукоятки не сохранились, но сами печати тут же были изъяты, осмотрены и переданы оперативным работникам КГБ. В дальнейшем, уже в ходе расследования уголовного дела, в 1989 г. они были сданы следователю по особо важным делам В. Игнатъеву, который приобщил их к материалам расследуемого дела и после осмотра назначил по каждой из них экспертное исследование. Результаты проведенных экспертиз вместе с фототаблицами в последующем были приобщены к материалам уголовного дела.

Конечно, сам факт обнаружения в ямах с вещами печатей советских государственных органов первых лет большевистского правления в Украине имел важное значение, но об этом до последнего времени мало кто знал и обстоятельства столь интересных находок нигде не описывались, хотя подобные факты имели место и в других областных центрах, где проводились официальные раскопки.

Летом 1943 г. в период немецкой оккупации Винницы в центре города на территории бывших городских кладбищ немецкими властями проводились раскопки мест массовых захоронений советских граждан, расстрелянных во внутренней тюрьме Винницкого управления НКВД в период 1937–1941 гг. и тайно там захороненных. Именно там

Рис. 3. Выписка из протокола, утвержденная печатью ГПУ УССР до 1932 г.

немецким специалистам удалось обнаружить ямы с вещами репрессированных людей, среди которых найдено семь церковных печатей и штамп с хорошо сохранившимися рукоятками. Все они принадлежали костелам, располагавшимися на территории области, и были изготовлены из металла. Лишь одна из печатей исполнена на русском языке, а остальные выполнены латинским шрифтом и, скорее всего, были изъяты во время арестов католических священнослужителей в Винницкой области, что подтверждается названиями костелов на обнаруженных печатях.

Как раз часть этих печатей изображена в фотоприложении изданной книги «Вінниця: Злочин без кари», вышедшей в Киеве в 1994 г. на основании описания материалов немецкого расследования, проведенного летом 1943 г. в ходе раскопок мест захоронения расстрелянных органами НКВД советских граждан. К сожалению, дальнейшая судьба найденных тогда костельных печатей неизвестна, но, скорее всего, они остались в немецких государственных архивах вместе с материалами немецкого расследования и, может быть, до настоящего времени хранятся в качестве вещественных доказательств при этих материалах?

Что же касается двух печатей, найденных в Быковнянском лесу в 1987 г., то их дальнейшая судьба также не установлена. В 1991 г. материалы законченного уголовного дела были отосланы для изучения в Москву, к ним прилагались в качестве вещественных доказательств и обе печати. Однако сейчас неизвестно, были ли среди них печати. Где они сейчас? Возможно, остались в Киеве, а может, затерялись в Москве? Ответить на этот вопрос крайне трудно. Единственное, что у нас сейчас имеется в наличии — это экспертные заключения с фототаблицами, на которых изображены найденные тогда в Виннице печати.

История с печатями, обнаруженными при раскопках в Быковнянском лесу, не

закончилась. В июне 2006 г. государственная межведомственная комиссия по увековечению памяти жертв войны и политических репрессий при Кабинете министров Украины приступила к дальнейшим раскопкам спецучастка НКВД в Быковне, на территории которого в течение 1937–1941 гг. проводились тайные захоронения. Цель проведения раскопок — установление границ лесного захоронения, составление карты этих захоронений и определение точного количества жертв массовых репрессий, погребенных на данном месте. В ходе работ среди десятков выявленных захоронений были обнаружены, в частности, две ямы с личными вещами узников киевских тюрем: кожаная обувь, галоши и различные бытовые предметы. В одной из ям были, в основном, вещи и одежда советского производства, а в другой — польского. В первой из них среди обгоревших вещей, остатков военного обмундирования и фрагментов кителя сотрудника НКВД неожиданно была обнаружена большая круглая, изготовленная из латуни печать ГПУ УССР на украинском и русском языках.

Один из трудившихся в яме парней, поднявший найденную печать, стал аккуратно протирать тканью ее поверхность от многолетнего налета грязи и ржавчины. находка сразу привлекла внимание работавших поблизости людей. Печать стали внимательно осматривать и фотографировать. Деревянная рукоять ее из-за многолетнего пребывания во влажном грунте прогнила и рассыпалась на глазах. В ее верхней закругленной части хорошо просматривалась небольшая круглая пластинка из латуни с изображением пятиконечной звезды. Сохранность печати была сравнительно неплохой — небольшая ржавчина, царапины и вмятины связаны с длительной эксплуатацией печати и не портили ее вида. Сам рисунок герба УССР с расходящимися лучами и окружавшими его надписями был качественно выполнен опытным мастером

и прекрасно сохранился. Печать вместе с верхней пластинкой были вложены в пакет и переданы специалистам для осмотра, очистки и изучения.

В дальнейшем, после детального описания и полной обработки печати, по просьбе работавших на раскопках сотрудников Музея истории города Киева, эту большую гербовую печать ГПУ УССР передали на ответственное хранение в музей. Затем возник вопрос, как большая гербовая печать Государственного политического управления УССР, которая постоянно хранилась в этом грозном учреждении, оказалась в одной из лесных ям Быковнянского леса? Почему ее закопали рядом с десятками могил безымянных узников киевских тюрем, расстрелянных в ходе сталинских репрессий? Ведь все эти люди были репрессированы и расстреляны на основании решений того же правопреемника ГПУ — НКВД, большая гербовая печать которого была буквально скопирована со своей предшественницы — печати ГПУ. Об этом свидетельствуют их многочисленные оттиски на различных документах тех лет.

Но вернемся к месту находки данной печати. Вероятно, в 1934 г., после создания НКВД УССР, все печати прежнего образца подлежали уничтожению, но главную из них — большую гербовую печать ГПУ УССР, кто-то из ответственных работников этого учреждения забыл сдать или оставил себе на память среди личных вещей. В 1937–1938 гг. этот кто-то, попав в число врагов народа, был арестован, а печать была приобщена к материалам дела. В дальнейшем, как не представлявшая доказательственной ценности по делу, была вывезена с вещами арестованных в Быковнянский лес и там сброшена в яму. Однако не все вещи тогда сгорели, среди них оказалась и печать ГПУ — находка 2006 г.

Сама по себе найденная печать уникальна. Эта главная печать репрессивного органа тех лет, которая использовалась для поддержания большевистского режима в

Андрій Іванович Амонс (р. н. 1946) — член комісії Київради з питань поновлення прав реабілітованих, полковник юстиції у відставці, колишній начальник відділу по перегляду архівно-кримінальних справ і реабілітації у Військовій прокуратурі центрального регіону України. Автор багатьох публікацій, присвячених жертвам політичних репресій в Україні та книг — «Биківнянська трагедія», Биківнянські жертви». У співавторстві з Леонідом Абраменком видав дослідження «Репресовані прокурори в Україні: документи, нариси, матеріали» (Київ, вид-во «Істина», 2006).

Автори вивчили десятки тисяч справ незаконно репресованих

громадян — представників всіх верств населення, а також прокурорів і слідчих. За сторінками кожної справи відчувалося втручання безсердечних і жорстоких кар'єристів, які штучно підводили заздалегіть невинних людей до розправи. Досліджуючи невідомі до нашого часу документи, автори наче поринули у той жахливий період, що свідчив про великомасштабну трагедію народу, вона заповонила їхню свідомість, не даючи забуття і спонукачи до відновлення пам'яті про марно загинувших. Адже відновлювати і зберігати пам'ять про них — основа совісті, благочестя, патріотизму і, врешті-решт, показник рівня культури народу.

Украине, и ее отпечатки фигурируют среди тысяч документов, обрекавших народ на уничтожение.

Таким образом, на сегодняшний день мы имеем три печати, найденные на Быковнянском спецучастке НКВД УССР, две из которых имеют прямое отношение к советским репрессивным органам – особому отделу реввоенсовета Юго-Западного фронта и ГПУ УССР 20–30 годов минувшего столетия. Этими печатями заверяли документы уголовных дел, на основании которых сотни тысяч невинных людей направлялись для отбывания необоснованного наказания и на многолетние страдания или подвергались расстрелу. Эти печати выполняли также и роль оружия большевистской диктатуры, которое далеко не всегда было направлено на борьбу с уголовными элементами, а во все времена СССР активно использовалось для беспощадной репрессивной деятельности против своего же народа. И это остается неоспоримым историческим фактом.

Экспертные исследования

17 января 1989 г. следователем по особо важным делам прокуратуры г. Киева, уже упоминавшимся В. К. Игнатъевым, было вынесено постановление о назначении по уголовному делу № 50-0092 криминалистической экспертизы, производство которой было поручено экспертам Киевского научно-исследовательского института судебных экспертиз. 23 января и 2 февраля в институт судебных экспертиз по улице Большая Житомирская вместе с постановлением следователя поступили два пакета с вещественными доказательствами, в том числе, и двумя печатями, обнаруженными во время проведения осмотра и эксгумационных работ в квадрате № 17 на территории 20 квартала Днепровского лесничества у поселка Быковня. На разрешение криминалистической экспертизы были поставлены следующие вопросы:

1. Каким способом изготовлены представленные на исследование предметы? Какие обозначения выполнены на них и каким способом?

2. Время, место (страна, город, завод) их изготовления?

3. Для какой цели могли быть использованы, представленные на исследование предметы?

Рис. 4. Винницкие находки 1943 г. – печати костелов.

У Р С Р 3

НАРОДНИЙ КОМІСАРІАТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

О Р Д Е Р № 192

М. Червоня 1938 р.

Видано Сніговобитнику управління
ржавної Безпеки НКВС УРСР
зусу
проведення арешту та обшуку
Бердновського
Костянтина

Адреса Ольгінська № 10

Народний Комісар Внутрішніх Справ
Начальник Другого Відділу УДБ НКВС

ДОВІДКА:

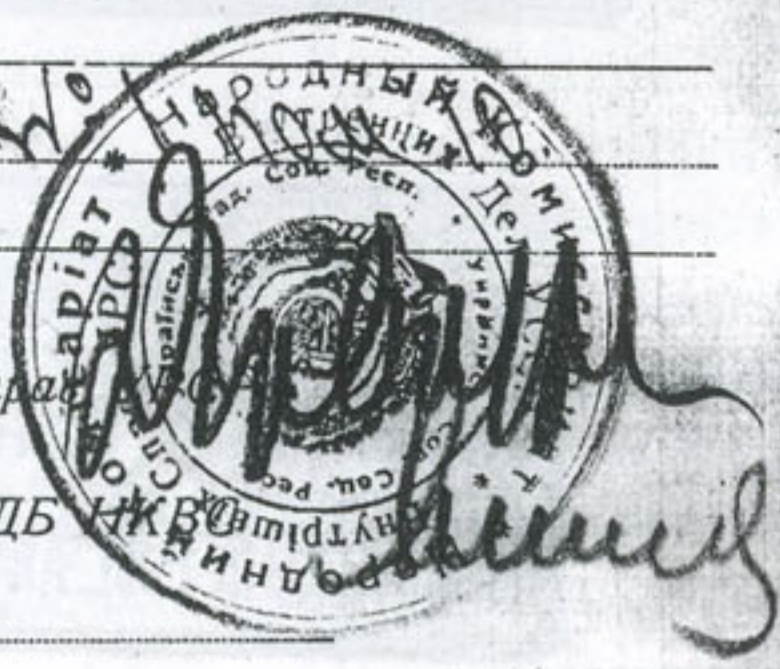

Рис. 4. Ордер, утверждённый печатью НКВД УССР – «Правоприемником» ГПУ УССР. Использовалась с 1934 г.

4. Из какого материала они изготовлены?

5. Есть ли на представленных предметах повреждения, возможный характер и механизм их образования?

6. Какова максимальная давность нахождения представленных предметов в земле с учетом степени коррозии?

Производство экспертизы было поручено заведующему лабораторией трассологических и судебно-баллистических исследований, кандидату юридических наук Виктору Евгеньевичу Бергеру, опытному специалисту, который провел не одну тысячу подобных экспертных исследований и неоднократно присутствовал при проведении эксгумационных работ в Быковнянском лесу.

Печать первая. В описательной части экспертного заключения № 171/03 от 10 февраля 1989 г. в п. 3 указано, что на исследование поступила круглая печать, изготовленная из металла желтого цвета (латуни или бронзы), на поверхности которой в центре выгравировано зеркальное изображение государственного герба РСФСР,

относящегося к 20-м годам XX ст., а по ободку нанесен (зеркально) следующий текст: ОСОБЫЙ ОТДЕЛ РЕВВОЕНСОВЕТА ЮГ.ЗАП. ФРОНТА. На поверхности печати находятся беспорядочно расположенные вмятины. На тыльной стороне печати находится основание с гнездом для крепления кольца или рукояти. Диаметр печати – 35 мм, высота – 8 мм. Судя по устройству печати, имеющимся на ней знакам, данная печать являлась собственностью особого отдела реввоенсовета Юго-Западного фронта и использовалась для

опечатывания различных материалов

с использованием сургуча. Данная печать изготовлена кустарным способом ранее декабря 1920 г. [1].

Печать вторая. Представляет собой также круглую печать, изготовленную из серого металла, на одной поверхности которой выгравировано рельефное изображение герба города Киева в виде щита с фигурой архангела Михаила с овальным щитом в левой руке и мечом в правой. Поскольку данный герб г. Киева был отменен в апреле 1919 г., следовательно, печать изготовлена ранее 1919 г. для опечатывания на сургуче, воске и т. п. [2]. На тыльной стороне печати находятся наплывы металла и наслоения почвы. Диаметр печати 22 мм, высота с наплывами 13 мм. Судя по устройству печати и имеющимся на ней изображениям, данная печать изготовлена кустарным способом.

Председателем реввоен трибунала Юго-Западного фронта в тот период являлся Балицкий В.А., заместителем начальника Особого отдела того же фронта был Е. Г. Евдокимов, сотрудником отдела работал М. П. Фриновский, секретарем –

С. С. Дукельский, начальником информации Особотдела работала Э. Я. Грудман [3].

В декабре 1920 г., как и другие печати этого военного формирования, она утратила свою юридическую силу. В последующем, находясь в архиве, согласно составленного акта, печать подлежала уничтожению, однако, вопреки принятому решению оказалась у кого-то из бывших работников особотдела и как историческая реликвия хранилась у него до 1937 г. Видимо, при аресте этого должностного лица данная печать была изъята и приобщена к материалам уголовного дела, а затем вместе с вещдоками уничтожена работниками НКВД путем закапывания в яме на территории Быковнянского леса, где в 1987 г. и удалось обнаружить ее.

Как уже отмечалось, в августе 2006 г. во время раскопок в 19-м квартале Днепровского лесничества в процессе шурфования была выявлена яма с закопанными там вещами бывших узников киевских тюрем. Среди обгорелых вещей и обуви удалось обнаружить еще одну печать советских правоохранительных органов – большую гербовую двуязычную печать ГПУ УССР с гербом в центре, искусно выполненную неизвестным резчиком на круглой латунной заготовке. Найденная печать в 1922–1934 гг. хранилась в сейфе председателя ГПУ. Все эти годы печать использовалась по своему прямому назначению и ее оттиск на важных государственных документах удостоверял не только служебные полномочия председателя ГПУ УССР. Печать на документах имела определенную юридическую силу, а во множественных случаях решала вопросы, связанные с арестом тысяч и тысяч людей.

В описательной части музейного заключения от 10 февраля 2007 г. указано, что на исследование поступила круглая печать, изготовленная из металла желтого цвета – латуни, в центре которой выгравировано зеркальное изображение государственного герба с надписью У.С.С.Р. над эмблемой «серп и молот», обрамленного венком колосьев, по четыре колоска с обеих сторон. Герб внизу обрамляют девизная лента с надписями на украинском и русском языках: ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН ЄДНАЙТЕСЯ і ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН СОЕДИНЯЙТЕСЬ. Над гербом – надпись полукругом: УКРАЇНСЬКА СОЦІАЛІСТИЧНА РЕСПУБЛІКА ★

УКРАИНСКАЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ РЕСПУБЛИКА. По внешнему большому кругу расположены надписи в две строки:

★ ДЕРЖАВНЕ ПОЛІТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ★ / ≈ ПРИ РАДІ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ ≈ (вверху) и ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ / ≈ ПРИ СОВЕТЕ НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ ≈ (внизу).

На тыльной стороне печати по центру вмонтирован стержень квадратный в сечении для крепления деревянной рукояти, на конце которой крепилась сохранившаяся круглая латунная пластинка с чеканным изображением серпа и молота. Диаметр печати – 60 мм, высота – 5 мм, высота стержня для крепления рукояти – 30 мм. Техника исполнения печати – гравировка. Степень сохранности – царапины, вмятины, потертости, искривления внешнего ободка, коррозия на реверсе и гурте.

Данная печать изготовлена кустарным способом ранее июля 1922 г. [4].

Печать была введена в действие для исполнения своих прямых функций с 22 марта 1922 г. и вплоть до завершения деятельности Государственного политического управления, т. е. до 10 июля 1934 г.

Необходимо отметить, что первым официальным владельцем печати с 22 марта 1922 г. являлся московский ставленник, известный революционер и активный сотрудник органов ЧК председатель ГПУ У.С.Р.С. Манцев В. Н. Его заместителем с того же времени был не менее активный революционер и один из первых сотрудников ЧК в Украине. А. Балицкий, который с 1 сентября 1923 г. сменил В. Н. Манцева на данной должности и стал полноправным хозяином большой гербовой печати до 25 июля 1931 г. Одновременно с марта 1924 г. он выполнял и обязанности наркома внутренних дел УССР, в связи с чем использовал для выполнения своих служебных обязанностей еще одну гербовую печать этого ответственного государственного ведомства.

Следующим владельцем этой печати с 25 июля 1931 г. по 20 февраля 1933 г. являлся комиссар государственной безопасности 1 ранга С. Ф. Реденс. Как председатель ГПУ УССР и полномочный представитель ОГПУ СССР он использовал печать не только для заверения важных служебных документов, но и для выдачи ордеров на многочисленные аресты населявших Украину людей.

На рубеже 20–30 годов XX ст. органы ГПУ УССР проводили расследования резонансных уголовных дел, которые в последующем рассматривались на громких судебных процессах. К категории этих дел можно отнести: Шахтинское дело, дела Спилки освобождения Украины (СВУ), Украинского национального центра и ряд других. В каждом из этих дел многие документы были заверены не только большой гербовой печатью ГПУ УССР, но и рядом других печатей советских правоохранительных органов того времени.

Список литературы

1. Советская военная энциклопедия. – М.: Воениздат, 1980. – Т. 8. – С. 623.
2. Архив Военной прокуратуры центрального региона Украины. Дело № 50-0092. – Т. 19. – С. 5–9.
3. Шаповал Ю., Пристайко В., Золотарьов В. ЧК-ГПУ-НКВД в Україні. – Київ, 1997. – С. 435–575.
4. Юридическая энциклопедия. – Киев, 000. – Т. 2. – С. 115, 117.

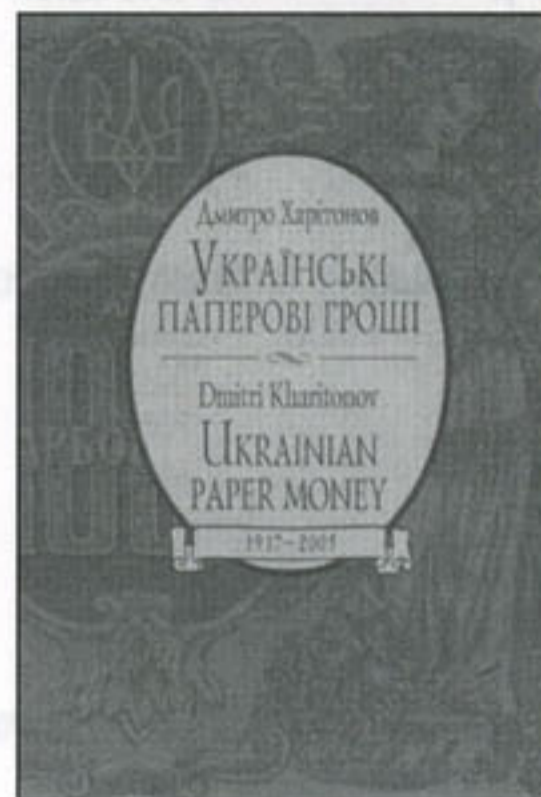
Ці книжки можна отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції журналу: Максим Загребя, а/с 43, Київ, 02147.

Не забудьте у графі поштового переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу та назву книжки.

Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

Дмитро Харітонов

УКРАЇНСЬКІ ПАПЕРОВІ ГРОШІ

Київ, 2005 р.

Формат 147×210 мм, м'яка обкладинка, 112 с.

Каталог містить детальну інформацію про державні випуски паперових грошей, котрі були надруковані для обігу в Україні з 1917 по 2005 р.

Кольорові ілюстрації більше 160 бон, багато з яких публікуються вперше.

Описані основні характеристики бон: розмір, колір, якість паперу, водяні знаки, інші.

Українською та англійською мовами.

Ціни для трьох станів збереження в євро.

Ціна з пересиланням поштою по Україні – 130,- грн.

Дмитро Харітонов

ПАПЕРОВІ ГРОШІ ЄВРЕЙСЬКИХ ГРОМАД В РОСІЇ

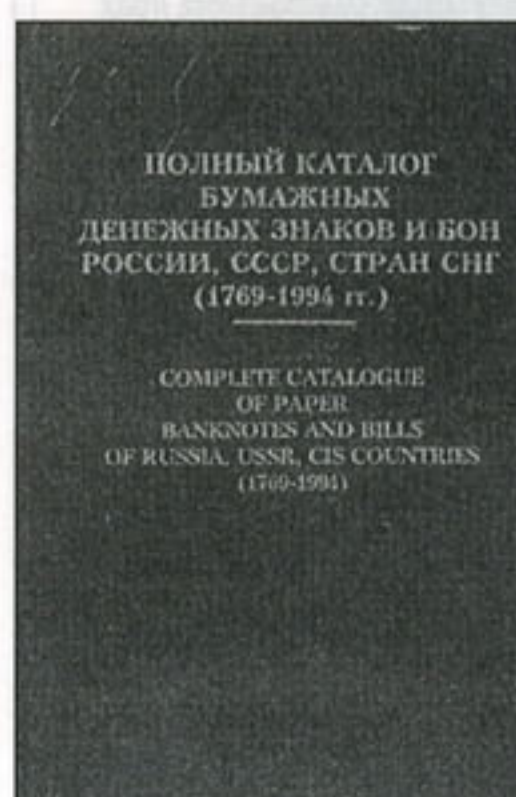
Прага, 2003 р.

Формат 148×210, м'яка обкладинка, 136 с.

Каталог паперових грошей, що були в обігу як платіжні засоби в єврейських громадах на території Росії у період 1917–1920 рр.

Дано описування близько 300 грошових знаків, вказано різновиди, рідкості та колекційна вартість для двох станів збереження. Понад 200 оригінальних кольорових ілюстрацій, багато бон опубліковано вперше. Мова – російська та англійська.

Ціна з пересиланням поштою по Україні – 180,- грн.

П. Ф. Рябченко ПОВНИЙ КАТАЛОГ ПАПЕРОВИХ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ ТА БОН РОСІЇ, СРСР, КРАЇН СНД (1769–1994 гг.)

Київ, 1995 р.
Формат 135×206,

тверда обкладинка, 672 с.

Ціни в доларах США. Мова російська

Ціна з пересиланням поштою по Україні – 22,- грн.

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

КМ 2.13 Загальна декларація прав людини. 50 років

1998	CuNiZn	12,80 г	100.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				3,00
Лютий 2004 р.				5,00
Червень 2005 р.				40,00
Вересень 2006 р.				50,00
Серпень 2007 р.				55,00

КМ 2.14 Орел степовий

1999	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				10,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				25,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				150,00
Серпень 2007 р.				200,00

КМ 2.15 80 років проголошення соборності України

1999	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				9,00
Лютий 2003 р.				4,00
Лютий 2004 р.				12,00
Червень 2005 р.				80,00
Вересень 2006 р.				100,00
Серпень 2007 р.				120,00

КМ 2.16 Панас Мирний

1999	CuNiZn	12,80	50.000	P-like
Квітень 2000 р.				9,00
Лютий 2003 р.				10,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				10,00
Вересень 2006 р.				20,00
Серпень 2007 р.				20,00

КМ 2.17 100 р. гірничої академії України

1999	CuNiZn	12,80	20.000	P-like
Квітень 2000 р.				9,00
Лютий 2003 р.				8,00
Лютий 2004 р.				15,00
Червень 2005 р.				40,00
Вересень 2006 р.				150,00
Серпень 2007 р.				150,00

КМ 2.18 Любка дволисна

1999	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				9,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				25,00
Червень 2005 р.				100,00
Вересень 2006 р.				100,00
Серпень 2007 р.				140,00

КМ 2.19 Анатолій Солов'яненко

1999	CuNiZn	12,80	25.000	P-like
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				15,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				40,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

КМ 2.20 55 років визволення України

1999	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				4,00
Лютий 2004 р.				10,00
Червень 2005 р.				40,00
Вересень 2006 р.				100,00
Серпень 2007 р.				110,00

КМ 2.21 Соня садова

1999	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				9,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				16,00
Червень 2005 р.				65,00
Вересень 2006 р.				75,00
Серпень 2007 р.				100,00

КМ 2.22 Іван Козловський

2000	CuNiZn	12,80 г	20.000	P-like
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				15,00
Вересень 2006 р.				25,00
Серпень 2007 р.				40,00

КМ 2.23 Вікентій Хвойка

2000	CuNiZn	12,80 г	20.000	P-like
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				15,00
Вересень 2006 р.				40,00
Серпень 2007 р.				50,00

КМ 2.24 55 років перемоги у ВВВ 1941–1945 рр.

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				4,00
Лютий 2004 р.				6,00
Червень 2005 р.				40,00
Вересень 2006 р.				50,00
Серпень 2007 р.				60,00

КМ 2.25 Сідней-2000. Потрійний стрибок

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				3,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				30,00
Вересень 2006 р.				40,00
Серпень 2007 р.				50,00

КМ 2.26 Сідней-2000. Паралельні бруси

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				3,00
Лютий 2004 р.				8,00
Червень 2005 р.				25,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				40,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

КМ 2.27 Сідней-2000. Вітрильний спорт

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				3,00
Лютий 2004 р.				6,00
Червень 2005 р.				25,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				35,00

КМ 2.28 Сідней-2000. Художня гімнастика

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				3,00
Лютий 2004 р.				5,00
Червень 2005 р.				25,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				35,00

КМ 2.29 Олесь Гончар

2000	CuNiZn	12,80 г	20.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				7,00
Лютий 2004 р.				12,00
Червень 2005 р.				35,00
Вересень 2006 р.				50,00

КМ 2.30 Прісноводний краб

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				10,00
Лютий 2004 р.				25,00
Червень 2005 р.				35,00
Вересень 2006 р.				50,00

КМ 2.31 Чернівецький державний університет. 125 років

2000	CuNiZn	12,80 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				4,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				25,00
Червень 2005 р.				35,00
Серпень 2007 р.				40,00

КМ 2.32 Катерина Білокур

2000	CuNiZn	12,80 г	30.000	Unc.
Квітень 2000 р.				6,00
Лютий 2003 р.				15,00
Лютий 2004 р.				40,00
Червень 2005 р.				75,00
Вересень 2006 р.				100,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

5 гривень

КМ 5.1 Михайлівський Золотоверхий собор. XII ст.

1998	CuNiZn	16,54 г	200.000	Unc.
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				15,00
Червень 2005 р.				25,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				40,00

КМ 5.2 Успенський собор К.-П. лаври. XI ст.

1998	CuNiZn	16,54 г	200.000	Unc.
Квітень 2000 р.				8,00
Лютий 2003 р.				6,00
Лютий 2004 р.				15,00
Червень 2005 р.				25,00
Вересень 2006 р.				30,00
Серпень 2007 р.				40,00

КМ 5.3 900 р. Новгород-Сіверському князівству

1999	CuNiZn	16,54 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				10,00
Лютий 2003 р.				15,00
Лютий 2004 р.				30,00
Червень 2005 р.				70,00
Вересень 2006 р.				150,00
Серпень 2007 р.				200,00

КМ 5.4 Магдебурзьке право Києва. 500 років

1999	CuNiZn	16,54 г	50.000	Unc.
Квітень 2000 р.				10,00
Лютий 2003 р.				8,00
Лютий 2004 р.				5,00
Червень 2005 р.				40,00
Вересень 2006 р.				60,00
Серпень 2007 р.				80,00

КМ 5.5 Різдво Христове

1999	CuNiZn	16,54 г	100.000	Unc.
Квітень 2000 р.				10,00
Лютий 2003 р.				8,00
Лютий 2004 р.				10,00
Червень 2005 р.				30,00
Вересень 2006 р.				40,00
Серпень 2007 р.				50,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

КМ 5.6 Білгород-Дністровський. 2500 років
2000 CuNiZn 16,54 г 50.000 Unc.

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	10,00
Лютий 2003 р.	6,00
Лютий 2004 р.	10,00
Червень 2005 р.	30,00
Вересень 2006 р.	40,00
Серпень 2007 р.	50,00

КМ 5.7 Хрещення Русі
2000 CuNiZn 16,54 г 100.000 Unc.

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	
Лютий 2003 р.	6,00
Лютий 2004 р.	8,00
Червень 2005 р.	25,00
Вересень 2006 р.	30,00
Серпень 2007 р.	35,00

КМ 5.8 Львівський театр опери та балету. 100 років
2000 CuNiZn 16,54 г 50.000 Unc.

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	
Лютий 2003 р.	6,00
Лютий 2004 р.	8,00
Червень 2005 р.	25,00
Вересень 2006 р.	35,00
Серпень 2007 р.	50,00

КМ 5.9 Керч – 2600 років
2000 CuNiZn 16,54 г 50.000 Unc.

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	
Лютий 2003 р.	6,00
Лютий 2004 р.	8,00
Червень 2005 р.	25,00
Вересень 2006 р.	35,00
Серпень 2007 р.	50,00

КМ 5.10 На межі тисячоліть
2000 Bi-mtl 9,40 г 50.000 Unc.

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	
Лютий 2003 р.	8,00
Лютий 2004 р.	20,00
Червень 2005 р.	70,00
Вересень 2006 р.	120,00
Серпень 2007 р.	150,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

1 000 000 карбованців

СМ 1.1 Богдан Хмельницький
1996 Ag-925 16,82 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	30,00
Квітень 2000 р.	60,00
Лютий 2003 р.	40,00
Лютий 2004 р.	80,00
Червень 2005 р.	200,00
Вересень 2006 р.	500,00
Серпень 2007 р.	700,00

СМ 1.2 Леся Українка
1996 Ag-925 16,82 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	30,00
Квітень 2000 р.	55,00
Лютий 2003 р.	40,00
Лютий 2004 р.	70,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	300,00
Серпень 2007 р.	450,00

СМ 1.3 Григорій Сковорода
1996 Ag-925 16,82 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	30,00
Квітень 2000 р.	50,00
Лютий 2003 р.	40,00
Лютий 2004 р.	50,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	250,00
Серпень 2007 р.	280,00

СМ 1.4 Михайло Грушевський
1996 Ag-925 16,82 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	30,00
Квітень 2000 р.	45,00
Лютий 2003 р.	40,00
Лютий 2004 р.	50,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	400,00
Серпень 2007 р.	450,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

2 000 000 карбованців

СМ 2.1 50-річчя ООН
1995 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	50,00
Квітень 2000 р.	75,00
Лютий 2003 р.	60,00
Лютий 2004 р.	85,00
Червень 2005 р.	150,00
Вересень 2006 р.	250,00
Серпень 2007 р.	300,00

СМ 2.2 Чорнобиль. 10-річчя трагедії
1996 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	42,00
Квітень 2000 р.	75,00
Лютий 2003 р.	50,00
Лютий 2004 р.	70,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	200,00
Серпень 2007 р.	250,00

СМ 2.3 100-річчя Олімпійських ігор сучасності
1996 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	42,00
Квітень 2000 р.	75,00
Лютий 2003 р.	50,00
Лютий 2004 р.	70,00
Червень 2005 р.	110,00
Вересень 2006 р.	250,00
Серпень 2007 р.	250,00

СМ 2.4 Перша участь у літніх Олімпійських іграх
1996 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	42,00
Квітень 2000 р.	75,00
Лютий 2003 р.	50,00
Лютий 2004 р.	70,00
Червень 2005 р.	110,00
Вересень 2006 р.	250,00
Серпень 2007 р.	250,00

СМ 2.5 Незалежність
1996 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	42,00
Квітень 2000 р.	120,00
Лютий 2003 р.	100,00
Лютий 2004 р.	150,00
Червень 2005 р.	500,00
Вересень 2006 р.	850,00
Серпень 2007 р.	1000,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

10 гривень

СМ 10.1 Петро Могила
1996 Ag-925 16,82 г 5.000 Proof

Лютий 1998 р.	30,00
Квітень 2000 р.	100,00
Лютий 2003 р.	300,00
Травень 2004 р.	2.000,00
Червень 2005 р.	2.200,00
Вересень 2006 р.	4.000,00
Серпень 2007 р.	6.000,00

СМ 10.2 Ногано-1998. Лижі
1998 Ag-925 33,63 г 7.500 Proof

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	100,00
Лютий 2003 р.	65,00
Травень 2004 р.	110,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	170,00
Серпень 2007 р.	185,00

СМ 10.3 Ногано-1998. Біатлон
1998 Ag-925 33,63 г 7.500 Proof

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	100,00
Лютий 2003 р.	65,00
Травень 2004 р.	110,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	170,00
Серпень 2007 р.	185,00

СМ 10.4 Ногано-1998. Фігурне катання
1998 Ag-925 33,63 г 7.500 Proof

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	100,00
Лютий 2003 р.	65,00
Травень 2004 р.	110,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	170,00
Серпень 2007 р.	185,00

СМ 10.5 Асканія-Нова. 100 років
1998 Ag-925 33,63 г 10.000 Proof

Лютий 1998 р.	
Квітень 2000 р.	100,00
Лютий 2003 р.	90,00
Травень 2004 р.	125,00
Червень 2005 р.	120,00
Вересень 2006 р.	150,00
Серпень 2007 р.	200,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

SM 10.6 Кни

1998	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				130,00
Вересень 2006 р.				200,00
Серпень 2007 р.				220,00

SM 10.7 Данило Галицький

1998	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				150,00
Червень 2005 р.				130,00
Вересень 2006 р.				170,00
Серпень 2007 р.				200,00

SM 10.8 Михайлівський Золотоверхий собор. XII ст.

1998	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				135,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				250,00
Серпень 2007 р.				280,00

SM 10.9 Успенський собор К.-П. лаври. XI ст.

1998	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				135,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				250,00
Серпень 2007 р.				280,00

SM 10.10 Орел степовий

1999	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				250,00
Вересень 2006 р.				500,00
Серпень 2007 р.				850,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

SM 10.11 Дмитро Вишневецький (Байда)

1999	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				120,00
Червень 2005 р.				125,00
Вересень 2006 р.				170,00
Серпень 2007 р.				200,00

SM 10.12 Сідней 2000. Потрійний стрибок

1999	Ag-925	33,63 г	15.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				110,00
Червень 2005 р.				120,00
Вересень 2006 р.				150,00
Серпень 2007 р.				175,00

SM 10.13 Сідней 2000. Паралельні бруси

1999	Ag-925	33,63 г	15.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				110,00
Червень 2005 р.				120,00
Вересень 2006 р.				150,00
Серпень 2007 р.				175,00

SM 10.14 Аскольда

1999	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				125,00
Вересень 2006 р.				170,00
Серпень 2007 р.				200,00

SM 10.15 Любка дволисна

1999	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				160,00
Вересень 2006 р.				300,00
Серпень 2007 р.				400,00

SM 10.16 Петро Дорошенко

1999	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				175,00
Червень 2005 р.				125,00
Вересень 2006 р.				170,00
Серпень 2007 р.				200,00

SM 10.17 Магдебурзьке право Києва. 500 років

1999	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				200,00
Серпень 2007 р.				250,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

SM 10.18 Соня садова

1999	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				170,00
Вересень 2006 р.				500,00
Серпень 2007 р.				700,00

SM 10.19 Різдво Христове

1999	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				200,00
Червень 2005 р.				750,00
Вересень 2006 р.				1.200,00
Серпень 2007 р.				1.500,00

SM 10.20 Ольга

1999	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				180,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				300,00
Серпень 2007 р.				350,00

SM 10.21 Петро Конашевич Сагайдачний

2000	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				125,00
Червень 2005 р.				125,00
Вересень 2006 р.				170,00
Серпень 2007 р.				200,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

SM 10.22 Прісноводний краб

2000	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				130,00
Червень 2005 р.				200,00
Вересень 2006 р.				500,00
Серпень 2007 р.				700,00

SM 10.23 Володимир Великий

2000	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				250,00
Червень 2005 р.				1.350,00
Вересень 2006 р.				2.500,00
Серпень 2007 р.				2.750,00

SM 10.24 Хрещення Русі

2000	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				120,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				200,00
Серпень 2007 р.				250,00

SM 10.25 Львівський театр опери та балету. 100 років

2000	Ag-925	33,63 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				135,00
Червень 2005 р.				200,00
Вересень 2006 р.				400,00
Серпень 2007 р.				600,00

SM 10.26 55 років перемоги у ВВВ 1941-1945 рр.

2000	Ag-925	33,63 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				650,00
Травень 2004 р.				1.750,00
Червень 2005 р.				2.500,00
Вересень 2006 р.				2.500,00
Серпень 2007 р.				2.500,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

20 гривень

СМ 20.1 Десятинна церква. Київ

1996	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				140,00
Лютий 2003 р.				165,00
Травень 2004 р.				900,00
Червень 2005 р.				2.000,00
Вересень 2006 р.				4.000,00
Серпень 2007 р.				5.000,00

СМ 20.2 Спаський собор. Чернігів

1997	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Лютий 1998 р.				50,00
Квітень 2000 р.				120,00
Лютий 2003 р.				165,00
Травень 2004 р.				500,00
Червень 2005 р.				1.500,00
Вересень 2006 р.				2.500,00
Серпень 2007 р.				3.000,00

СМ 20.3 Козак Мамай

1997	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Лютий 1998 р.				50,00
Квітень 2000 р.				140,00
Лютий 2003 р.				165,00
Травень 2004 р.				1.400,00
Червень 2005 р.				2.000,00
Вересень 2006 р.				4.000,00
Серпень 2007 р.				5.000,00

СМ 20.4 Київський контрактний ярмарок. 200 р.

1997	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Лютий 1998 р.				50,00
Квітень 2000 р.				110,00
Лютий 2003 р.				80,00
Травень 2004 р.				350,00
Червень 2005 р.				700,00
Вересень 2006 р.				1.200,00
Серпень 2007 р.				1.750,00

СМ 20.5 Северин Наливайко

1998	Ag-925	33,63 г	5.000	Proof
Квітень 2000 р.				110,00
Лютий 2003 р.				100,00
Травень 2004 р.				300,00
Червень 2005 р.				1.000,00
Вересень 2006 р.				2.000,00
Серпень 2007 р.				2.500,00

СМ 20.6 Визвольна війна середини XVII ст.

1998	Ag-925	33,63 г	10.000	Proof
Квітень 2000 р.				100,00
Лютий 2003 р.				90,00
Травень 2004 р.				120,00
Червень 2005 р.				150,00
Вересень 2006 р.				200,00
Серпень 2007 р.				300,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

20 гривень

ЗМ 20.1 Палеоліт

2000	Ag-Au	14,7 г	3.000	Proof
Лютий 2003 р.				550,00
Травень 2004 р.				600,00
Червень 2005 р.				700,00
Вересень 2006 р.				1.500,00
Серпень 2007 р.				1.500,00

ЗМ 20.2 Трипілля

2000	Ag-Au	14,7 г	3.000	Proof
Лютий 2003 р.				550,00
Травень 2004 р.				600,00
Червень 2005 р.				700,00
Вересень 2006 р.				1.500,00
Серпень 2007 р.				1.500,00

ЗМ 20.3 Ольвія

2000	Ag-Au	14,7 г	3.000	Proof
Лютий 2003 р.				550,00
Травень 2004 р.				600,00
Червень 2005 р.				700,00
Вересень 2006 р.				1.500,00
Серпень 2007 р.				1.500,00

50 гривень

ЗМ 50.1 Оранта

1996	Au-999,9	3,11 г	2.000	Unc.
Лютий 1998 р.				190,00
Квітень 2000 р.				350,00
Лютий 2003 р.				650,00
Травень 2004 р.				1.750,00
Червень 2005 р.				4.000,00
Вересень 2006 р.				7.000,00
Серпень 2007 р.				13.000,00

ЗМ 50.2 Різдво Христове

1999	Au-900	17,28 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				2.000,00
Вересень 2006 р.				7.500,00
Серпень 2007 р.				10.000,00

ЗМ 50.3 Хрещення Русі

2000	Au-900	17,28 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				1.850,00
Вересень 2006 р.				3.500,00
Серпень 2007 р.				5.000,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

100 гривень

ЗМ 100.1 Київський псалтир

1997	Au-900	17,28 г	2.000	Proof
Лютий 1998 р.				840,00
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				2.250,00
Вересень 2006 р.				8.500,00
Серпень 2007 р.				11.000,00

ЗМ 100.2 «Енеїда» І. Котляревського. 200 років

1998	Au-900	17,28 г	2.000	Proof
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				2.100,00
Вересень 2006 р.				8.500,00
Серпень 2007 р.				10.000,00

ЗМ 100.3 Михайлівський Золотоверхий собор. XII ст.

1998	Au-900	17,28 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				1.850,00
Вересень 2006 р.				3.500,00
Серпень 2007 р.				7.000,00

ЗМ 100.4 Успенський собор К.-П. лаври. XI ст.

1998	Au-900	17,28 г	3.000	Proof
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				1.850,00
Вересень 2006 р.				3.500,00
Серпень 2007 р.				7.000,00

125 гривень

ЗМ 125.1 Оранта

1996	Au-999,9	7,78 г	4.000	Unc.
Лютий 1998 р.				425,00
Квітень 2000 р.				700,00
Лютий 2003 р.				550,00
Травень 2004 р.				1.000,00
Червень 2005 р.				1.250,00
Вересень 2006 р.				2.500,00
Серпень 2007 р.				3.000,00

№ Рік Метал Вага Тираж Якість

200 гривень

ЗМ 200.1 Т. Г. Шевченко

1996	Au-900	15,55 г	10.000	Proof
Лютий 1998 р.				840,00
Квітень 2000 р.				1.550,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				1.850,00
Вересень 2006 р.				2.750,00
Серпень 2007 р.				3.000,00

ЗМ 200.2 Києво-Печерська Лавра

1996	Au-900	15,55 г	20.000	Proof
Лютий 1998 р.				840,00
Квітень 2000 р.				1.500,00
Лютий 2003 р.				1.350,00
Травень 2004 р.				1.800,00
Червень 2005 р.				1.850,00
Вересень 2006 р.				2.500,00
Серпень 2007 р.				3.000,00

250 гривень

ЗМ 250.1 Оранта

1996	Au-999,9	15,55 г	3.000	Unc.
Лютий 1998 р.				810,00
Квітень 2000 р.				1.300,00
Лютий 2003 р.				1.200,00
Травень 2004 р.				1.750,00
Червень 2005 р.				2.500,00
Вересень 2006 р.				5.000,00
Серпень 2007 р.				6.000,00

500 гривень

ЗМ 500.1 Оранта

1996	Au-999,9	31,11 г	1.000	Unc.
Лютий 1998 р.				1.580,00
Квітень 2000 р.				2.500,00
Лютий 2003 р.				3.750,00
Травень 2004 р.				7.000,00
Червень 2005 р.				17.000,00
Вересень 2006 р.				40.000,00
Серпень 2007 р.				65.000,00

* Ціни вказані на серпень 2007 р.
Ціни у книзі «Монети України, 2007 рік» будуть вказані на вересень 2007 р.

Цю книжку можна отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції журналу: Максим Загреба, а/с 43, Київ, 02147.
Не забудьте у графі поштового переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу та назву книжки.
Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

Максим Загреба МОНЕТИ УКРАЇНИ 1992–2007

Каталог
Видання 3-тє, доповнене
Київ, 2007 р.
Формат 145 x 215 мм, м'яка обкладинка, 128 с.

Зображення, технічні параметри та ринкові ціни на монети України 1992–2007 рр. карбування у двох станах збереження.

Різновиди обігових монет штемпельного характеру зведено у таблиці.

До каталогу також включено жетони, медалі та сувенірну продукцію Монетного двору НБУ.

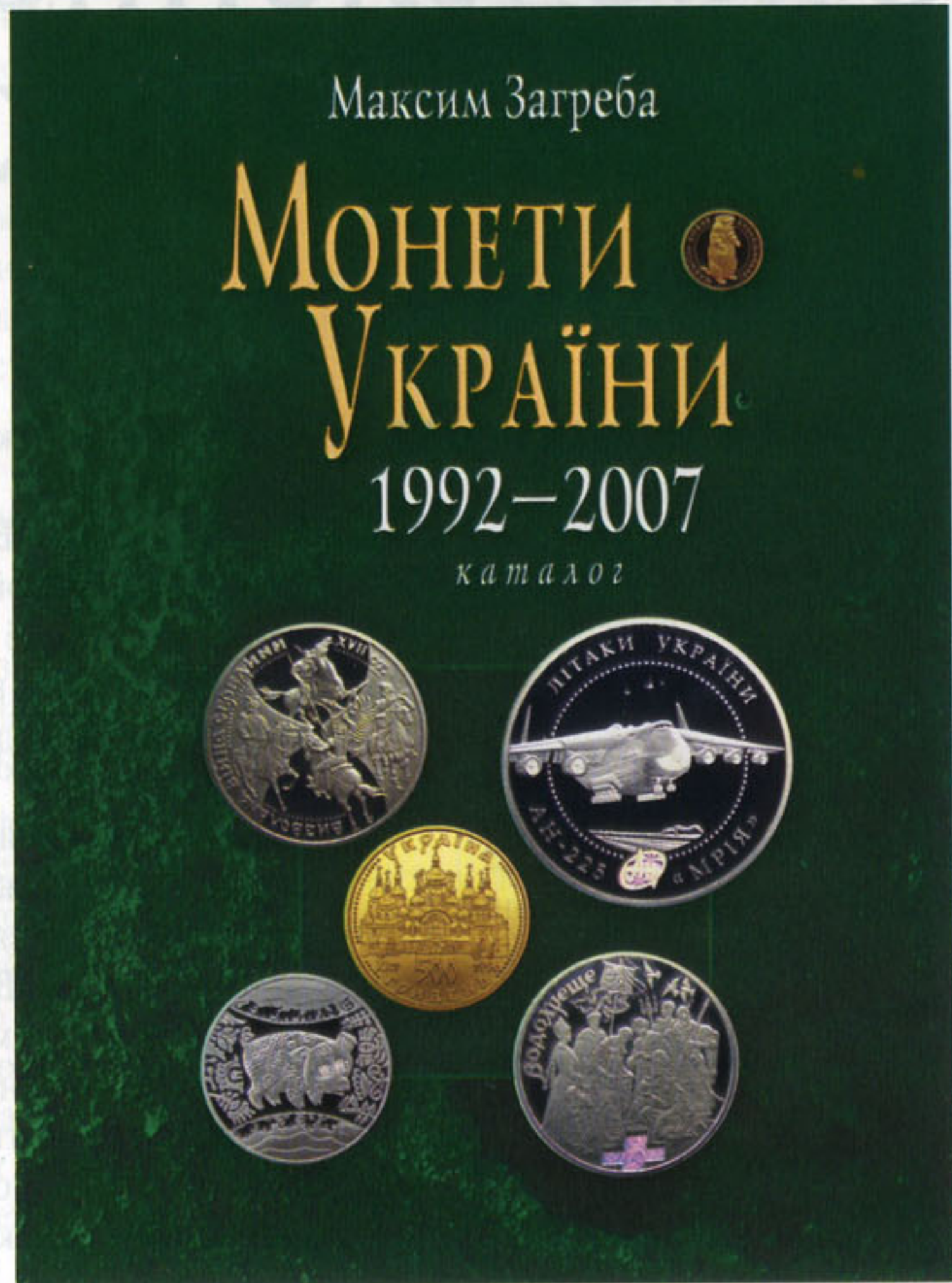
Українською мовою.

Ціни в українських гривнях.

Ціна з пересилкою поштою по Україні

1 примірник – 22 грн.

5 примірників – 100 грн.

200 000
карбованців

Рік Метал Вага Тираж Стан збереження / Ціна

50 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.
1995 CuNiZn 14,35 г 240.000 VF 3,0 P-like 7,0

Буква «У» зображена як буква «Х»
1995 CuNiZn 14,35 г 10.000 VF 100,0 P-like 150,0

Богдан Хмельницький
1995 CuNiZn 14,35 г 250.000 VF 5,0 P-like 10,0

Місто-герой Київ
1995 CuNiZn 14,35 г 100.000 VF 10,0 P-like 15,0

Місто-герой Одеса
1995 CuNiZn 14,35 г 75.000 VF 15,0 P-like 20,0

Місто-герой Севастополь
1995 CuNiZn 14,35 г 75.000 VF 15,0 P-like 20,0

Місто-герой Керч
1995 CuNiZn 14,35 г 50.000 VF 30,0 P-like 45,0

50-річчя Організації Об'єднаних націй
1995 CuNiZn 28,28 г 100.000 VF 10,0 P-like 20,0

Леся Українка
1996 CuNiZn 14,35 г 99.500 VF 5,0 P-like 10,0

Широка цифра «2»
1996 CuNiZn 14,35 г 500 VF 2.500,0 P-like 4.000,0

Риска між датами життя мідянка
1996 CuNiZn 14,35 г VF 100,0 P-like 200,0

3 дефектом на правому плечі
1996 CuNiZn 14,35 г VF 175,0 P-like 350,0

3 дефектом на обох плечах
1996 CuNiZn 14,35 г VF 250,0 P-like 500,0

Чорнобиль. 10-річчя трагедії
1996 CuNiZn 14,35 г 250.000 VF 3,0 P-like 7,0

Определение подлинности китайских монет

Евгений Карлов (Лисичанск)

Способы изготовления подделок и их отличия.

1. Переливка из настоящих монет. Настоящие монеты используются для изготовления форм для отливки поддельных монет. Готовые изделия потом обрабатываются химикатами или покрываются поддельной патиной.

Внешний вид. У подлинных монет поверхность надписей и бортики ровные: их боковые стороны прямые и соединяются с полем монеты под прямым углом, место сопряжения чёткое и ясное. Поверхность подделок слегка округлена, боковые поверхности надписей и бортиков выступают наружу и плавно переходят на поле монеты, что не позволяет чётко определить линию соединения боковых поверхностей с полем монеты. На оригинальной монете просматривается чёткая линия соединения, отвесно ниспадающие боковые поверхности с полем монеты.

2. Ретушированные формы. Формы изготавливаются из настоящих монет, подвергнутых ретушированию. Отлитые в таких формах монеты особенно трудно определить, так как поверхность иероглифов и бортиков ровная, а их боковые стороны стыкуются с полем

монеты точно так же как у настоящих монет.

Внешний вид. Все монеты покрыты фальшивой патиной, но любое появление меди приводит к её устранению. Внешнее качество патины и работы великолепно и люди с первого взгляда влюбляются в такие монеты.

3. Коммерческие части. Иероглиф целиком или его части срезаются, а на их место наклеиваются нужные детали.

Внешний вид. В этом случае предпринимаются меры для сокрытия всех следов замены. Однако покрытые участки отличаются от оригинального поля монеты, поэтому если поле оригинальной монеты не соприкасается с какими-то кромками иероглифов, то это должна быть подделка.

4. Пластическая операция. Подлинные иероглифы полностью счищаются и на ровной поверхности монеты вытравливаются новые, на которых наращиваются профили вытравленных новых иероглифов.

Внешний вид. Поле монеты вокруг иероглифов слегка опущено, что придаёт иероглифам дополнительную рельефность. Фактически поверхность иероглифов находится на одном уровне с полем монеты.

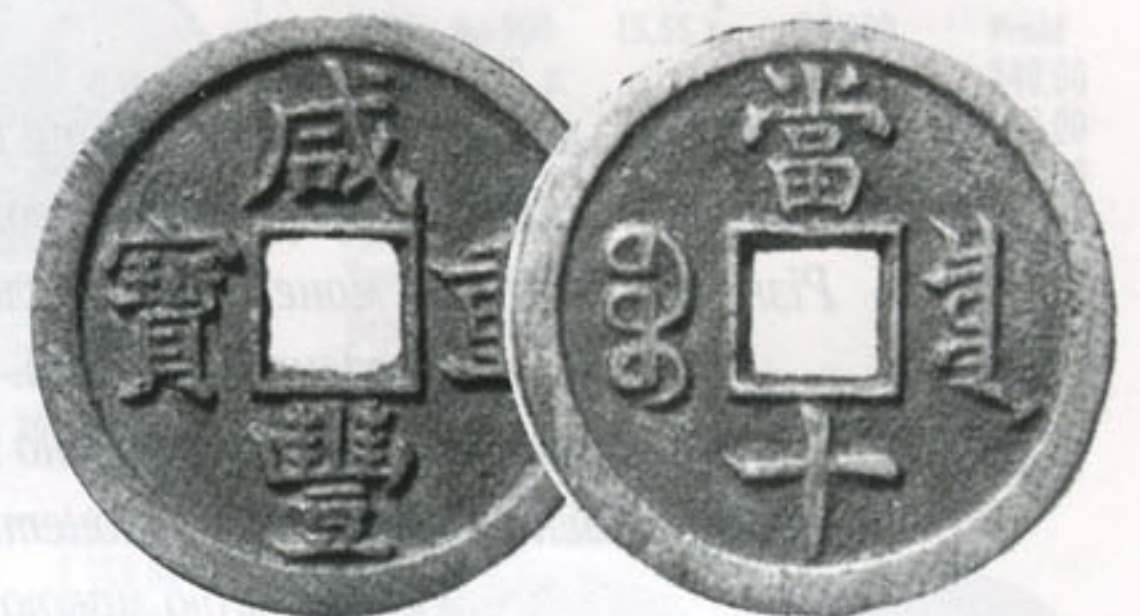
Внимательный наблюдатель сразу заметит эту подделку.

5. Вытравливание кислотой. Легенда вытравливается на медной пластинке, затем вытравленная легенда покрывается защитным слоем, после чего кислотой обрабатывают незащищенные поверхности вокруг иероглифов, медь съедается – подделка готова.

Внешний вид. Поле монеты покрыто рябью подобно лицу человека переболевшего оспой, а внешние поверхности иероглифов и бортиков шершавые.

6. Наставка. Склеиваются аверс одной монеты и реверс другой. Другой вариант – склеивание

внешнего бортика одной монеты с центральной частью другой, что превращает оригинал в монету с широким бортиком, имеющую намного более высокую цену.

Внешний вид. Склейка видна со стороны бортика. Место склейки стараются скрыть, покрывая его патиной. Поэтому покупатель должен обращать внимание на наличие черноватых клееподобных веществ на бортах монеты.

7. Выштамповка. Этот метод применяется для выштамповки знака или иероглифа на реверсе обычной монеты для придания ей вида экзотической разновидности и соответственного поднятия цены.

Внешний вид. Поле монеты вокруг выштамповки имеет следы вдавливания и самого пуансона.

8. Ретуширование. Иероглифы и поле монеты подвергаются повторной нарезке и выскабливанию, для того чтобы выдать такую монету за гравированную монету – эталон.

Внешний вид. Мазки кистей не равны по ширине, и не отличаются единообразием, видны следы от штихеля. Обратите внимание на боковые стороны иероглифов и бортиков, на которых можно обнаружить свежие следы резца. Цвет меди светлее монет – эталонов, у которых она имеет желто-золотой цвет.

9. Фальшивая патина. Для её изготовления применяют несколько способов:

- погружение монеты в уксус с последующим её захоронением в землю на

некоторое время. Пatina тонкая с ненасыщенным зелёным цветом (протрите монету и она исчезнет);

- обработка химическими реагентами, например: фторидом серебра. Такая монета имеет выжженный и тусклый вид.

Настоящая монета выглядит холодно и спокойно;

- окраска монеты — краска мягкая и легко счищается ножом. Но ножом нельзя пользоваться на рынке. Настоящая зелёная пatina бывает двух видов. Первый — пятна на монете, имеющие блестящий зелёный цвет. Зелёная же краска не имеет такого цвета и не блестит. Второй вид имеет песочно-подобную структуру. Такая пatina покрывает всю монету. На ощупь она грубая и шершавая, а краска всегда гладкая. Красная пatina также шершавая на ощупь, а краска гладкая и скользкая;

- наклеивание пыли, изготовленной из настоящей патины. Этот вид патины является смесью всяческих очисток и красок. По всей поверхности встречаются красные и зелёные частички. Отсутствует даже подобие покрытия химическим веществом (понюхайте такую монету и вы почувствуете запах клея);

- нанесение грязи — смешанная с клеем грязь отличается от плотного загрязнения, которое бывает на настоящих монетах. В этом случае между мазками кисти, которыми написаны иероглифы, нельзя обнаружить и малейших признаков тонкой пыли.

Примечание. В местах, где нет грязи, нанесена краска, а если на иероглифах и бортиках медь выступает наружу, то это означает, что пatina удалена и, как правило, она уже не блестит, как только что начищенные ботинки. Старая поговорка гласит: «Знай своего продавца».

Определение подлинности монет-цзяней.

1. Легенда. Протирки и фотокопии в каталогах дают ключ к известным династическим монетам. Монеты не представлены в каталогах или монеты с легендами, выполненными в отличном от примеров стиле, могут быть не оригинальными. Приведу пример: только десять из семнадцати императоров династии Мин выпускали монеты с их девизом правления. Поэтому все остальные монеты являются выдумкой. Хотя монеты с легендой одиннадцатого императора Чжан

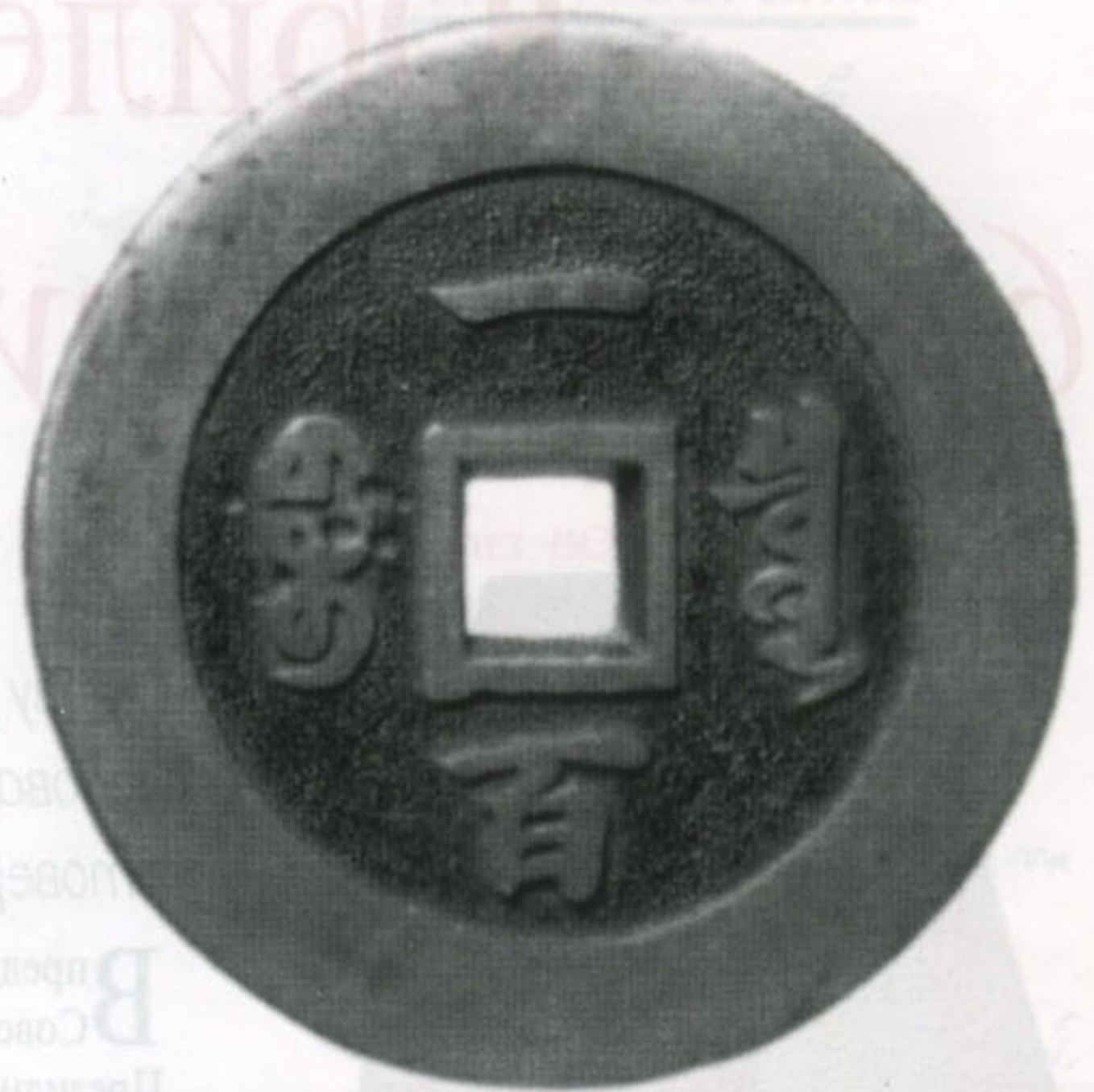
Дэ были отлиты по неизвестным соображениям к концу эры династии Мин. Их размер, вес, сплав, рисунок и стиль исполнения подсказывают, что они были изготовлены официальным монетным двором. Мазки кисти на легенде также принимаются во внимание — мазки мастера живые, энергичные и непринужденные, а у императоров они затрудненные и безжизненные.

2. Сплав. Цяни изготавливались из бронзы, жёлтой меди, латуни (белой меди), железа и свинца. Бронза использовалась в античные времена, а также впервые годы династии Мин. Её цвет коричневый. Если сплав имеет любой другой цвет, то наиболее вероятно, что речь идёт о подделке. Несмотря на это, некоторые монеты у Чжу династии Хань имеют красноватый налёт, некоторые монеты Суй и ранние Тан имеют белесый оттенок, в то время как монеты Цзя Цзин династии Мин имеют жёлтый цвет. Некоторые большие монеты династии Цинь были изготовлены только из красной меди, а именно номинал 50 и 100 цзяней монетного двора Фу Янь, и номиналы 500 и 1000 цзяней, выпущенные монетными дворами Хэнань. Если сплав будет из жёлтой меди, то они должны быть подделками.

3. Звук. Новые монеты обладают чётким и звонким звуком, который заглушается по прошествии времени. Звук вызывается броском монеты на стол. Звук, издаваемый монетой, состоит из двух частей — высокой и низкой. Высокая звонкая составляющая постепенно соблюдается по мере карбонизации меди, а низкая составляющая сохраняется неизменной. Необходимо обращать внимание на глухой звук подделок.

4. Цвет. Бронза имеет коричневый цвет, медь может быть жёлтой и красной, а латунь — белой. Остерегайтесь подделок, изготовленных из настоящей бронзы. Перед тем как купить монету необходимо сравнить цвет сплава и патины с какой-нибудь настоящей монетой.

5. Запах. Пatina, иероглифы или грязь выделяют запах клея. Покупатели прибегают к помощи носа, если монета

вызывает некоторые сомнения. Орган обоняния очень удобен на рынке, где не допускается царапанье патины ножом.

6. Вид. Настоящая монета имеет нечто, чего нельзя воспроизвести на подделке. Это «нечто» называется китайцами «Шень». Это сущность профессионально выполненного художественного произведения, которая формируется совместными усилиями мастера кисти, рисующего легенду, гравера и рабочих, отливающих (чеканящих) монеты. Художник рисует в момент вдохновения, а уже потом создаются копии его работы, но наблюдатель ощущает, что-то нечто, чем обладает оригинал и копиями не передаётся. Это нечто и называется по китайский «Шень». Можно привести другой пример: не имеет значения, насколько профессионально загримирован актёр и насколько он похож на реальное лицо, которое он играет, ибо есть ощущение отсутствия чего-то, а именно «Шень».

Настоящая монета имеет чёткий вид, сплав и у неё более компактный, легенда выглядит естественно и полна силы, а следы возраста бесспорны. Все эти факторы вместе создают неповторимый внешний вид. Мы рассматриваем монету в её целостности, то есть, мы рассматриваем все её отличительные особенности. Если монета настоящая, то (будьте уверены!) «Шень» присутствует. Подделка же по сравнению с настоящей монетой тускла и безжизненна. Это всего лишь маска, лишенная «Шень».

Юбилейная медаль 60 лет Вооруженных Сил СССР

■ **Владимир Лазаренко (Киев)**

В основу данной публикации положены архивные материалы и личные исследования автора, с описанием разновидностей медали и удостоверений.

В преддверии шестидесятилетнего юбилея Советских вооруженных сил Указом Президиума Верховного Совета СССР от 28 января 1978 г. была учреждена юбилейная медаль «60 лет Вооруженных Сил СССР». Этим Указом утверждены Положение и описание медали [1].

В результате проведенного конкурса на лучший эскиз медали был одобрен проект полковника запаса Л. Д. Пилипенко, инженера военной академии им. Дзержинского.

На лицевой стороне медали автор изобразил на фоне устремленных в небо трех ракет, двух летящих боевых самолетов и подводной лодки солдата Советской армии с автоматом, обращенного вправо. В правой части медали даты «1918» и «1978» в две строки.

На оборотной стороне медали, в центре, на фоне скрещенных сабли и винтовки со штыком – эмблема РККА (звезда, в центре которой изображение плуга и молота), которая использовалась как кокарда с апреля 1918 г. по апрель 1922 г. по окружности надписи, вверху – «Шестьдесят лет», внизу – Вооруженных Сил СССР. Надписи разделены пятиконечными звездами.

Медаль решено было изготавливать из латуни диаметром 32 мм, и толщиной 2,7 мм.

Ленте к медали был возвращен цвет ее трех первых предшественниц, медалей 20, 30 и 40 лет армии. Серая муаровая лента шириной 24 мм, края которой окаймлены красной полоской шириной 5 мм (у предшественниц ширина

была 2 мм). Посередине ленты золотистая полоса шириной 1 мм.

В виду большого тиража медали заказ на ее изготовление был размещен на двух монетных дворах: Московском и Ленинградском.

Медаль, изготовленная на Московском монетном дворе имеет тонкое округлое цельноштампованное ушко без указания завода-изготовителя.

Первый тип медали, изготовленной на Ленинградском монетном дворе, имеет толстое цельноштампованное ушко с набитой на оборотной стороне аббревиатурой ЛМД; на втором типе – аббревиатура набита на обеих сторонах ушка.

Заказ на изготовление удостоверений к медали был размещен в типографии ГОЗНАКА Министерства финансов СССР. Удостоверение представляет собой книжку, выполненную из плотной бумаги. На лицевой стороне удостоверения в верхней части расположен герб СССР. Под гербом расположена надпись в четыре строки: «СОЮЗ / СОВЕТСКИХ / СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ / РЕСПУБЛИК». В нижней части расположена надпись в три строки: «УДОСТОВЕРЕНИЕ / К ЮБИЛЕЙНОЙ МЕДАЛИ / «60 лет

ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР». Герб СССР и надписи выполнены красной краской.

Обложка имела сетку. Серии и номера удостоверения не имели. Насчитывается три типа удостоверений. Лицевая сторона удостоверения для всех типов была одинаковой.

Внутренняя часть имела существенные различия.

Во внутренней части удостоверения, на первой странице расположено изображение юбилейной медали. Над ним красным цветом надпись «60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР» в одну строку. Изображение первой страницы для всех типов удостоверений одинаковое.

Изображения второй страницы внутренней части имеют две разновидности.

I тип – в верхней части второй страницы подчеркнутая надпись – «УДОСТОВЕРЕНИЕ», под ней три пустые строчки для вписывания воинского звания и ФИО награжденного. Ниже расположен текст в четыре строки: «в соответствии с Указом ПРЕЗИДИУМА / ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР / от 28 января 1978 года / награжден юбилейной медалью». Под ним надпись красным цветом в две строки: «60 лет ВООРУЖЕННЫХ / СИЛ СССР». Ниже черной краской надпись в две строки: «От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО / СОВЕТА СССР медаль вручена». Далее дата, должность, воинское звание и подпись лица вручившего медаль.

Согласно Положения о медали, юбилейной медалью «60 лет Вооруженных Сил СССР» награждались:

- лица офицерского состава, прапорщики, мичманы и военнослужащие сверхсрочной службы, состоящие к 23 февраля 1978 г. на действительной военной службе в Советской армии, Военно-Морском флоте, внутренних войсках МВД СССР, войсках и органах КГБ СССР при Совете министров СССР;

- бывшие красногвардейцы, военнослужащие, принимавшие участие в боевых действиях по защите Советской родины в рядах Вооруженных Сил СССР; партизаны гражданской и Великой отечественной войны 1941—1945 гг.; лица, уволенные с действительной военной службы в запас или отставку, прослужившие в Советской армии, Военно-Морском флоте, войсках МВД СССР, войсках и органах КГБ СССР 20 и более лет в календарном исчислении, или награжденные за время прохождения действительной военной службы медалями СССР «За отвагу», «За боевые заслуги», «За отличие в охране государственной границы СССР», «За отличие в воинской службе» либо орденами Ушакова и Нахимова.

Вручение юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР» производилось от имени Президиума Верховного совета СССР командирами войсковых частей, соединений, начальниками учреждений, заведений, военкоматами союзных,

„60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

*Андреев
Виктор
Степанович*

В СООТВЕТСТВИИ С УКАЗОМ ПРЕЗИДИУМА
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР
ОТ 28 ЯНВАРЯ 1978 ГОДА
НАГРАЖДЕН ЮБИЛЕЙНОЙ МЕДАЛЬЮ

„60 ЛЕТ ВООРУЖЕННЫХ
СИЛ СССР“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

19. 78 года

М. П. [Signature]
(должность, воинское звание и
подпись лица, вручившего медаль)

Медаль

„60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

*Тимофеева
Дмитрий
Кузьмич*

В СООТВЕТСТВИИ С УКАЗОМ ПРЕЗИДИУМА
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР
ОТ 28 ЯНВАРЯ 1978 ГОДА
НАГРАЖДЕН ЮБИЛЕЙНОЙ МЕДАЛЬЮ

„60 ЛЕТ ВООРУЖЕННЫХ
СИЛ СССР“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

1979 года

М. П. [Signature]
(должность, воинское звание и
подпись лица, вручившего медаль)

Медаль

„60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

*Оверчезесов
Виталий Владимирович*

В СООТВЕТСТВИИ С УКАЗОМ ПРЕЗИДИУМА
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР
ОТ 28 ЯНВАРЯ 1978 ГОДА
НАГРАЖДЕН ЮБИЛЕЙНОЙ МЕДАЛЬЮ

„60 ЛЕТ ВООРУЖЕННЫХ
СИЛ СССР“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

6 мая 1978 года

М. П. [Signature]
(должность, воинское звание и
подпись лица, вручившего медаль)

Медаль

„60 лет Вооруженных Сил СССР“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

*Партизанка
Хомякова
Раиса Михайловна*

В соответствии с Указом ПРЕЗИДИУМА
ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР
от 28 января 1978 года
НАГРАЖДЕН ЮБИЛЕЙНОЙ МЕДАЛЬЮ

„60 лет Вооруженных
Сил СССР“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

Должность, воинское звание и
наименование учреждения (г. Киева)
М. В. Руденков
подпись лица вручившего медаль)

автономных республик, краевыми, областными, окружными, районными и городскими военкоматами.

Юбилейная медаль «60 лет Вооруженных Сил СССР» вручалась награжденным на основании списков, составленных и утвержденных:

на военнослужащих – командирами воинских частей, соединений и начальниками учреждений, заведений;

на лиц уволенных с действительной военной службы, бывших красногвардейцев, партизан гражданской и Великой отечественной войны 1941–1945 гг. – военкоматами по месту работы награжденных, а на не работающих награжденных – по месту жительства.

Списки лиц (кроме военнослужащих), награжденных юбилейной медалью «60 лет Вооруженных Сил СССР», составлялись на основании документов подтверждающих службу в отрядах красной гвардии, участия в боевых действиях по защите Советской родины в составе армии, партизанском движении, 20-летнюю выслугу в Вооруженных Силах СССР в календарном исчислении или награждение орденами и медалями СССР.

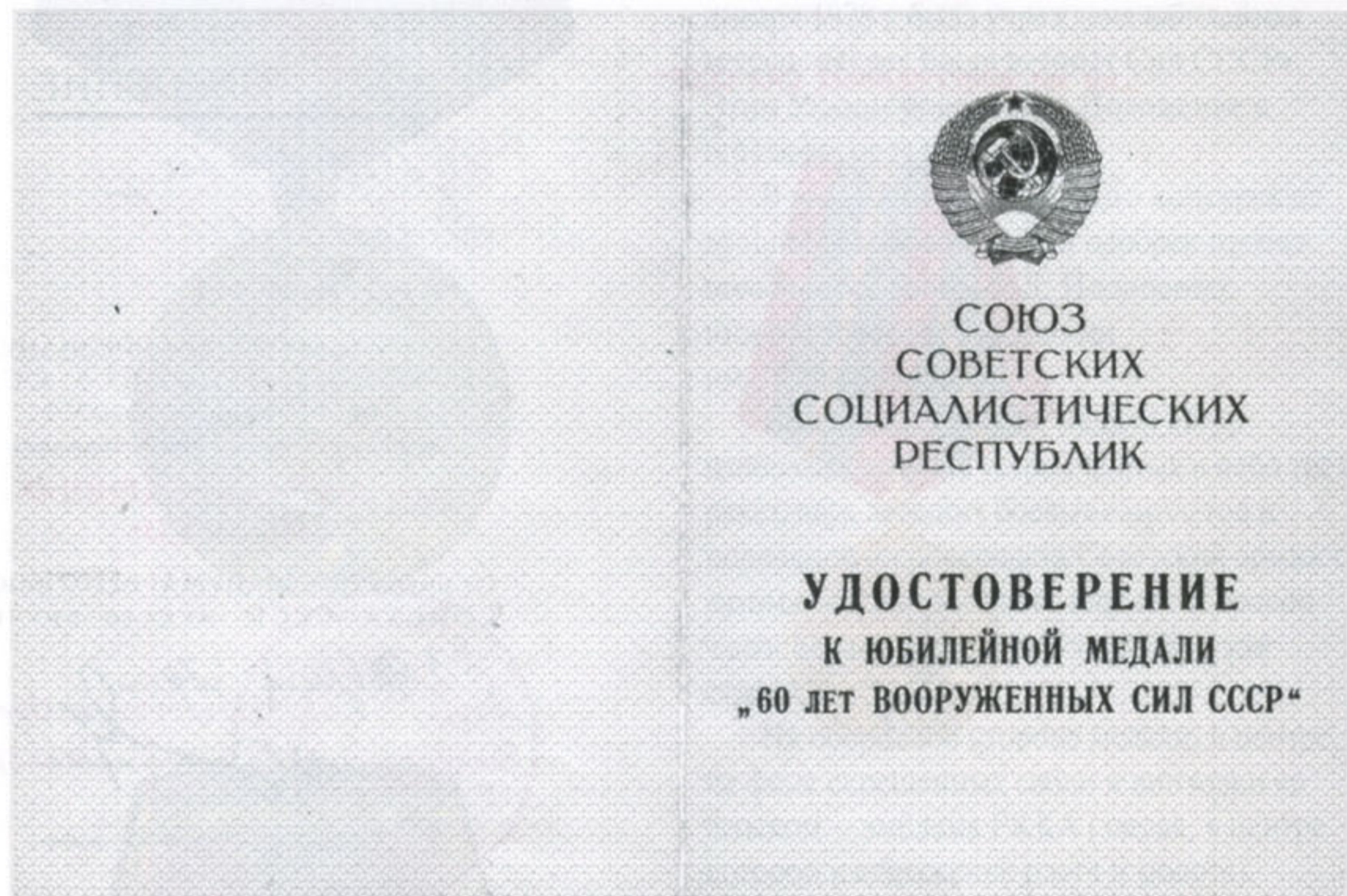
О вручении юбилейной медали в списке награжденных производились соответствующие записи.

Вместе с юбилейной медалью награжденным вручалось удостоверение установленной формы I типа, скрепленное мокрой печатью.

В случае утраты юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР» или удостоверения к ней награжденный имел право носить планку с лентой к медали установленного образца. Дубликаты медали и удостоверения не выдавались.

II тип удостоверения к юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР» встречается крайне редко и выглядит аналогично I типу, отличается лишь тем, что на второй странице в нижней части после даты вручения расположена типографская печать Президиума Верховного совета СССР, подпись в две строки прописными буквами «СЕКРЕТАРЬ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР ГЕОРГАДЗЕ»

Это удостоверение вручалось в основном высокопоставленному генералитету, который сам подписывал удостоверения I типа. Обладателями этого удостоверения были: министр обороны СССР Маршал Советского Союза Д. Ф. Устинов, начальник Главного управления пограничных войск КГБ при Совете министров генерал-полковник Матросов.

„60 лет Вооруженных Сил СССР“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

ВРУЧЕНА ЮБИЛЕЙНАЯ МЕДАЛЬ

„60 лет Вооруженных
Сил СССР“

Секретарь Президиума
Верховного Совета СССР

Георгадзе

..... 19..... года

Анализируя архивные материалы, вручение юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР» начали производить с 15 февраля 1978 г. В этот день медаль была вручена вице-адмиралу Г. Н. Холостякову. Трижды Герой Советского союза Маршал авиации И. Н. Кожедуб медаль получил 20 февраля 1978 г. массовые вручения медали были произведены 23 февраля 1978 г. Среди награжденных в этот день был и герой Советского Союза полковник Ф. И. Дозорцев. Награждение юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР» продолжалось и после юбилея вооруженных сил СССР с апреля по ноябрь 1978 г. Награждения производились также с февраля по май 1979 г. А вот Герой Советского Союза Т. М. Дозорцев получил медаль 14 февраля 1980 г.

В ознаменование 60-летия советских Вооруженных Сил помимо юбилейной медали значительная группа командного состава Советской армии и Военно-Морского флота была награждена орденами и медалями Советского Союза:

П. Ф. Батицкий, В. Т. Куликов, адмирал флота Советского Союза С. Г. Горшков, генерал армии В. И. Петров, генерал-полковник С. Ф. Ахромеев.

Указом Президиума Верховного совета СССР от 21 февраля 1978 г. награждены орденом Ленина (порядковые номера 429956, 429828, 400292, 429997, 429956) за умелое руководство войсками, личное мужество и отвагу, проявленные в боях с немецко-фашистскими захватчиками в годы Великой отечественной войны, большой вклад в подготовку и повышение боеготовности войск в послевоенный период и в связи с 60-летием Советской армии и Военно-Морского флота Указом Президиума Верховного совета СССР от 21 февраля 1978 г. генералам армии И. В. Тюленеву и А. И. Радзиевскому присвоено звание Героя Советского Союза.

За заслуги перед родиной в развитии и укреплении Вооруженных Сил СССР этим же Указом второй медали Золотая звезда № 105/11 и ордена Ленина № 429814 был удостоен главный инспектор Министерства обороны СССР, заместитель министра обороны маршал Советского Союза К. С. Москаленко.

21 февраля 1978 г. на первых страницах центральных газет появился текст Указа от 20.02.1978 г. За большой вклад в победу советского народа и его вооруженных сил в Великой отечественной войне, выдающиеся заслуги в укреплении обороноспособности страны, за разработку и последовательное

Хронология вручения юбилейной медали «60 лет Вооруженных Сил СССР»

15.02.1978	вице-адмирал	Холостяков Георгий Никитич
20.02.1978	маршал авиации	Кожедуб Иван Никитович
21.02.1978	полковник	Радюк Юрий Дмитриевич
21.02.1978	сержант	Реджеков Пена
23.02.1978	полковник	Дозорцев Федор иванович
23.02.1978	генерал-лейтенант	Лавриненко Николай васьильевич
23.02.1978	генерал-майор войск связи	Омельчук Федор ефимович
00.02.1978	полковник	Иванов Лев Александрович
28.02.1978	генерал-майор запаса	Черных Митрофан ефимович
18.04.1978	лейтенант	Малов Сергей Николаевич
19.04.1978		Цигвнков Георгий Васильевич
28.04.1978	капитан милиции	Приказчиков Борис Иванович
30.04.1978	подполковник	Лещитин Владимир Григорьевич
03.05.1978	инженер-майор	Андреев Николай Степанович
04.05.1978	полковник	Клевцов Алексей Андреевич
06.05.1978	майор административной службы	Оберинбеков Виталий Владимирович
06.05.1978		Турадов Ата
08.05.1968	гвардии майор	Ковалев Иван Евгеньевич
09.05.1978	капитан	Кравчук Анатолий Павлович
09.06.1978		Сабирова Нурджачан Гилячевна
20.07.1978	подполковник	Озеров Иван дмитриевич
23.07.1978	капитан	Джун Николай Яковлевич
05.08.1978	майор	Виговский Александр Федорович
15.08.1978		Тарасевич Ксения Евдокимовна
17.08.1978		Золкин Антонина Ивановна
30.08.1968		Хамедов Баймырат
20.09.1978		Хмыков Николай Петрович
22.09.1978	партизанка	Хомякова Раиса Ивановна
08.10.1978	рядовой	Пономаренко Василий Иванович
11.10.1978		Аскеров К.
16.10.1978	прапорщик	Григорьев Владимир Яковлевич
02.11.1978	инженер-майор	Тростин Сергей Витальевич
04.11.1978		Бычков Николай Петрович
11.11.1978	подполковник	Андриенко Валентин Яковлевич
20.11.1978		Акопов Анулчаван Христофорович
03.02.1979	подполковник	Пидорина Дмитрий Кузьмич
23.02.1979	капитан 2-го ранга	Лавриненко Андрей Федорович
13.03.1979	майор запаса	Карлеенков Владимир Васильевич
13.04.1979		Зайцев Илья Петрович
13.04.1979	Герой социалистического труда	Трапезников Александр Иванович
18.04.1979		Данилов Василий И.
07 05.1979		Рожепа И.
10.05.1979		Козацкий Павел Семенович

осуществление внешней политики мира Советского государства, надежно обеспечивающей развитие страны в мирных условиях, наградить Генерального секретаря Центрального комитета КПСС, председателя Президиума Верховного совета СССР, Председателя совета обороны СССР Маршала Советского Союза Брежнева Леонида Ильича орденом Победы. Подписал Указ первый заместитель Л. И. Брежнева в Президиуме Верховного совета В. Кузнецов. А 21 сентября 1989 г. Указом Президиума Верховного совета СССР награждение Л. И. Брежнева было отменено как несоответствующее Статуту ордена.

По данным Президиума Верховного совета СССР юбилейной медалью «60 лет

Вооруженных Сил СССР» награждено 10.723.000 человек.

Список литературы

1. Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР 1938-1967. - Т. 2. - М., 1968.
2. Богданович В. А., Головенко И. П. Награды Родины. - Т. 2. - М., 1981.
3. Шишков С. С., Музалевский М. В. Ордена и медали СССР. - Т. 2. - Владивосток, 2000.
4. Володин А., Мерлей Н. Медали СССР. - СПб: Печатный двор, 1997.
5. Paul Me'Daniel & Paul J. Schize. The Comprehensive Guide to Soviet orders and medals. - Virginia, 1997.

Монети XIV ст. карбовані на Поділлі

■ Анатолій Шостопап (Черкаси)

Справжньою сенсацією у нумізматиці стало відкриття ще одного виду монет, карбованих на теренах України в XIV ст. Про це повідомили О. Погорілець та Р. Саввов [1]. Авторами було описано чотири віднайдені монети і аргументовано доведено, що вони належать карбуванню Костянтина Коріатовича, одного з володарів Подільського князівства, який правив у 80–90 рр. XIV ст.

Ще одну таку монету знайдено зовсім недавно, в грудні 2006 р., поблизу с. Трушівці Чигиринського р-ну Черкаської області (рис. 1). Знахідка цієї монети відмічена у книзі «Скарби Черкащини» [2]. На ній, як і на інших відомих монетах, подібні зображення: на аверсі – Юрій змієборець, на реверсі – герб угорських королів із династії Анжу. Написи прокарбовані частково, але без сумнівів подібні написам чотирьох відомих монет:

A. MONETA CONSTATINI
P. + D N DOMINI * DE SMOTRIC

В перекладі з латини: монета Костянтина к(нязя), д(ідича) (і) господаря Смотрича)

Осі сторін відносяться як: †↖

Діаметр монети – 18,5 мм.

Вага – 0,8 г.

Монета збереглася непогано, але на жаль, у процесі очищення розламалася на три частини.

Висновки, зроблені О. Погорільцем та Р. Саввовим [1] щодо карбування монет на Поділлі, не викликають заперечень, але разом з тим постає багато питань.

На одне з таких питань, в саме – чому Костянтин на монеті називає свої володіння іменем першої столиці «Смотрич», адже у всіх інших відомих випадках Коріатовичі, принаймні з 1374 р., використовували назву «Подільська земля», «Поділля» [3], відповідь знайдено. Вірніше знайдено монету, на якій латиною зазначено (рис. 2).

Це можна прочитати як: «Мо[нета] Костянтина князя [і] г[осподаря] Поділля» (рис. 3).

Осі сторін відносяться як: †↖

Діаметр монети – 18,5 мм.

Вага – 0,77 г.

Дана монета була придбана автором у м. Звенигородка Черкаської обл. у місцевого колекціонера ще у 1997 р., і тривалий час не була отримувана, хоча на аверсі монети чітко читалося, що це монета Костянтина. Але якого Костянтина – довго залишалося загадкою. Лише після виходу названої вище статті [1], все стало на свої місця.

Тепер цілком зрозумілим став напис і на реверсі монети: «DUGIS: D: P – OPOLI» – князя і господаря Поділля. Хоча слово DUGIS викликає тут певні сумніви, поза як

передостання в ньому літера (? дві крапки) затерта чи не прокарбована, а останню можна сприйняти за h або за повернуту набік S. За аналогією накреслення на лицевій стороні монети літери S, яка повернута набік (лежить) ймовірніше і на зворотній зображено S.

Хоча можливий і такий напис: DUG: h: D; P – OPOLI (DUG [is], h[ERES]

[ET] D [OMINI] PODOLI – що перекладається як «князя, дідича і господаря Поділля»). Тоді цей варіант ближчий до напису на монетах, які описали О. Погорілець та Р. Саввов [1]. Тільки тут назва першої столиці «Смотрич» замінено ширшим поняттям «Поділля».

На лицевій стороні монети як і на всіх відомих монетах Костянтина Коріатовича зображено вершника вліво (Юрія Змієборця), який вражає списом змія. Зображення зворотної сторони монети ще потребує вивчення і пояснення. Але це утруднюється тим, що частина зображення затерта та до того ж на ньому зроблено декілька подряпин (можливо уже в наш час, щоб якось його виявити). Там можна розібрати дві корони, з яких верхня знаходиться під певним кутом відносно нижньої (?!). Центральна частина зображення витерта, але, за аналогією з тогочасними монетами інших європейських держав і земель (в тому числі і «руських» кварталів, карбованих у Львові), можна припустити, що там наведено ініціали правителя землі – емітента монети. В нашому випадку можливо накреслено літери D і C – Dugis Constantin. Ще раз наголосимо – це тільки припущення. Потрібно чекати нових знахідок даного типу монети з більш чітким зображенням реверсу.

Рис. 1

А. * МО:СОНИТЯНТРУ
 Р. * ПУА'И:А'Р—ОООЛІ

Рис. 2

О. Погорілець і Р. Саввов датують карбування монет на Поділлі періодом правління Костянтина Коріатовича – 80–90 рр. XIV ст. (точніші дати сьогодні не відомі). У згаданій статті говориться, що “збіг за вагою з “руським грошиком” часів кінця правління Людовика Угорського вказує на карбування Костянтином монети після 1380 р.” [3]. Так, вага монет Костянтина близька до ваги монет, карбованих на львівському монетному дворі за часів правління Людовика Угорського (1,07 г [4]). За кількома екземплярами неможливо вирахувати монетну стопу, до того ж вага шести відомих монет коливається від 0,7 до 1,02 г, що не дивно для карбування монет в той період.

Можна зауважити, що під час їх випуску можливо враховувалися і норми карбування монет інших сусідніх земель. Приблизно у цей період карбуються монети у Великому князівстві Литовському [5], вага яких відрізняється від ваги монет, карбованих

Рис. 3

на польських землях (в тому числі і у Львові). У Київському князівстві Володимир Ольгердович карбує дрібніші номінали (денарії), які за незначний проміжок часу значно зменшилися у вазі – від 0,58–0,60 г до 0,14–0,16 г [6].

Подільське князівство безпосередньо межувало із Золотою Ордою. Монети останньої проникали у грошовий обіг українських земель як видно із знахідок у Черкаській обл. (№ 223, 228, 306, 307, 309, 311 [7] та № 102–121, 126 [8]).

Цю книжку можна отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції журналу: Максим Загреба, а/с 43, Київ, 02147.

Не забудьте у графі поштового переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу та назву книжки.

Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

А. В. Шостопал

СКАРБИ ЧЕРКАЩИНИ

Черкаси, 2007 р.
 Формат 147x204,
 М'яка обкладинка, 120 с.
 Наклад 1000 прим.

У книзі автор описав декілька сотень монетних скарбів і поодиноких монет, знайдених на території сучасної Черкаської області. Ним упорядковано вже описані в науковій літературі скарби і значно доповнено новими знахідками, останні з яких датуються весною 2007 р. У книзі подано скарби, які тривалий час зберігалися в обласному та регіональних краєзнавчих музеях і не були введені у науковий обіг.

Найбільшу цінність для історичної науки представляють описи знахідок, зроблених уже в наш час, які відразу надходили на нумізматичний (антикварний) ринок, роздрібнювались і втрачались можливість для їх вивчення та аналізу.

Звичайно автору не вдалося зібрати дані про всі монетні знахідки на Черкащині, але й наведених повідомлень достатньо щоб скласти уявлення про грошовий обіг на Середньому Подніпров'ї з античних часів і до XVIII ст., аналізуючи наведені у книзі скарби.

У книзі зроблено короткий нарис про грошовий обіг на Черкащині, і про карбування фальшивих монет в XVII ст., яка потребує ще доопрацювання на факт виявлення фальшивих монет, карбованих гетьманом Дорошенком в Лисянці.

Подано близько 400 монет різних історичних періодів, знайдених переважно на території Черкаської області. І це дає змогу бачити для недосвідченого в нумізматичці читача, які монети були в обігу в Центральній Україні. Хоча не всі зображення монет вийшли добре, але не можна пояснити самим станом наведених монет.

Книга написана у науково-популярній формі і стане корисною як для наукових працівників, викладачів історії, економіки, так і буде цікавою для студентів, учнів, усіх тих, хто цікавиться історією рідного краю.

Ціна з пересиланням поштою по Україні – 45,- грн.

До чого це все ведеться?

Костянтин Коріатович розпочавши емісію мав врахувати ситуацію на тогочасному грошовому ринку і вибрати такі норми проби та ваги власних монет, щоб вони не витіснялися іншими монетами, а були в якомусь певному співвідношенні з ними.

Щодо дат карбування монет на Поділлі можна зробити деякі припущення. Костянтин Коріатович, який став на початку 1380-х років повноправним господарем Подільських земель, вирішив карбувати власні монети. Були запрошені майстри монетної справи з Європи, поза як штемпелі монет зроблені на достатньому тогочасному технічному рівні. Можна припустити, що сам Людовік Угорський, на той час король Угорщини і Польщі, направив майстрів до Костянтина Коріатовича, зобов'язавши останнього розмістити на монетах герб угорських королів династії Анжу, який би засвідчував певну васальну залежність від угорського короля, якому ще в 1377 р. брати Костянтина – Олександр та Борис принесли васальну присягу [9].

У 1382 р. король Людовік Угорський помирає. Польща на деякий час залишається без короля. У Великому князівстві Литовському у цей період загострюється боротьба між Ягайлом та Вітовтом. Можливо саме тоді Костянтин Коріатович, відчувши послаблення впливу на нього більш владних правителів та впевнившись у своїх силах і незалежності, вирішив відобразити це й на монетах замінивши королівський герб – символ васальської залежності – на інше зображення (у нашому припущенні – свої ініціали). Саме через це на новому виді монет слово «Смотрич» у титулі князя Костянтина було замінено на ширшу назву земель, що йому належали, – Поділля.

При цьому зображення на аверсі монет Юрія змієборця, що стало фамільним гербом князівського роду Коріатовичів [9], залишилось.

Таким чином, напевніше, що спочатку були відкарбовані монети типу: «вершник вліво – герб династії Анжу», які датуються 1380–1382 рр., можливо до 1386 р., коли на польський трон зійшов Владислав Ягелло (1386–1434). Другий тип монет з написом «Поділля» карбувався з 1382 р. (або 1386 р.) і до початку 1390-х років.

Виходячи з кількості знайдених монет (сьогодні відомо 6 шт.) можна зробити висновок, що обсяги карбування Костянтином Коріатовичем були незначними (можливо епізодичними). Під час виробництва монет типу «вершник вліво – герб династії Анжу» було використано як мінімум три різних штемпелі лицьової сторони і два зворотної. Це може свідчити про використання бронзових або не загартованих сталених штемпелів, але ніяк не про інтенсивність карбування даного виду монет.

Про штемпель монети з написом «Поділля» можна сказати лише те, що літери на ньому у міру карбування підправлялись. Що також свідчить про використання штемпеля з нетвердого металу. Пробу даної монети не визначено, але виходячи із зовнішнього вигляду – більш-менш висока. Вона цілком відповідала нормам грошового обігу кінця XIV ст. [10], враховуючи вагу і пробу празьких грошей, які виступали міжнародними монетами того часу, «руських» квартників, трохи пізніше львівських і польських напівгрошей Владислава Ягелло. Це підтверджується тим, що дана монета довгий час перебувала в обігу, про що свідчить її потертість (на жаль хтось пробував виправити цей недолік і зробив декілька подряпин як на аверсі, так і на реверсі монети, щоб якимось виявити зображення).

Значна частина земель нинішньої Черкаської області входила до Подільського князівства в XIV ст.

Цим, в певній мірі, пояснюється знахідки двох монет Костянтина Коріатовича на Черкащині. Хоча друга віднайдена монета Костянтина (з написом «Поділля») не була автором внесена у перелік знахідок монет на території сучасної Черкаської обл. [2], позаяк точне місце знахідки не відоме, але значна доля імовірності, що це одне із сіл Звенигородського району.

Список літератури

1. **Погорілець О., Саввов Р.** Монета подільського князя Костянтина // Нумізматика і фалеристика. – 2004. – № 3. – С.24–29.
2. **Шостопал А. В.** Скарби Черкащини. – Черкаси, 2007.
3. **Там само.** – С. 27.
4. **Jozef Andrzej Szwaagrzyk.** Pieniadz na ziemiach polskich X–XX w. – Wrocław, 1990. – S. 69.
5. **Гулецькі Д., Грамыка А, Криваручка А.** Манеты Беларуси (да 1707 г.). – Мінськ, 2007. – С. 36–38.
6. **Котляр Н. Ф.** Монеты Владимира Ольгердовича // Нумизматика и сфрагистика. – 1971. – № 4. – С.42–67.
7. **Котляр М. Ф.** Грошовий обіг на території України доби феодалізму. – Кю, 1971. – С. 84–91.
8. **Шостопал А. В.** Скарби Черкащини. – Черкаси, 2007. – С. 84–91.
9. **Погорілець О., Саввов Р.** Монета подільського князя Костянтина // Нумізматика і фалеристика. – 2004. – № 3. – С.26.
10. **Котляр М. Ф.** Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст.. – К., 1968.

Від редактора

Не поділяючи цілком думку автора що до історії карбування монет Поділля, я не вважаю за доцільне наводити контраргументи. Оскільки дана тематика залишається невивченою – теорія автора статті має повне право на існування.

Взагалі, відкриття Р. Саввова та О. Погорільця по значимості для історії України та всієї спільноти слов'янських народів можна порівняти з відкриттям срібників Володимира в позаминулому столітті.

Більш того, викликає подив відсутність публікацій та досліджень «офіційних істориків» (фактично єдиною публікацією по цій тематиці була стаття А. Крижанівського та Р. Шуста «До генези іконографії та метрологічних показників монет Подільського князівства другої половини XIV ст.» – «Нумізматика і фалеристика» №2-2005).

Фалеристичні пам'ятки

Першої української дивізії Української національної армії у британському полоні в Італії (Белярія – Ріміні 01.06.1945–10.05.1947)

Олександр Мельник (Київ),
Степан Пахолко (Львів)

Одним з найменш досліджених періодів національно-визвольної боротьби 1945–1947 рр. є дослідження та пошук військових відзнак, пов'язаних із творенням на основі Стрілецької Дивізії «Галичина» Першої української дивізії Української національної армії (1-а УД УНА) та фалеристичних пам'яток періоду її перебування у британському полоні в таборах міст Белярія – Ріміні.

Питання про застосування українських військових відзнак на німецьких одностроях поставили перед німецьким командуванням українські військові перекладачі вже у перші дні Другої світової війни. Ось як згадує про цю спробу Орест Городиський: «Після отримання німецьких одностроїв в Руді Ружанецькій дехто з колишніх вояків УГА поставив теоретичне питання: чи можна українські пропам'ятні відзначення з часів Першої світової війни носити на теперішнім німецьким однострої? Інженер М. Ковальський звернувся був у тій справі до сотника Моргенрота (лютеранський пастор), який був нашим безпосереднім зверхником. Сотник Моргенрот приобіцяв довідатись про це у вищих чинників. В останній день нашого побуту в Руді Ружанецькій, сотник Моргенрот зазвав нас до себе і подав до відома, що, згідно з рішенням вищої команди, маємо право носити на німецьких однострої українські відзначення. Це рішення було тим цікаве, що ставило українські військові, хоч і пропам'ятні відзначення, як відзначення не ворожих збройних сил, бо є загальноприйнятим, що на національних одностроях не носять відзначень навіть «вчорашнього» ворога...» [1].

Не вдаючись до дослідження створення, вишколу та бойового шляху стрілецької дивізії «Галичина» (що не є метою даного дослідження, оскільки ця проблема детально опрацьована в монографії А. Боляновського «Дивізія «Галичина» [2]), слід зазначити, що першу спробу запровадження українських кокард із тризубом, відзнак з левиком на петлиці і нарукавну нашивку та розробку проекту прапора дивізії «Галичина», започаткував вже в середині листопада 1944 р., після битви під Бродами, командуючий дивізією генерал Фрайтаг (рис. 2–5).

У своєму зверненні до вояків 9 листопада він закликав повністю передати до рук командирів батальйонів (українців) «політичне керівництво частиною» й активно залучити до цієї роботи капеланів [2]. Згодом дивізія стала відомою серед

українців як Перша українська дивізія (далі 1-а УД) й отримала офіційну назву – 14-а гренадирська дивізія зброї СС (українська ч. 1) (14 Waffen-Grenadier Division der SS (ukrainische № 1) [3].

Становище на фронтах на початку 1945 р. змусило Г. Гімлера до практичних дій щодо створення союзних вермахтові іноземних армій. Це мали бути козацька, російська, хорватська, угорська, естонська, румунська, білоруська та українська національні армії (УНА).

Після призначення 18 березня 1945 р. генерал-поручника Павла Шандрука командувачем УНА, вже 19 березня П. Шандрук наказав офіційно називати колишню дивізію «Галичина» Першою українською дивізією Української національної армії (1-а УД УНА) та відразу при інспектуванні окремих сотень замінити

2

5

8

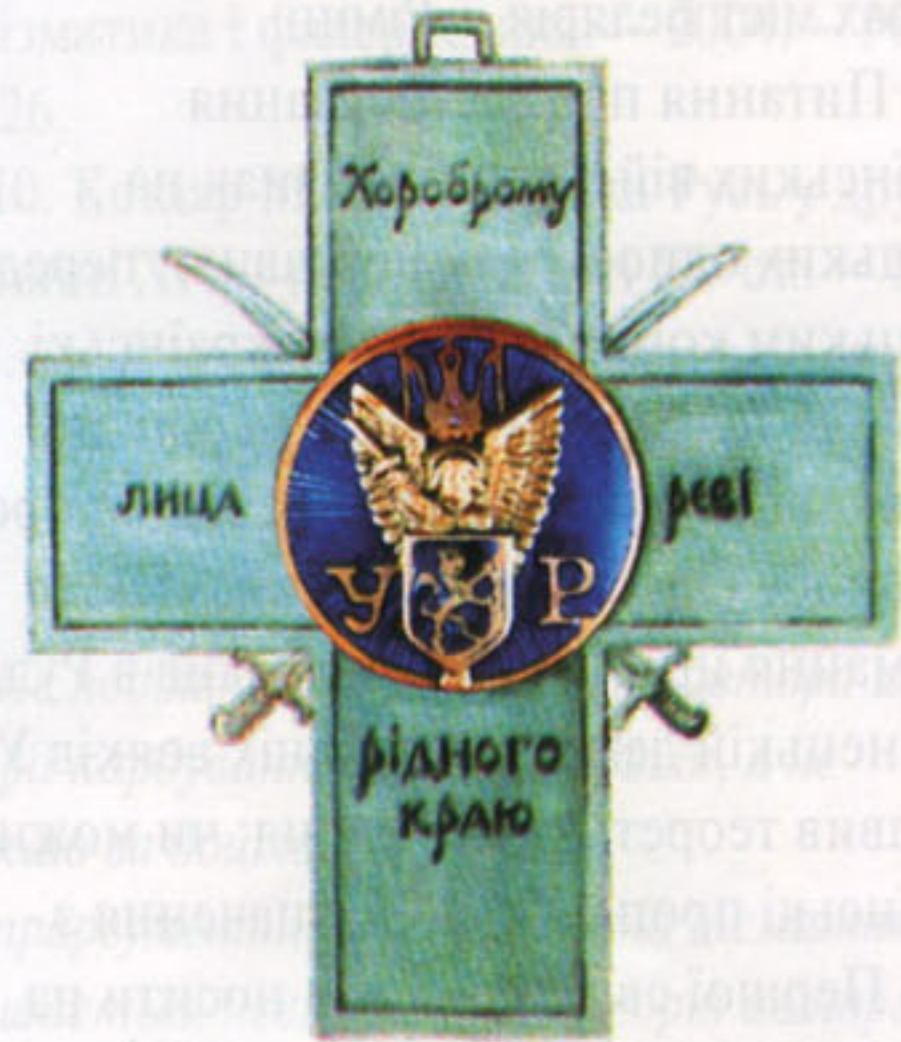
3

6

9

10

4

7

11

12

16

13

17

14

18

15

19

20

німецькі звання українськими військовими рангами й видав указ про усунення відзнак військ СС.

Першим національні відзнаки отримав генерал П. Шандрук, який носив сіро-блакитну генеральську уніформу Вермахту з відзнаками армії УНР та тризубом на лівому рукаві, а також кокарду з тризубом на головному уборі. Понад 4000 тис. вояків отримали привезені П. Шандруком з Праги кокарди з тризубом для шапок (рис. 6), а інші вояки мали накласти на головні убори національні стрічки [3].

У своїх спогадах полковник М. Крат та підполковник В. Малець вказують, що 1-а УД не тільки не належала до СС, а навіть був спеціальний указ про заборону воякам дивізії носити відзнаки СС, а надання старшинам і воякам Першої Дивізії та інших частин Української національної армії чисто українських відзнак з тризубом, повною мірою не вдалося лише через брак в Німеччині матеріалів на ці відзнаки. А заміна німецьких відзнак на українські проводилась поступово в міру придбання потрібних на відзнаки матеріалів [5].

Одночасно німецьке командування розробило проект нарукавної емблеми з тризубом і написом «Україна» (Ukraine) (рис. 7) та накомірної відзнаки з тризубом (рис. 1). А для сформованої 22 лютого 1945 р. на основі протитанкової бригади «Вільна

Україна» (Panzerjagd-Brigade «Freie Ukraine») 2-ої УД УНА було розроблено відзнаку із зображенням Св. Архистратига Михаїла, яка була випущена як пропам'ятна набагато пізніше, після закінчення Другої світової війни (рис. 8). Натомість виявлено пам'ятну відзнаку, випущену, ймовірно, для вояків протитанкової бригади «Вільна Україна» (рис. 9).

Розробляючи плани формування регулярних українських збройних сил, П. Шандрук також підготував у березні 1945 р. проект національних військових відзнак. Серед них – Орден Визволення та Орден Республіки (передбачені ще в Україні урядом УНР (рис. 10, 11).

Орден Св. князя Володимира, Орден Св. Архистратига Михаїла та Орден Св. княгині Ольги. Щоправда, через актуальність значно важливіших політичних і військово-технічних справ цей проект не втілено в життя [8].

Сотні українців отримали за участь у бойових діях по три-чотири нагороди. Наприклад, поручник танкових військ Роман Климкевич, навчаючись у Відні, вступив у танковий корпус Вермахту ще у грудні 1940 р. Він брав участь у боях під Києвом та Черніговом, у Білорусії в 1942 р., Югославії в 1943–1944 р., а влітку 1944 р. переведений до Франції, де потрапив у полон. За час служби в 1941–1944 рр. його нагороджено медаллю зимової кампанії на Сході за участь у понад 30-денних бойових діях, Залізним хрестом 2-го класу, Відзначенням за поранення та Відзначенням за заслуги для Східних народів з мечами. Сина коменданта польової жандармерії УГА, колишнього вояка польського війська сотника 1-ої УД Володимира Козака нагороджено Залізним хрестом 2-го класу за відвагу під Бродами, Відзначенням за поранення у Словаччині, Відзначенням за участь у піхотних штурмових атаках, Відзначенням за участь у протитанкових атаках в сріблі й Залізним хрестом 1-го класу в Австрії [9].

Більшість українських вояків сприймали німецькі нагороди тільки як тимчасові, прагнучи отримувати українські військові ордени та медалі. Підстаршина одного з українських формувань під Дрезденом Володимир Гончарук згадував:

“Школилися і билися для України. Представлені до нагородження німецькими Залізними хрестами в більшості відмовилися, просячи як нагороди бойових українських відзначень. Упоминалися за свої відзнаки, аби не носити чужих. Не хотілося вірити, що по 20-літнім існуванню української армії не маємо бойових нагород і відзнак. Приходилось переконувати, що з часом німецькі хрести будуть замінені на свої [10].

Для вояків-ветеранів 1-ої УД УНА в повоєнний час, за сприянням Брацтва колишніх вояків Дивізії «Галичина», було випущено ряд пропам'ятних відзнак та нашивок (рис. 12) Та це тема окремого дослідження. В січні-березні 1945 р. дивізія брала участь в бойових діях у Словенії та Австрії аж до капітуляції Німеччини.

На час капітуляції Німеччини 1-а УД УНА знаходилась в Штирії, неподалік м. Грац. За наказом генерала П. Шандрука зранку 8 травня почався відступ назустріч 8-ій британській армії, що наступала з Італії, перед якою Дивізія склала зброю. Після переходу демаркаційної лінії на територію, що належала до англійської зони окупації Австрії командування 1-ої УД УНА було прийняте в головній квартирі 5-го англійського корпусу під командуванням генерала лорда Чарльза Кейтлі, за вказівкою якого було прийнято рішення перевести Дивізію в Італію. Впродовж 23 днів відбувся виснажливий марш-кидок та переїзд Дивізії автоколоннами до табору військовополонених в містечку Белярія. У цьому таборі понад 10 тисяч вояків 1-ої УД УНА перебували з 01.06.1945 до 19.10.1945 р., а з 20.10.1945 до 10.06.1947 всі вояки Дивізії перебували в таборі містечка Рюміні [11].

У 2002 р. Братство колишніх вояків 1-ої української дивізії УНА передало до Центрального державного історичного архіву України у Львові (ЦДІА України у Львові) книгу наказів, інструкцій коменданта табору у Беляр-Реміні (466 аркушів) за 1945–1947 рр. [12]. У книзі наказів є низка цікавих документів, які проливають світло на питання уніформістики, фалеристи та філателії. Так в одному з перших наказів (Ф.Р-16 оп.1.спр.1 арк.124 (наказ ч. 9. від 15.05.1945) зазначалось: “Англійською комендатурою заборонено ношення всіякого роду відзнак із свастикою. Всі відзнаки із

свастикою належить усунути. Свастику на пряжках при поясах затерти».

Вдалося виявити низку таких військових пряжок на яких спіяли всі німецькі символи та написи, натомість поміщений державний герб-тризуб (рис. 13, 14) в деяких випадках замість свастики – напис «Воля» з переплених літер, які виглядають, як символічний тризуб (рис. 15,16). Виявлено також примірник пряжки з трьома коронами та тризубом (рис. 17) та ряд «компромісних» варіантів пряжок, на яких збережено напис «Got mit uns» у поєднанні з тризубом (рис. 18,19). Достойно невідомо чи саме ці пряжки виготовлялись у таборі в Ріміні, оскільки такі самі «технології» використовували вояки УПА. Ймовірно, що існує ще ряд інших композиційних різновидів такої творчості Українського вояцтва різних формувань періоду Другої світової війни.

Ще в одному наказі (Ф.Р-16 оп. 1. спр.1, арк. 245 (наказ ч. 105. від 5.06.1946) є категоричне застереження: «На постійні перепустки, як теж і на одноразові, можна виходити поза табір і в англійській уніформі, але користаючи з перепустки мусять мати українські відзнаки на нараменниках і військову шапку з тризубом».

Ймовірно, що у зв'язку з отриманням тільки 4000 тис. кокард, частина з понад 11000 тис. вояків, самотужки виготовляли з підручних матеріалів тризуби-кокарди на головні убори (рис. 22, 23). Це категоричне застереження було повторене в ще одному наказі (Ф.Р-16 оп. 1. спр. 1 арк. 266 (наказ ч. 123 від 14.06.1946): «З наказу англійської команди подається до відома, що з дня 17.06. 1946. всі таборовики, які виходять на працю поза табір зобов'язані носити тризуб на шапці. Без тризуба не вільно нікому виходити на зовні табору. Полеві інтенданти, щоб заосмотрити таборовиків в тризуби виберуть з інтендатури табору потрібну їм кількість».

До таборової творчості слід віднести й відзнаки виготовлені вояком Дивізії Вол. Каплуном для пластового куреня молоді (рис. 24) [14]. Виготовлялись пластові відзнаки і в таборах переміщених осіб («ДП»). Наприклад, у таборі м. Ельванген (Німеччина) пластовий курінь ім. Полковника Є. Коновальця виготовив у серпні 1946 р. 500 пластових відзнак [15].

Вдалося виявити проекти відзнаки

«Таборова Відзнака Фізичної Справності», про яку є таке повідомлення: «Щоб заохотити та притягти широкі маси таборовиків до фізичних вправ та спортової діяльності, впроваджено на початку 1946 р. Таборову відзнаку фізичної справності (ТВФС). Всі конкуренті поділені на сім груп. Кожний учасник вбирив собі довільну вправу в кожній групі і мусів здобути осяги відповідно до свого віку. За осягнення мінімум у своїй групі таборовик діставав срібну медалю. Щоб осягнути золоту медалю, треба було здобути мінімум попередньої (нижчої групи). На саму відзнаку ТВФС розписано конкурс (рис. 20). В дні 20.06.1946 р. журі у складі сотник Ярмолюк, хорунжий Добринський, хорунжий Припхан, хорунжий Балагутрак та дес. Караба розглянули всі проекти та прийняли проект ТВФС хорунжого Яцушка, зазначений у «Батьківщині» з 22.06.1946 р. число 6» [16].

Хоч відзнака не була виготовлена у змаганнях за її здобуття змагалось 900 учасників, а здобуло її 380 вояків [17]. Ймовірно, для нагородження вояків, що здобули відзнаку «ТВФС» в Ріміні, застосовувались відзнаки з таборів переміщених осіб в Німеччині (рис. 25). А в хроніці життя табору за 10 лютого 1947 р. знаходимо такий запис: «Команда табору отримала для розпродажу серед полонених пропам'ятні значки в 350-ліття Берестейської унії, видані Українським Комітетом Допомоги у Римі. Розпродаж проводиться під наглядом комісії у складі: о. хор. О. Бабій, хор. М. Вербицький і хор. Я. Закаляк» [13]. Відзнака не віднайдена.

Після згоди уряду Аргентини прийняти на постійне проживання дивізійників в Аргентині Український Допомоговий Комітет у Римі, з метою здобуття фондів (оплата вартості перевезення залізницею вояків до порту в м. Венеція, розпочав акцію виготовлення та розпродажу серед вояків пропам'ятного значка з написом «Італія 1946» (рис. 26). Про успіх цієї акції говориться так: «В нашому таборі також розпочато широку акцію в користь здійснення еміграційних планів і до сьогоднішнього дня маємо вже

21

Світлина військовополоненого з табору м. Ріміні зберігається у Львівському історичному музеї.

поважні успіхи при розпродажі пропам'ятних значків. До сьогоднішнього дня виконали вповні завдання (згідно з планом розпродажу) слідуючі блоки і окремі частини: гарматний полк, шкільний блок, Е-чота, Ц-чота, таборова варта, робітничий курінь і таборова лічниця». (Ф. Р-16 оп. 1. спр. 1 арк. 415 (наказ ч. 240. від 20.02.1947).

Підсумовуючи акції про розпродаж значків, у наступному наказі зазначалось: «Розпродажа значків поступає з надзвичайно добрим вислідом, а це свідчить про те, що і тим разом таборовики зрозуміли, який громадянський обов'язок над ними тяжить. Для приміру подаю вислід із згаданої акції. В першому блоці, таборовики не тільки що виконали своє завдання, але затребували ще додаткових 7 нових серій значків. Тому складаю всім таборовикам на чолі з командантом І-го блоку п. хор. Бартошуком сердечну подяку і вірю в те, що і решта частин, які ще досі не виконали свого завдання (згідно з планом) зроблять це в найближчому часі» (Ф.Р-16 оп. 1. спр. 1 арк. 419 (наказ ч. 242. від 28.02.1947).

У хроніці життя табору за 10 лютого 1947 р. знаходимо такий запис: «Крім того

ТРИЗУБ РОБЛЕНИЙ ІЗ МЕНАШКИ
У ТАБОРІ ПОЛОНЕНИХ
РІМІНІ ІТАЛІЯ

22

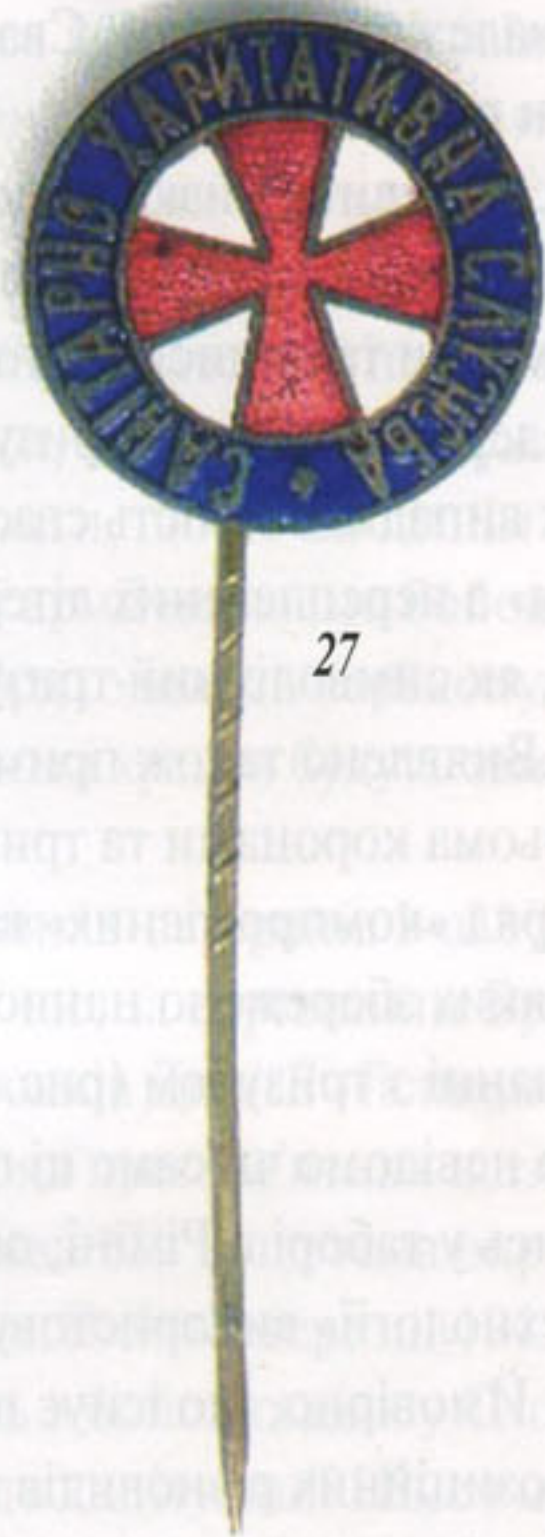
23

25

26

27

на території лагерів Білярія-Ріміні в середовищі санітарної сотні вживалась відзнака Санітарно-Харитативної Служби «СХС» (рис. 27). Санітарно-Харитативна Служба Українського Червоного Хреста – громадська організація медичної допомоги українській еміграції, дозволеної командуванням англоамериканських військ на окупованих ними територіях Німеччини, Австрії та суміжних з ними країнами.

В результаті роботи СХС її працівники встановили точну кількість дивізійних вояків, які склали зброю перед арміями країн антигітлерівської коаліції. Восени 1945 р. у полоні, зокрема, перебувало 11940 українських вояків 1-ї УД УНА, у тому числі 1342 особи на території Німеччини, 468 на території Австрії і 10040 на території Італії [18].

Таким чином, незважаючи на важкі умови перебування у полоні, українські вояки залишилися дисциплінованою військовою одиницею, зберегли військовий однострій, внутрішній порядок, а українська фалеристична спадщина поповнилась ще кількома пам'ятками з доби визвольних змагань.

24

Список літератури:

1. Корчак-Городиський О. Спогади з життя. Ч. 2. Східний фронт 1941—1943 рр. // Львів, 2003. — С. 26—27.
2. Боляновський А. Українські військові формування в Збройних силах Німеччини (1939—1945) // Львів, 2003. — С. 429.
3. Боляновський А. Дивізія «Галичина». Історія // Львів, 2002. — С. 294.
4. Там само. — С. 340
5. Там само. — С. 358.
6. Боляновський А. Українські військові формування в Збройних силах Німеччини (1939—1945) // Львів, 2003. — С. 490.
7. Гладич В. 2-га Українська Дивізія УНА // Українське Козацтво. — ч.1 (19). — 1972. — С. 40—41.
8. Шандрук П. В справі військових відзначень // Вісті Комбатанта. — 1955. — Ч. 11—12 (61—62). — С. 26.
9. Боляновський А. Українські військові формування в Збройних силах Німеччини (1939—1945) // Львів, 2003. — С. 447.
10. Там само. — С. 448.
11. Ріміні, 1945—1947. Перша Українська Дивізія Української Національної Армії у Британському полоні в Італії. — Нью Йорк, 1979. — С. 260.
12. ЦДІА України у Львові. Ф. Р - 16. оп. 1. спр. 7.
13. Ріміні, 1945—1947. Перша Українська Дивізія Української Національної Армії у Британському полоні в Італії. — Нью Йорк, 1979. — С. 274.
14. Верига Р. М. Образотворче мистецтво в Рюміні // Рюміні, 1045—1947. Збірник II. Смолоскип, 2005. — С. 131.
15. Один рік в таборі Ельванген. Ювілейний альманах. Пластовий кіш ім. полк. Є. Коновальця. — Ельванген, 1947. — С. 56.
16. Загачевський Є. Таборова «Відзнака Фізичної Справності» (ТВФС). — Белярія, Реміні, Англія. Чікаго-Мюнхен, 1968. — С. 208—210.
17. Бірчак Є. Спорт між українськими полоненими в Рюміні — Італія // Альманах РФК 1945—1948. — Мюнхен: Молоде життя, 1951. — С. 92—93.
18. Санітарно-Харитативна Служба в Німеччині. Вісник. — Рік II. — Липень, 1946. — Ч.4—5. — С. 5.

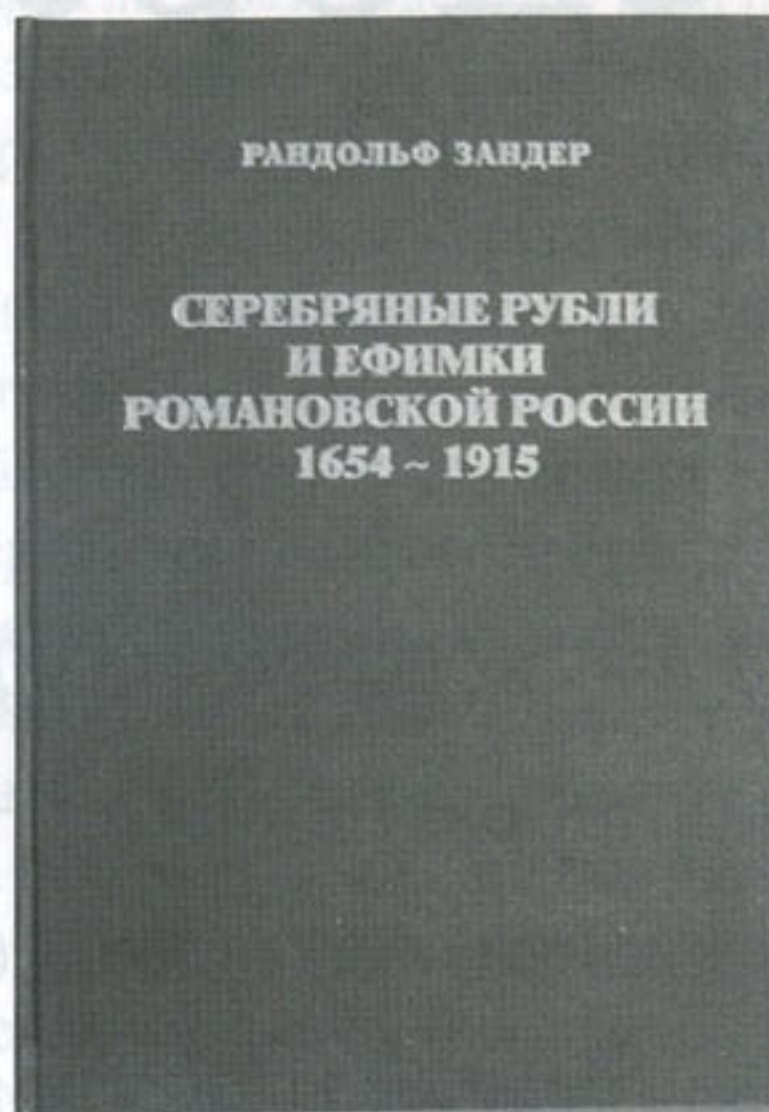
Ці книжки можна отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції журналу: Максим Загреба, а/с 43, Київ, 02147.

Не забудьте у графі поштового переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу та назву книжку.

Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

Рандольф Зандер

**СРІБНІ РУБЛІ ТА ЄФІМКИ
РОМАНОВСЬКОЇ РОСІЇ 1654—1915**

Київ, 1998 р.

Формат 210x290,

тверда обкладинка, 207 с.

Книга американського дослідника та колекціонера, голови російського нумізматичного товариства, людини, яка стояла у витоків видання журналу «JOURNAL OF THE RUSSIAN NUMISMATIC SOCIETY», відображає американську думку про нашу історію крізь призму нумізматички. Ця думка часто несподівана, дивна і цікава для нас, вихованих на певних історичних штампях. Це — безпристрасна думка людини, яка захоплена колекціонуванням російських монет. Колекціонери відкриють для себе багато нового, оскільки автор у книзі зібрав відомості з російськомовних джерел, що не завжди доступні читачам. Легкий, емоційний і доступний стиль викладу захоплює читача, який відчуває захопленість автора російською історією.
Мова — російська.

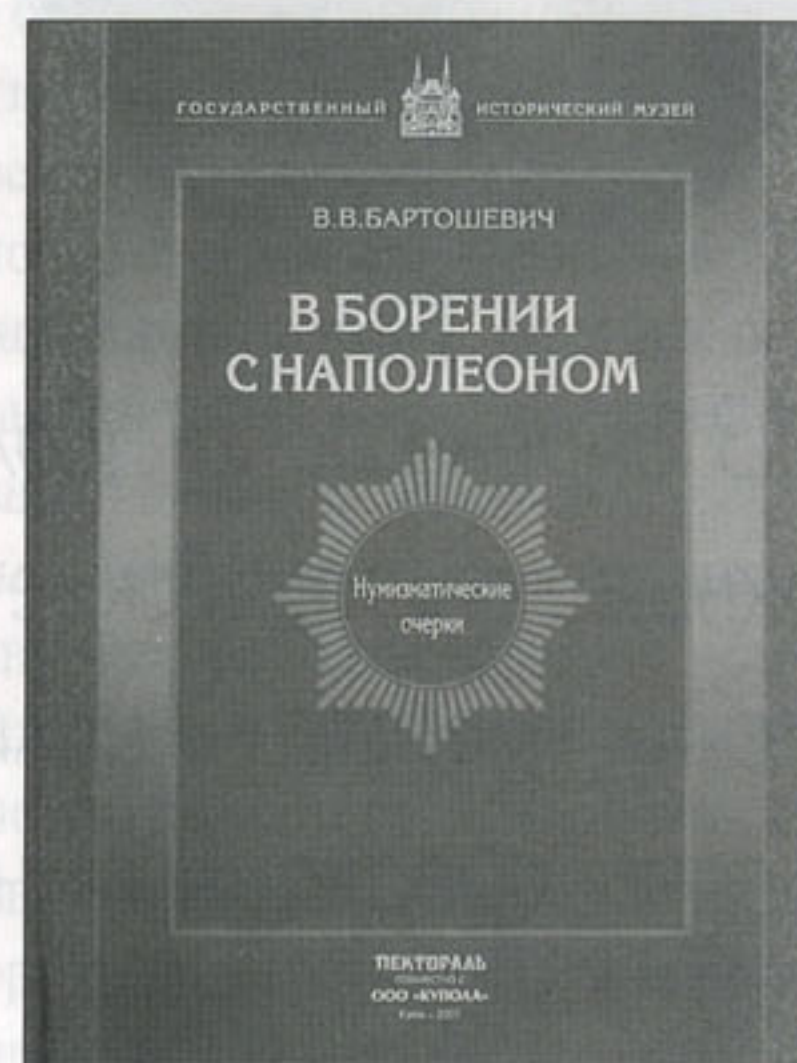
Ціна з пересиланням поштою:

по Україні — 55, - грн.

В. В. Бартошевич

**У БОРИННІ
З НАПОЛЕОНОМ**

**НУМІЗМАТИЧНІ
НАЧЕРКИ**

Київ, 2001 р.

Формат 218x288,

м'яка обкладинка, 210 с.,

наклад 500 прим.

Книга містить десять робіт відомого історика та нумізмата. Різні за змістом, вони об'єднані єдиною тематикою: історія Вітчизняної війни 1812 р., яка розглядається через пам'ятки нумізматички — медалі, ополченські знаки, хрести та ін. Автор розкриває маловідомі сторони Вітчизняної війни, аналізує нумізматичні та письмові джерела, значну мемуарну літературу та художній матеріал. У «Додатках» дається іменний покажчик, перелік ілюстрацій, бібліографічна довідка та список скорочень. Для спеціалістів-нумізматів, музейних працівників, істориків широкого профілю, а також для читачів, які цікавляться історією.

Ціна з пересиланням поштою:

по Україні — 57, - грн.

Светлой памяти
Аллы Сергеевны Мельниковой
П О С В Я Щ А Е Т С Я

К дискуссии о монетах Федора Годунова

Сергей Розанов,
Игорь Розанов (Мариуполь)

С 13 апреля по 21 июля 1605 г. в Московском государстве произошли исключительно важные политические события, которые не могли не оказать влияния на оформление русских монет. Анализируя известные исторические и нумизматические данные, авторы предлагают новую версию решения загадки монет Федора Годунова.

Короткий период правления Федора Годунова и междуцарствия до коронации Лжедмитрия I оставил слабый след в нумизматическом материале. Письменные источники не проливают свет на организацию денежного хозяйства в этот драматический момент для истории России. В течение полувека активного изучения русских монет XVI—XVII вв. исследователями не выработано однозначного мнения относительно их чеканки в период с 13 апреля по 21 июля 1605 г.

Первым к вопросу о чеканке монет от имени Федора Годунова обратился И. Г. Спасский [1]. Большинство специалистов до сих пор относят к периоду правления Федора Борисовича монеты, названные И. Г. Спасским «анахроническими», с лицевыми штемпелями, применявшимися в период царствования Бориса Годунова (1598—1605), и оборотными с именем Федор без отчества, появившимися в период правления Федора Ивановича (1584—1598).

А. С. Мельникова [2] категорически отрицала чеканку монет от имени наследника царя Бориса как не соответствующую нумизматическим

данным и не поддающуюся исторической логике. «Анахронические монеты» И. Г. Спасского она отнесла к чекану Федора Ивановича. В своей последней книге [3] А. С. Мельникова привела данные о двух экземплярах монет с лицевой стороной ГД-РЬ / МО, обнаруженных в кладе периода правления царя Федора, и в основном подтвердила ранее предложенную систематизацию монет Федора Ивановича.

Двойной смысл имени «Федор» (Федор Иванович или Федор Борисович?) и неоднозначная оценка исследователями известных нумизматических данных привели к возникновению загадки монет Федора Годунова. Окончательное решение вопроса о чеканке монет с 13 апреля до 21 июля 1605 г. немаловажно для русской нумизматики «царского периода». Оно положило бы конец многолетней и, по выражению А. С. Мельниковой, «бесплодной» и «надуманной» дискуссии о монетах Федора Годунова, а также позволило иначе взглянуть на некоторые другие спорные вопросы.

На рубеже XVI—XVII вв. русские деньги оставались практически единственным массовым прокламационным средством. Их оформление являлось важной акцией

государственной политики, которой ведал Денежный приказ. С 13 апреля по 21 июля 1605 г. в Московском государстве произошли исключительно важные политические события, которые не могли не оказать влияния на оформление русских монет. Не касаясь вопроса систематизации монет царя Федора Ивановича, в настоящей работе авторы анализируют известные исторические и нумизматические данные и предлагают новую версию решения загадки монет Федора Годунова.

Царь Борис Федорович Годунов внезапно скончался 13 апреля 1605 г. Власть перешла к его сыну Федору. Хотя присяга новому государю прошла без особых затруднений, в том числе и в центрах русской монетной чеканки — Москве, Новгороде, Пскове, подготовка к коронации Федора Борисовича должна была проходить в сложнейшей политической обстановке. Казной были розданы населению огромные суммы денег на помин души Бориса, а фактически — чтобы успокоить недовольный народ. Оппозиция стремилась использовать кризис власти, чтобы избавиться от неугодной династии [5].

К 1605 г. денежные дворы применяли оборотные штемпеля с отчеством царя.

Логично предположить, что после 13 апреля 1605 г., следуя сложившимся правилам оформления монет, денежным дворам была поручена подготовка новых оборотных маточников с именем Федор Борисович, которые так и не были изготовлены или востребованы из-за последовавших далее драматических событий крушения правящей династии.

Ложные слухи о приближении 40-тысячной армии царевича Дмитрия, действия казачьих отрядов атамана Корелы и эмиссаров самозванца Гаврилы Пушкина и Наума Плещеева послужили толчком к народному восстанию в Москве 1 июня 1605г., которое затем переросло в государственный переворот. По мнению авторов, до Московского восстания применение оборотных штемпелей с именем Федор без отчества было невозможно по следующим причинам.

Имя Федора на русских монетах, находившихся в обращении с середины 80-х годов XVI в., было тесно связано в сознании населения с последним представителем угасшей династии Рюриковичей.

При восхождении на русский трон Борис с крайней осторожностью начинал чеканку монет от своего имени. Монеты с

именем Годунова появились только после его коронации [2]. При жизни Борис Федорович стал жертвой политической клеветы: его обвиняли в убийстве последних членов законной династии — царя Ивана, царевича Дмитрия и царя Федора. В глазах боярской оппозиции Борис Годунов, провозгласивший соправителем своего малолетнего сына Федора, выглядел узурпатором власти. Он прекрасно понимал, что в случае его смерти сыну вряд ли удастся удержать трон [5].

Возобновление чеканки монет с именем «Федор» в условиях распространившейся молвы о том, что младший брат Федора Ивановича и законный наследник престола царевич Дмитрий жив, и нараставшего недовольства правлением Годунова не подтверждается нумизматическими данными, основанными на анализе состава кладов, сокрытых в период правления царя Бориса [6].

На фоне восстаний в южных крепостях, потери Чернигова и Путивля, отсутствия в окружении Федора Борисовича влиятельных родственников Годуновых положение правительства было неопределенным. Обстановка неуверенности и в стране, и в военном

лагере под Кромами способствовали разветвленному заговору в пользу царевича Дмитрия. Душой этого заговора стал князь Василий Голицын. Предательство воеводы Петра Басманова, переход части государевых полков на сторону самозванца после мятежа под Кромами 7 мая 1605 г. [7] и бездеятельность правительства окончательно довершили судьбу династии.

В апреле-мае 1605 г. Федору Борисовичу было выгодно продолжать чеканку монет от имени своего отца — самого авторитетного представителя фамилии Годуновых [6]. Возобновление чеканки монет с именем Федор без отчества в условиях династического кризиса и резкого обострения внутривластной обстановки агитировало бы против законного правительства, указывая на Федора Ивановича — старшего брата чудом уцелевшего царевича Дмитрия.

По мнению сторонников чеканки монет от имени Федора Годунова, «анахронические монеты» с именем Федор без отчества должны были чеканиться на Московском денежном дворе в течение полутора месяцев после смерти Бориса. Практически все исследователи отмечают, что известных «анахронических монет» с

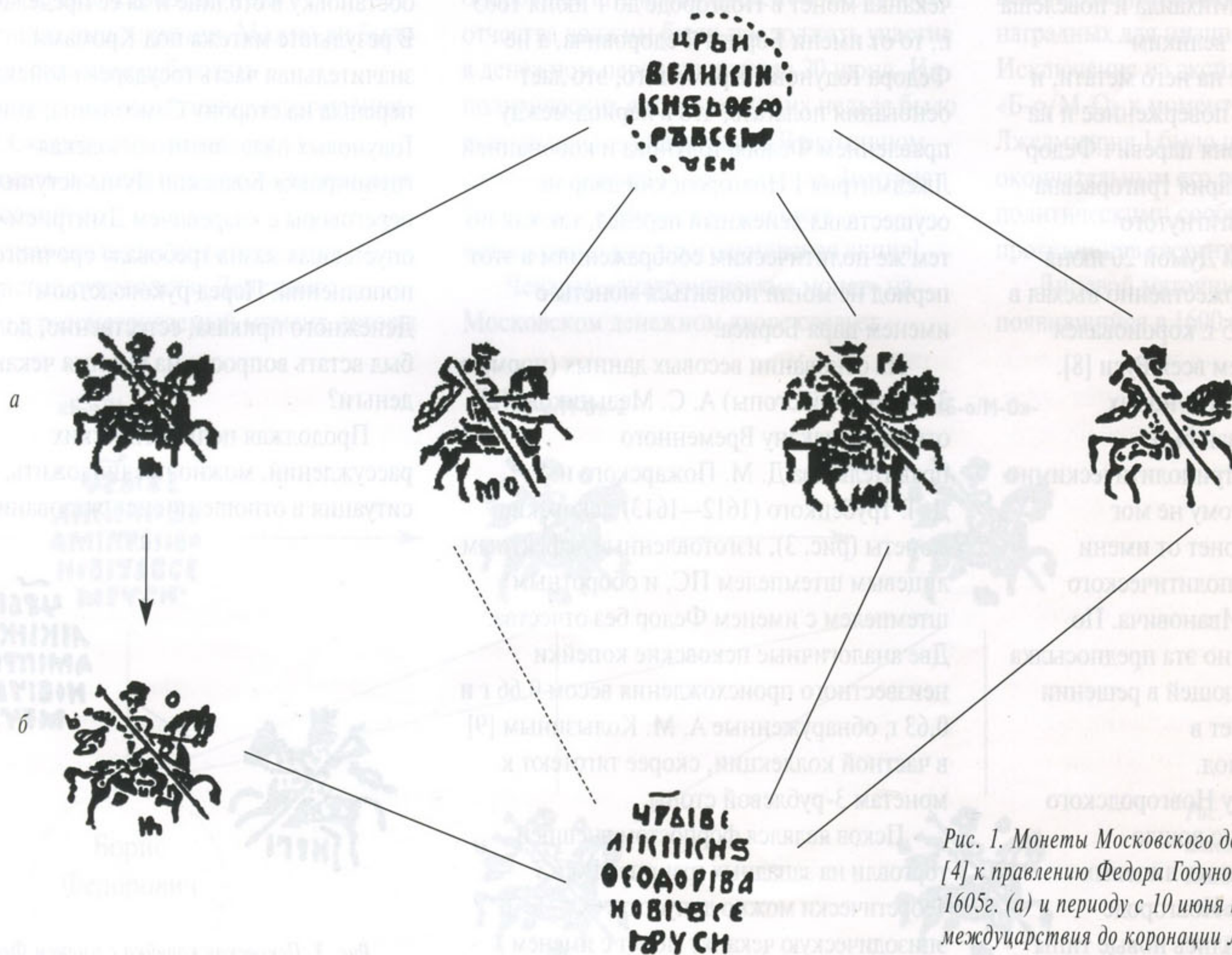

Рис. 1. Монеты Московского денежного двора, относимые [4] к правлению Федора Годунова с 13 апреля до 1 июня 1605г. (а) и периоду с 10 июня по 21 июля 1605г. междуцарствия до коронации Лжедмитрия I (б) — возможное существование монетного типа (С.Р., И.Р.).

именем «Федор» значительно больше, чем тех же монет с именем «Федор Иванович». Последние должны были чеканиться после 10 июня 1605 г. и, вероятно, в первые недели после коронации Лжедмитрия I (21 июля 1605 г.), пока в эксплуатацию не были введены новые оборотные штампы с именем Дмитрий Иванович.

Соотношение количества «анахронических монет» с именем «Федор» и тех же монет с именем «Федор Иванович» не подтверждает гипотезу о чеканке монет Федора Годунова. Тем более, если принять во внимание версию о возможности чеканки «анахронических монет» от имени Федора Ивановича после государственного переворота 17 мая 1606 г. (убийство Лжедмитрия I) и в первые недели правления Василия Шуйского (коронован 1 июня 1606 г.), которая также не лишена исторической логики [6].

Отсюда следует, что до восстания в Москве 1 июня 1605 г. и ареста царской семьи продолжалась чеканка монет от имени Бориса Годунова.

5 июня 1605 г. тело царя Бориса было вырыто из свежей могилы в Архангельском соборе Московского Кремля и подвергнуто надругательству: «Царя Бориса извергоша из храма архистратига Михаила и повелеша извлещи на сомнище с великим поруганием: и камение на него метати, и ногами пхати тело его, поверженное и на земле лежащее». 10 июня царевич Федор Борисович и царица Мария Григорьевна были убиты. После достигнутого соглашения с Боярской Думой 20 июня Дмитрий Иванович торжественно въехал в Москву, а 21 июля 1605 г. короновался царем и великим князем всея Руси [8].

После низложения Годуновых Денежный приказ обязан был руководствоваться внутривластными соображениями и поэтому не мог продолжать чеканку монет от имени Бориса Федоровича – политического противника Дмитрия Ивановича. По мнению авторов, именно эта предпосылка является основополагающей в решении вопроса о чеканке монет в рассматриваемый период.

С 1596 г. в практику Новгородского денежного двора прочно вошло применение датированных лицевых маточников. В 1605 г. в Новгороде последовательно появились новые типы монет (рис. 2) с именем Борис Федорович

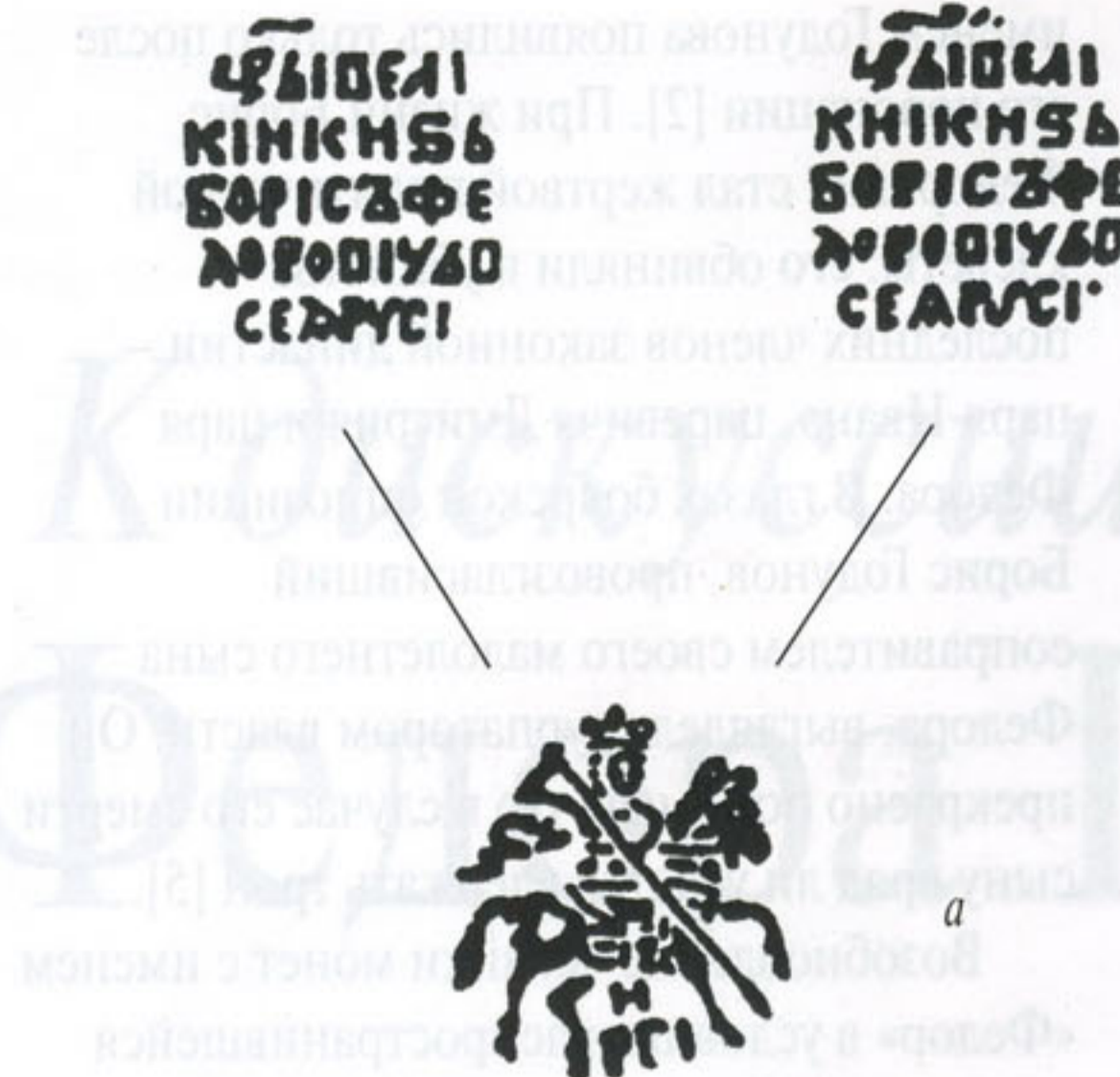

Рис. 2. Новгородские копейки Бориса Годунова (а) и Лжедмитрия I (б), датированные 1605 г.

(лицевой маточник московского стиля Н/РГІ, перегравиrowанный из маточника Н/РВІ, изготовленного в 1604 г.), а затем с именем Дмитрий Иванович (лицевой маточник новгородского стиля НРГІ). Датированные 1605 г., новгородские копейки с именами «Федор» и «Федор Иванович» до сих пор не обнаружены ни в музейных собраниях, ни в частных коллекциях.

Таким образом, если и продолжалась чеканка монет в Новгороде до 1 июня 1605 г., то от имени Бориса Федоровича, а не Федора Годунова. Кроме того, это дает основания полагать, что в период между правлением Федора Годунова и коронацией Лжедмитрия I Новгородский двор не осуществлял денежный передел, так как по тем же политическим соображениям в этот период не могли появиться монеты с именем царя Бориса.

На основании весовых данных (норма в 3,4-рублевой стопы) А. С. Мельникова [2] отнесла к чекану Временного правительства Д. М. Пожарского и Д. Т. Трубецкого (1612–1613) псковские монеты (рис. 3), изготовленные дефектным лицевым штампом ПС, и оборотным штампом с именем Федор без отчества. Две аналогичные псковские копейки неизвестного происхождения весом 0,66 г и 0,63 г, обнаруженные А. М. Колызиным [9] в частной коллекции, скорее тяготеют к монетам 3-рублевой стопы.

Псков являлся форпостом внешней торговли на западных границах Руси. Теоретически можно допустить эпизодическую чеканку монет с именем «Федор» в Пскове после 10 июня 1605 г.

Однако этот вопрос пока остается открытым – никаких свидетельств о работе Псковского денежного двора в этот короткий период времени авторам не известно.

Можно утверждать, что в рассматриваемый период основная нагрузка по денежному переделу должна была лечь на Московский двор, который обязан был чутко реагировать на исключительно сложную политическую обстановку в столице и за ее пределами. В результате мятежа под Кромами значительная часть государева войска перешла на сторону Самозванца, династия Годуновых пала, антигодуновская группировка Боярской Думы вступила в переговоры с «царевичем Дмитрием», опустевшая казна требовала срочного пополнения. Перед руководством Денежного приказа, естественно, должен был встать вопрос – на чье имя чеканить деньги?

Продолжая цепь логических рассуждений, можно предположить, что ситуация в отношении использования

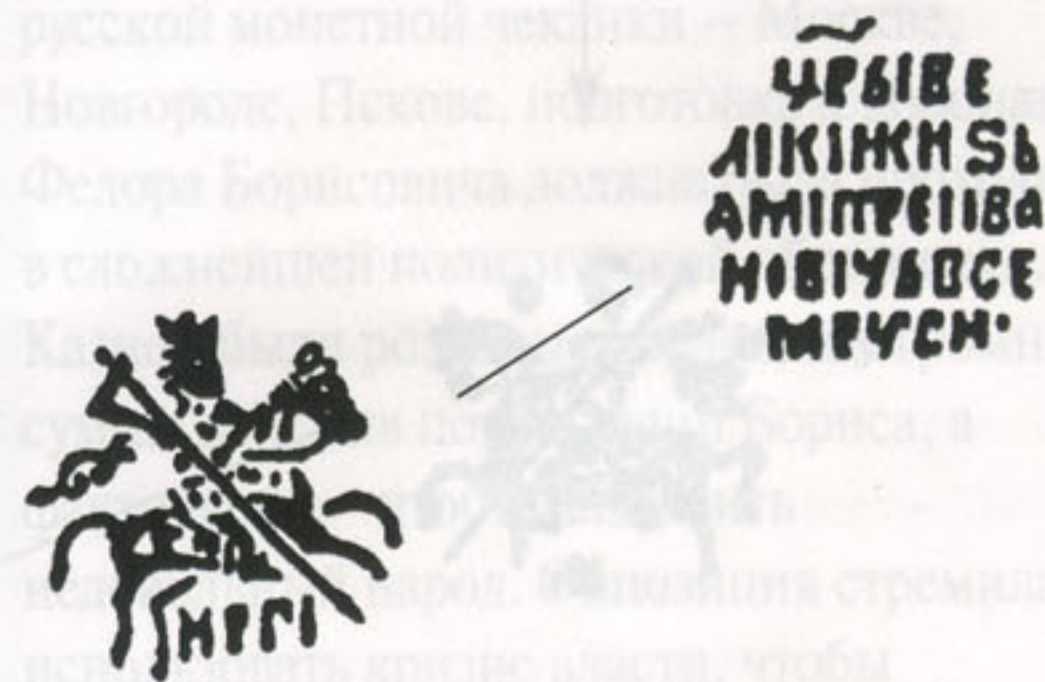

Рис. 3. Псковская копейка с именем Федора.

Лжедмитрий I.
Гравюра Л. Килиана. 1606г.

чеканов с именем «Федор» должна была резко измениться сразу же после Московского восстания. Необходимость продолжать денежный передел и неопределенность политической ситуации, видимо, заставили руководство Московского денежного двора лавировать и применить оборотные штемпеля с именем Федор без отчества, которые до этого не могли быть задействованы в силу изложенных выше причин. Можно ли было в данной ситуации соблюдать регламентированные правила оформления монет? Скорее всего, нужно было действовать в соответствии с политической обстановкой!

Не зная реальных политических пристрастий руководства Денежного приказа в рассматриваемый момент, авторы

могут объяснить это следующим образом. В случае возвращения на престол Федора Борисовича, чеканка монет с именем Федор без отчества, продиктованная чрезвычайными обстоятельствами государственного переворота, могла быть расценена как прокламационный акт в защиту законного государя Федора Годунова. В случае противного исхода событий – как политический лозунг в поддержку царевича Дмитрия – младшего брата покойного царя Федора и наследника династии Рюриковичей.

По мнению авторов, двойное значение имени Федор без отчества на монетах хорошо вписывается в сложнейшую политическую обстановку в момент государственного переворота и объясняет использование штемпелей с именем «Федор» после 1 июня 1605 г.

Далее можно предположить, что между 1 и 10 июня на Московском денежном дворе в работу сначала были задействованы оборотные чеканы с именем «Федор», а после 20 июня, когда политическая ситуация окончательно прояснилась и Московский двор попал в поле зрения правительства Лжедмитрия I, – чеканы с именем «Федор Иванович». Причем оборотные штемпеля с именем Федор без отчества должны были продолжать участие в денежном переделе и после 20 июня. Из политических соображений их нельзя было выводить из эксплуатации. В противном случае их применение до въезда Дмитрия Ивановича в Москву могло быть истолковано как прогодуновская акция!

Чеканку «анахронических монет» на Московском денежном дворе следует

объяснять исключительно в контексте развивавшихся политических событий. Вполне возможно, что к переговорам представителей Думы с Дмитрием Ивановичем могли готовиться определенные суммы контрибуции, и имя Федора на монетах было вполне уместным.

Кроме отсутствия «анахронических монет» в многочисленных кладах времени царствования Бориса, веским аргументом сторонников московской чеканки монет от имени Федора Годунова является выполненный «на уровне штемпеля» анализ состояния престижного лицевого маточника «Б-о/М-О» (рис. 4).

Следует напомнить, что маточник «Б-о/М-О» монет Бориса Годунова не был именованным [10]. Литеры Б[ожией], М[илостию], О[сподарь] лицевого штемпеля «Б-о/М-О» подчеркивают богоизбранность государя и хорошо копируют титул правителей, давно употреблявшийся на европейских монетах: D.G. REX... (DEI GRATIA REX... - БОЖИЕЙ МИЛОСТИЮ КОРОЛЬ...).

В частной коллекции авторы встречали экземпляр копейки Бориса Федоровича с лицевой стороной «Б-о/М-О» со следами позолоты, что свидетельствует об использовании монет этого типа в качестве наградных для низших сословий. Исключение из эксплуатации маточника «Б-о/М-О» к моменту коронации Лжедмитрия I было продиктовано окончательным его разрушением, а не политическими соображениями противников свергнутой династии.

Лицевой маточник «Б-о/М-О», появившийся в 1600 г., нашел наибольшее

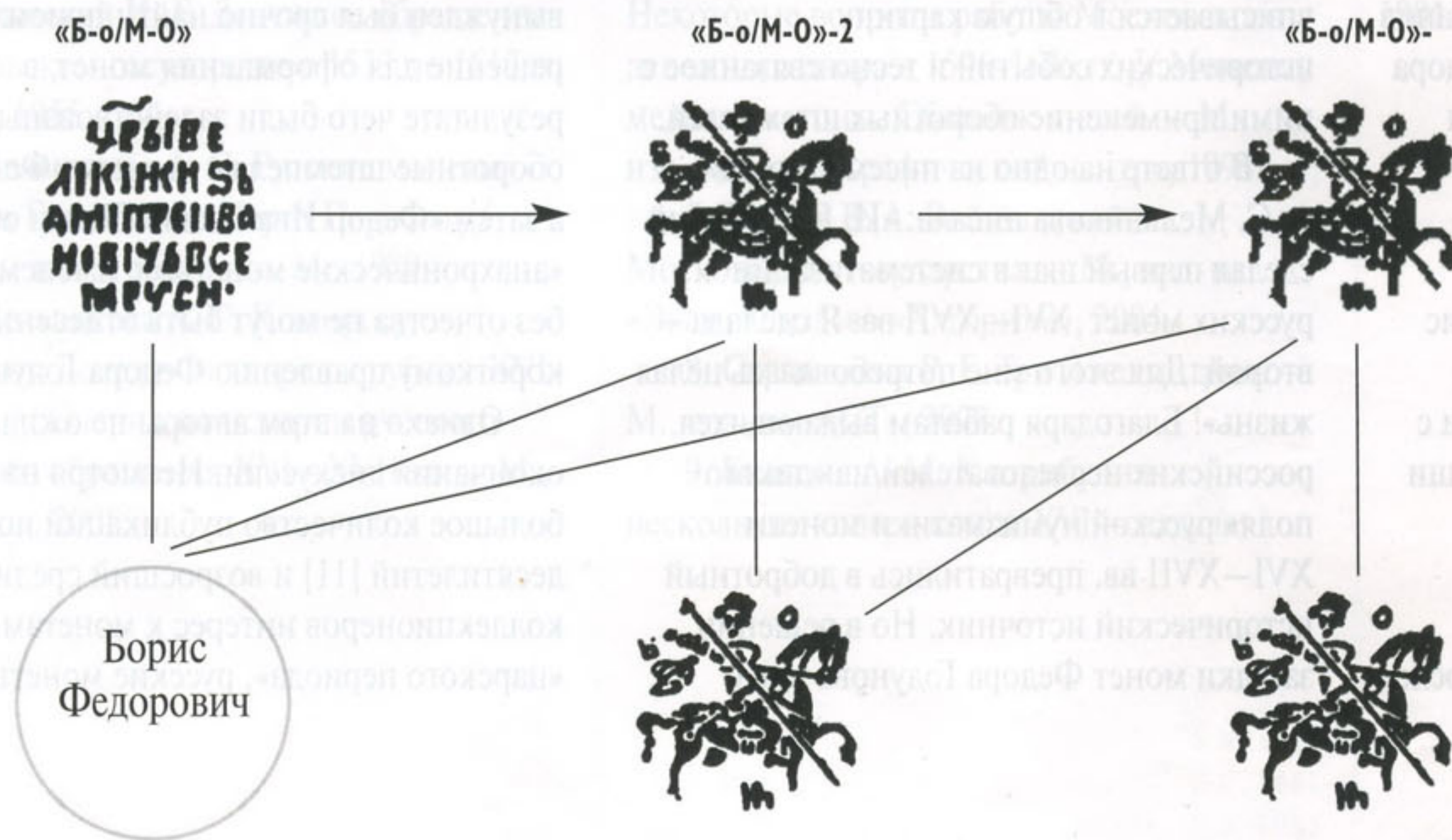

Рис. 4. Сочетание лицевого штемпеля «Б-о/М-О» на разных этапах разрушения маточника с именами русских правителей на престижных монетах начала XVII в. [9].

Рис. 5. Престижная монета Бориса Годунова с расширенной титулатурой «Б[ОЖИЕЙ] М[ИЛОСТИЮ] О[СПОДАРЬ] / ЦАРЬ И ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ БОРИС ФЕДОРОВИЧ ВСЕЯ РУСИ» (а, увеличено); пражский грош Карла I с титулатурой «DEI GRATIA REX BOEMIE KAROLVS PRIMVS...» (б); польские монеты Сигизмунда III с титулатурой «SIGIS. III D. G. REX...» (в).

применение в чекане монет Бориса Федоровича. Его разрушение шло поэтапно. Первый этап приходится на неурожайные годы (1602—1603) в результате интенсивного снятия штемпелей для чеканки монет и раздачи денег голодающим [9], когда была утрачена внутренняя задняя нога коня и поломан правый верхний край монограммы «о/М» денежного двора (штемпель «Б-о/М-О»-2).

Следующий этап разрушения маточника (штемпель «Б-о/М-О»-3) был связан с усиленным изготовлением чеканов и приходится на период правления Федора Годунова, незадолго перед Московским восстанием, когда в эксплуатации еще применялись оборотные штемпеля с именем Борис Федорович. Это подтверждается редкостью монет «Борис Федорович» / «Б-о/М-О»-3. Казна требовала срочного пополнения в связи с раздачей денег населению на помин души Бориса и необходимостью средств на ведение войны с Самозванцем [6].

Оборотные штемпеля с именем «Федор», введенные в эксплуатацию после

государственного переворота, некоторое время могли использоваться в сочетании с ранее снятыми штемпелями с лицевого маточника «Б-о/М-О»-2. После разрушения штемпелей «Б-о/М-О»-2 эксплуатация лицевого маточника «Б-о/М-О»-3 в сочетании со штемпелями «Федор» и особенно «Федор Иванович» была непродолжительной.

По мнению авторов, схема сочетания лицевого маточника «Б-о/М-О» на разных этапах разрушения (рис. 6) хорошо вписывается в общую картину исторических событий и тесно связанное с ними применение оборотных штемпелей.

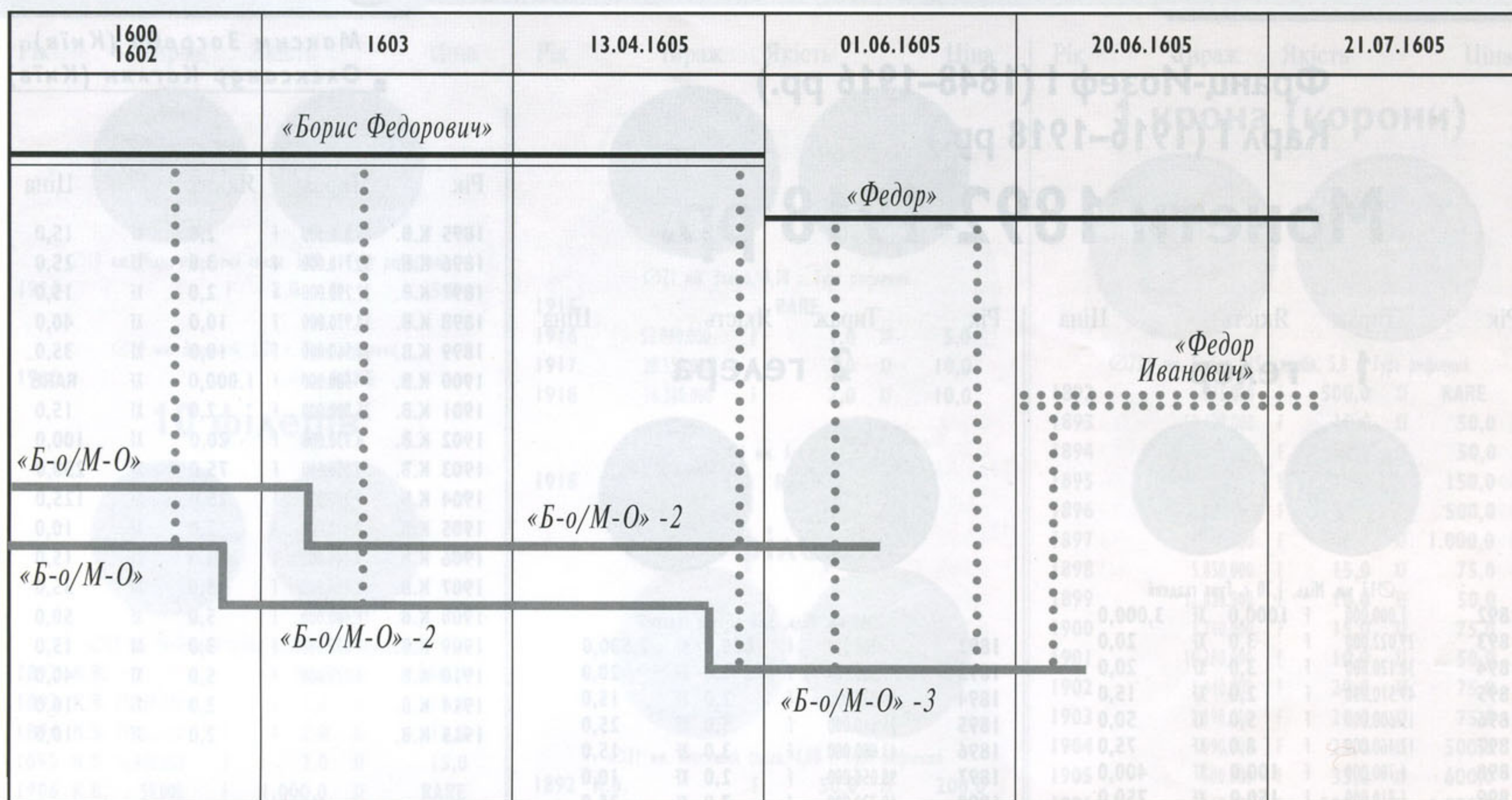
В ответе на одно из писем авторов А. С. Мельникова писала: «И. Г. Спаский сделал первый шаг в систематизации русских монет XVI—XVII вв. Я сделала — второй. Для этого мне потребовалась целая жизнь!» Благодаря работам выдающихся российских исследователей из «дикого поля» русской нумизматики монеты XVI—XVII вв. превратились в добротный исторический источник. Но в решении загадки монет Федора Годунова пока

остается руководствоваться исторической логикой, на что и указывала А. С. Мельникова [3].

С 13 апреля по 21 июля 1605 г. внутривластная ситуация в столице и Московском государстве была крайне неопределенна. До 1 июня 1605 г. Московский денежный двор не имел оснований для чеканки монет от имени Федора Борисовича с использованием оборотных штемпелей царя Федора. После Московского восстания Денежный приказ вынужден был срочно найти приемлемое решение для оформления монет, в результате чего были задействованы оборотные штемпеля с именем «Федор», а затем «Федор Иванович». Таким образом, «анахронические монеты» с именем Федор без отчества не могут быть отнесены к короткому правлению Федора Годунова.

Однако на этом авторы не ожидают окончания дискуссии. Несмотря на большое количество публикаций последних десятилетий [11] и возросший среди коллекционеров интерес к монетам «царского периода», русские монеты

Рис. 3. Псковская монета с именем Федора

— — использование лицевых штемпелей «Б-о/М-О», «Б-о/М-О»-2, «Б-о/М-О»-3 на разных этапах разрушения маточника;
 — монетные типы.

Рис.6. Сочетание лицевых штемпелей на разных этапах разрушения маточника «Б-о/М-О» и оборотных штемпелей с именами русских правителей.

XVI—XVII вв. остаются «плодородным полем» для дальнейших исследований. Достоверные исторические факты, которые могут быть получены в будущем, способны внести коррективы в любую, даже самую логичную версию.

Список литературы

1. Спасский И. Г. Денежное обращение в Московском государстве с 1533 по 1617 гг. — МИА, 1955.
 2. Мельникова А. С. Русские монеты от Ивана Грозного до Петра Первого // Финансы и статистика, -- М., 1989.
 3. Мельникова А. С. К вопросу о Псковском денежном дворе на рубеже XVI-XVII вв. // Очерки по истории русского денежного обращения XVI—XVII вв. — М., «Стрелец», 2005.

4. Клешинов В. Н., Гришин И. В. Каталог русских средневековых монет (от правления царя Ивана IV Васильевича до шведской оккупации Новгорода (1533-1617 гг.). — М., изд-во «УРСС», 1998.
 5. Скрынников Р. Г. Борис Годунов. — М., изд-во «АСТ», 2003.
 6. Зверев С. В., Колызин А. М. Некоторые вопросы работы Московского денежного двора в 1596-1606 гг. // Монеты, медали, жетоны. Сборник статей. — М., изд-во «Археографический центр», 1996.
 7. Волков В. А. Войны и войска Московского государства. — М., изд-во «Эксмо», изд-во «Алгоритм», 2004.
 8. Скрынников Р. Г. Три Лжедмитрия. — М., изд-во «АСТ», 2003.
 9. Колызин А. М. К атрибуции нескольких копеек конца XVI — начала

XVII вв. // Советский коллекционер, вып. 25.
 10. Розанов С. И., Розанов И. Л. О расшифровке букв на лицевом штемпеле «Б-о/М-О» монет Бориса Годунова // Нумизматика и фалеристика, 2002, № 2.
 11. Волков И. В. Русская нумизматика и история денежного обращения XIV- начала XX вв. // Материалы к библиографии 1901-2000 гг. — М., 2001.

Монети Австрійської імперії

Франц-Йозеф I (1848–1916 рр.)
Карл I (1916–1918 рр.)

Монети 1892-1918 рр.

Рік Тираж Якість Ціна
1 гелер

Ø17 мм. Мідь, 1,70 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1892	1.000.000	F 1000,0 XF	3,000,0
1893	29.022.000	F 3,0 XF	20,0
1894	30.120.000	F 3,0 XF	20,0
1895	49.510.000	F 2,0 XF	15,0
1896	15.600.000	F 5,0 XF	50,0
1897	12.460.000	F 8,0 XF	75,0
1898	6.780.000	F 100,0 XF	400,0
1899	1.910.000	F 150,0 XF	750,0
1900	26.981.000	F 2,0 XF	15,0
1901	52.090.000	F 1,0 XF	5,0
1902	20.550.000	F 2,0 XF	10,0
1903	13.770.000	F 2,0 XF	10,0
1909	12.660.000	F 2,0 XF	10,0
1910	21.940.000	F 2,0 XF	10,0
1911	18.380.000	F 2,0 XF	10,0
1912	27.050.000	F 2,0 XF	10,0
1913	8.780.000	F 2,0 XF	10,0
1914	9.906.000	F 2,0 XF	10,0
1915	5.673.000	F 2,0 XF	10,0
1916	12.484.000	F 45,0 XF	100,0

Ø17 мм. Мідь, 1,70 г. Гурт гладкий

1916 F 3,0 Упс. 15,0

1 філер

Ø17 мм. Мідь, 1,70 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1892 К.В.		F 150,0 XF	750,0
1893 К.В.		F 5,0 XF	25,0
1894 К.В.	8.641.000	F 4,0 XF	20,0
1895 К.В.		F 4,0 XF	20,0
1896 К.В.		F 7,0 XF	50,0
1897 К.В.		F 10,0 XF	100,0
1898 К.В.		F 35,0 XF	400,0
1899 К.В.		F 7,0 XF	50,0
1900 К.В.		F 5,0 XF	25,0
1901 К.В.		F 15,0 XF	100,0
1902 К.В.	16.290.000	F 4,0 XF	15,0
1903 К.В.	2.290.000	F 15,0 XF	200,0
1906 К.В.	100.000	F 500,0 XF	3.000,0
1914 К.В.	40.000	F 500,0 XF	2.000,0

Рік Тираж Якість Ціна
2 гелера

Ø19 мм. Мідь, 3,30 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1892	260.000	F 800,0 XF	2,500,0
1893	41.500.000	F 2,0 XF	20,0
1894	78.030.000	F 2,0 XF	15,0
1895	25.610.000	F 5,0 XF	25,0
1896	43.080.000	F 3,0 XF	15,0
1897	98.050.000	F 2,0 XF	10,0
1898	10.720.000	F 7,0 XF	35,0
1899	42.730.000	F 3,0 XF	15,0
1900	7.940.000	F 7,0 XF	50,0
1901	12.150.000	F 20,0 XF	100,0
1902	18.760.000	F 4,0 XF	20,0
1903	26.980.000	F 4,0 XF	20,0
1904	12.860.000	F 7,0 XF	50,0
1905	6.670.000	F 7,0 XF	50,0
1906	20.100.000	F 5,0 XF	100,0
1907	23.080.000	F 2,0 XF	10,0
1908	21.980.000	F 2,0 XF	10,0
1909	25.970.000	F 2,0 XF	10,0
1910	28.400.000	F 4,0 XF	20,0
1911	50.000.000	F 2,0 XF	10,0
1912	74.230.000	F 2,0 XF	10,0
1913	27.430.000	F 3,0 XF	15,0
1914		F 2,0 XF	10,0
1915		F 2,0 XF	10,0

Ø17 мм. Залізо, 2,80 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1916		F 3,0 XF	20,0
1917	81.100.000	F 3,0 XF	15,0
1918	66.300.000	F 2,0 XF	10,0

2 філера

Ø19 мм. Мідь, 3,30 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1892 К.В.		F 250,0 XF	1.500,0
1893 К.В.	17.170.000	F 8,0 XF	50,0
1894 К.В.	9.150.000	F 2,0 XF	20,0

Максим Загреба (Київ)
Олександр Каглян (Київ)

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1895 К.В.	65.010.000	F 2,0 XF	15,0
1896 К.В.	53.710.000	F 3,0 XF	25,0
1897 К.В.	37.290.000	F 2,0 XF	15,0
1898 К.В.	14.970.000	F 10,0 XF	40,0
1899 К.В.	21.560.000	F 10,0 XF	35,0
1900 К.В.	580.000	F 1.000,0 XF	RARE
1901 К.В.	25.800.000	F 2,0 XF	15,0
1902 К.В.	6.930.000	F 20,0 XF	100,0
1903 К.В.	4.050.000	F 75,0 XF	250,0
1904 К.В.	4.200.000	F 25,0 XF	125,0
1905 К.В.	9.330.000	F 2,0 XF	10,0
1906 К.В.	9.440.000	F 3,0 XF	15,0
1907 К.В.	3.400.000	F 5,0 XF	35,0
1908 К.В.	16.480.000	F 5,0 XF	50,0
1909 К.В.	19.070.000	F 3,0 XF	15,0
1910 К.В.	6.020.000	F 5,0 XF	40,0
1914 К.В.		F 2,0 XF	10,0
1915 К.В.		F 2,0 XF	10,0

Ø17 мм. Залізо, 2,80 г. Гурт гладкий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1916		F 3,0 XF	50,0
1917		F 2,0 XF	20,0
1918		F 2,0 XF	20,0

10 гелерів

Ø19 мм. Нікелевий сплав, 3,00 г. Гурт рифлений

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1892		F 1.500,0 XF	RARE
1893	43.520.000	F 2,0 XF	5,0
1894	45.550.000	F 2,0 XF	5,0
1895	79.100.000	F 2,0 XF	5,0
1907	8.660.000	F 3,0 XF	7,0
1908	7.270.000	F 5,0 XF	10,0
1909	20.460.000	F 2,0 XF	5,0
1910	10.160.000	F 2,0 XF	5,0
1911	3.630.000	F 5,0 XF	15,0

Ø19 мм. Мідно-нікелевий сплав, 3,00 г. Гурт рефлений

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1915		F 2,0 XF	5,0
1916		F 2,0 XF	5,0

Монети Австрійської імперії

Рік Тираж Якість Ціна

Ø19 мм. Мідно-нікелевий сплав, 3,00 г. Гурт рифлений
1916 F 2,0 XF 5,0

Ø19 мм. Алюміній, 3,00 г. Гурт рифлений
1916 RARE

10 філерів

Ø19 мм. Нікелевий сплав, 3,00 г. Гурт рифлений

1892 K.B.	F	30,0	XF	250,0
1893 K.B.	15.730.000	F	2,0	XF 15,0
1894 K.B.	39.460.000	F	2,0	XF 15,0
1895 K.B.	16.800.000	F	2,0	XF 15,0
1906 K.B.	50.000	F	1.000,0	XF RARE
1908 K.B.	6.810.000	F	3,0	XF 50,0
1909 K.B.	17.260.000	F	2,0	XF 10,0
1914 K.B.	40.000	F	1.500,0	XF 7.500,0

Ø19 мм. Мідно-нікелевий сплав, 2,50 г. Гурт рифлений

1914 K.B.		RARE		
1915 K.B.	F	2,0	XF	5,0
1916 K.B.	F	2,0	XF	5,0

Ø19 мм. Срібло, 2,50 г. Гурт рифлений

1914 K.B.		RARE		
-----------	--	------	--	--

Ø19 мм. Залізо, 2,50 г. Гурт рифлений

1915 K.B.	F	100,0	XF	350,0
1916 K.B.		RARE		
1918 K.B.	F	70,0	XF	200,0
1920 K.B.	3.000.000	F	80,0	XF 220,0

20 гелерів

Ø21 мм. Нікелевий сплав, 4,00 г. Гурт рифлений

1892	1.500.000	F	100,0	XF 750,0
1893	29.020.000	F	3,0	XF 20,0
1894	30.120.000	F	3,0	XF 20,0
1895	49.510.000	F	2,0	XF 20,0
1907	52.090.000	F	3,0	XF 25,0
1908	20.550.000	F	2,0	XF 20,0
1909		F	50,0	XF 200,0
1911	18.380.000	F	2,0	XF 10,0
1914		F	50,0	XF 200,0

Рік Тираж Якість Ціна

Ø21 мм. Залізо, 3,30 г. Гурт рифлений

1915			RARE	
1916	52.090.000	F	1,0	XF 5,0
1917	20.550.000	F	2,0	XF 10,0
1918	18.380.000	F	2,0	XF 10,0

Ø21 мм. Алюміній

1918			RARE	
------	--	--	------	--

20 філерів

Ø21 мм. Нікелевий сплав, 4,00 г. Гурт рифлений

1892 K.B.	F	50,0	XF	200,0
1893 K.B.	F	5,0	XF	25,0
1894 K.B.	F	4,0	XF	20,0
1906 K.B.		RARE		
1907 K.B.	F	15,0	XF	100,0
1908 K.B.	16.290.000	F	4,0	XF 15,0
1914 K.B.	40.000	F	15,0	XF 50,0

Ø21 мм. Срібло, 4,00 г. Гурт рифлений

1914			RARE	
------	--	--	------	--

Ø21 мм. Залізо, 3,30 г. Гурт рифлений

1915 K.B.			RARE	
1916 K.B.	F	10,0	XF	50,0
1917 K.B.	F	10,0	XF	50,0
1918 K.B.	F	10,0	XF	50,0
1920 K.B.	F	50,0	XF	100,0
1921 K.B.	F	125,0	XF	400,0
1922 K.B.			RARE	

50 гелерів

Ø19 мм. Залізо

Без року			RARE	
1915 K.B.			RARE	

1/2 корони (крони)

Ø19,0 мм. Срібло 835-ї проби

1915 K.B.			RARE	
-----------	--	--	------	--

Рік Тираж Якість Ціна

1 крона (корони)

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт рифлений

1892	235.000	F	500,0	XF RARE
1893	50.120.000	F	10,0	XF 50,0
1894	28.000.000	F	10,0	XF 50,0
1895	15.110.000	F	15,0	XF 150,0
1896	3.060.000	F	40,0	XF 500,0
1897	2.140.000	F	100,0	XF 1.000,0
1898	5.850.000	F	15,0	XF 75,0
1899	11.820.000	F	10,0	XF 50,0
1900	3.740.000	F	15,0	XF 75,0
1901	10.380.000	F	10,0	XF 50,0
1902	2.940.000	F	20,0	XF 75,0
1903	2.190.000	F	20,0	XF 75,0
1904	990.000	F	25,0	XF 500,0
1905	500.000	F	35,0	XF 600,0
1906	160.000	F	500,0	XF 4.000,0
1907	240.000	F	250,0	XF 2.000,0

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт рифлений

1908	4.780.000	F	15,0	XF 50,0
------	-----------	---	------	---------

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт рифлений

1912	8.450.000	F	10,0	XF 25,0
1913	9.340.000	F	10,0	XF 25,0
1914	37.890.000	F	10,0	XF 20,0
1915	23.000.000	F	10,0	XF 20,0
1916	12.410.000	F	10,0	XF 20,0

Ø23,0 мм. Алюміній

1916			RARE	
------	--	--	------	--

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г

1914			XF	RARE
------	--	--	----	------

Ø23,0 мм. Нікелевий сплав

1914			XF	1.000,0
------	--	--	----	---------

Ø23,0 мм. Мідь

1914			XF	1.000,0
------	--	--	----	---------

Монети Австрійської імперії

Рік Тираж Якість Ціна

1 корона (крона)

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт оифлений

1892 К.В.	10.000	F	50,0	XF	750,0
1893 К.В.	24.380.000	F	10,0	XF	50,0
1894 К.В.	12.000.000	F	10,0	XF	40,0
1895 К.В.	18.540.000	F	10,0	XF	30,0
1896 К.В.	3.980.000	F	15,0	XF	50,0
1906 К.В.	50.000	F	1.000,0	XF	RARE

Рік Тираж Якість Ціна

2 корони (крони)

Ø27,0 мм. Срібло 835-ї проби, 10,0 г

1912 К.В.	4.000.000	F	20,0	XF	50,0
1913 К.В.	3.000.000	F	20,0	XF	50,0
1914 К.В.	500.000	F	50,0	XF	500,0

Рік Тираж Якість Ціна

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1909	1.770.000	F	50,0	XF	200,0
------	-----------	---	------	----	-------

5 корон (крон)

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1900 К.В.	3.840.000	F	50,0	XF	200,0
1906 К.В.			RARE		
1907 К.В.	500.000	F	50,0	XF	250,0
1908 К.В.	1.740.000	F	50,0	XF	200,0
1909 К.В.	1.300.000	F	50,0	XF	250,0

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт оифлений

1896 К.В.	1.000.000	F	40,0	XF	100,0
-----------	-----------	---	------	----	-------

5 крон (корон)

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1900	8.960.000	F	50,0	XF	200,0
1907	1.530.000	F	50,0	XF	250,0

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1907 К.В.		F	75,0	XF	350,0
-----------	--	---	------	----	-------

Ø23,0 мм. Срібло 835-ї проби, 5,0 г. Гурт оифлений

1912 К.В.	4.000.000	F	10,0	XF	35,0
1913 К.В.	5.000	F	650,0	XF	2.000,0
1914 К.В.		F	10,0	XF	20,0
1915 К.В.	3.930.000	F	10,0	XF	20,0
1916 К.В.		F	10,0	XF	25,0

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1908	5.080.000	F	50,0	XF	200,0
------	-----------	---	------	----	-------

2 крони (корони)

Ø27,0 мм. Срібло 835-ї проби, 10,0 г

1910			RARE		
1912	10.240.000	F	20,0	XF	50,0
1913	7.250.000	F	20,0	XF	50,0

Ø27,0 мм. Алюміній

1913			RARE		
------	--	--	------	--	--

Ø27,0 мм. Срібло 835-ї проби, 10,0 г

A.: MUSTER – PRAGNUNG

1913			RARE		
------	--	--	------	--	--

Ø35,0 мм. Срібло 900-ї проби, 24,0 г. Гуртовий напис

1909	1.700.000	F	50,0	XF	250,0
------	-----------	---	------	----	-------

10 крон (крон)

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,4 г. Гуртовий напис

1892			RARE		
1893			RARE		
1896	210.000	F	300,0	XF	500,0
1897	1.800.000	F	300,0	XF	500,0
1905	1.930.000	F	300,0	XF	500,0
1906	1.080.000	F	300,0	XF	500,0

Монети Австрійської імперії

Рік Тираж Якість Ціна

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,4 г. Гуртовий напис
1908 654.022 F 400,0 XF 700,0

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,4 г. Гуртовий напис
1909 2.310.000 F 300,0 XF 500,0

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,4 г. Гуртовий напис

1909 190.000 F 400,0 XF 750,0
1910 1.000.000 F 350,0 XF 500,0
1911 1.280.000 F 350,0 XF 500,0
1912 RARE
1812 Сучасне карбування Упс. 350,0

10 корон (крон)

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,4 г. Гуртовий напис

1892 К.В.		F	400,0	XF	750,0
1893 К.В.	10.800.000	F	350,0	XF	500,0
1894 К.В.	980.000	F	350,0	XF	500,0
1895 К.В.				RARE	
1896 К.В.	30.000	F	500,0	XF	2.000,0
1897 К.В.	250.000	F	350,0	XF	500,0
1898 К.В.	210.000	F	350,0	XF	500,0
1899 К.В.	230.000	F	350,0	XF	500,0
1900 К.В.	220.000	F	350,0	XF	500,0
1901 К.В.	230.000	F	350,0	XF	500,0
1902 К.В.	240.000	F	350,0	XF	500,0
1903 К.В.	220.000	F	350,0	XF	500,0
1904 К.В.	1.530.000	F	350,0	XF	500,0
1905 К.В.	860.000	F	350,0	XF	500,0
1906 К.В.	740.000	F	350,0	XF	500,0
1907 К.В.	750.000	F	350,0	XF	500,0
1908 К.В.	500.000	F	350,0	XF	500,0
1909 К.В.	570.000	F	350,0	XF	500,0
1910 К.В.	1.360.000	F	350,0	XF	500,0
1911 К.В.	1.820.000	F	350,0	XF	500,0
1912 К.В.	730.000	F	350,0	XF	500,0
1913 К.В.	130.000	F	500,0	XF	750,0
1914 К.В.	120.000	F	1.000,0	XF	2.500,0
1915 К.В.	50.000			RARE	

Рік Тираж Якість Ціна

20 крон (корон)

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1892	650.000	F	700,0	XF	2.000,0
1893	7.780.000	F	700,0	XF	1.000,0
1894	6.710.000	F	700,0	XF	1.000,0
1895	2.270.000	F	700,0	XF	1.000,0
1896	6.860.000	F	700,0	XF	1.000,0
1897	5.130.000	F	700,0	XF	1.000,0
1898	1.870.000	F	700,0	XF	1.000,0
1899	990.000	F	1.000,0	XF	2.000,0
1900	20.000	F	1.500,0	XF	2.500,0
1901	40.000	F	1.500,0	XF	2.500,0
1902	440.000	F	700,0	XF	1.000,0
1903	320.000	F	700,0	XF	1.000,0
1904	390.000	F	700,0	XF	1.000,0
1905	150.000	F	1.000,0	XF	1.500,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1908 188.346 F 1.000,0 XF 1.750,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1909 220.000 F 2.500,0 XF 7.500,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1909					
1910	380.000	F	1.500,0	XF	2.500,0
1911	50.000	F	2.000,0	XF	3.500,0
1912	4.460	F	2.250,0	XF	3.500,0
1913	20.000	F	2.250,0	XF	5.000,0
1914	80.000	F	2.000,0	XF	4.000,0
1916				RARE	
1915				Сучасне карбування	Упс. 700,0

Рік Тираж Якість Ціна

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис
1916 70.000 F 2.500,0 XF 5.000,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис
1918 1 екз. UNICUM

20 корон (крон)

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1892 К.В.	1.770.000	F	700,0	XF	1.000,0
1893 К.В.	5.080.000	F	700,0	XF	1.000,0
1894 К.В.	2.520.000	F	700,0	XF	1.000,0
1895 К.В.	1.930.000	F	700,0	XF	1.000,0
1896 К.В.	1.020.000	F	700,0	XF	1.000,0
1897 К.В.	1.810.000	F	700,0	XF	1.000,0
1898 К.В.	1.280.000	F	700,0	XF	1.000,0
1899 К.В.	710.000	F	700,0	XF	1.000,0
1900 К.В.	430.000	F	700,0	XF	1.000,0
1901 К.В.	500.000	F	700,0	XF	1.000,0
1902 К.В.	520.000	F	700,0	XF	1.000,0
1903 К.В.	500.000	F	700,0	XF	1.000,0
1904 К.В.	570.000	F	700,0	XF	1.000,0
1905 К.В.	520.000	F	700,0	XF	1.000,0
1906 К.В.	350.000	F	700,0	XF	1.000,0
1907 К.В.	190.000	F	1.000,0	XF	2.500,0
1908 К.В.	130.000	F	700,0	XF	1.000,0
1909 К.В.	450.000	F	1.000,0	XF	1.250,0
1910 К.В.	80.000	F	1.000,0	XF	1.250,0
1911 К.В.	60.000	F	700,0	XF	1.000,0
1912 К.В.	210.000	F	700,0	XF	1.000,0
1913 К.В.	320.000	F	1.000,0	XF	1.250,0
1914 К.В.	700.000	F	700,0	XF	1.000,0
1915 К.В.	210.000	F	700,0	XF	1.000,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,8 г. Гуртовий напис

1914 К.В.		F	1.000,0	XF	1.250,0
1915 К.В.		F	1.750,0	XF	2.500,0
1916 К.В.		F	1.750,0	XF	2.500,0

Монети Австрійської імперії

100 крон (корон)

Ø37,0 мм. Золото 900-ї проби, 33,9 г. Гуртовий напис
1908 16.026 F 5.000,0 XF 10.000,0

Ø37,0 мм. Золото 900-ї проби, 33,9 г. Гуртовий напис
1909 3.203 F 7.500,0 XF 12.500,0
1910 3.074 F 7.500,0 XF 12.500,0
1911 11.165 F 5.000,0 XF 10.000,0
1912 3.591 F 7.500,0 XF 12.500,0
1913 2.696 F 7.500,0 XF 12.500,0
1914 11.995 F 5.000,0 XF 10.000,0
1915 Сучасне карбування Улс. 3.500,0

100 корон (крон)

Ø37,0 мм. Золото 900-ї проби, 33,9 г. Гуртовий напис
1907 К.В. 10.897 F 5.000,0 XF 10.000,0

Ø37,0 мм. Золото 900-ї проби, 33,9 г. Гуртовий напис
1907 К.В. 10.088 F 5.000,0 XF 10.000,0
1908 К.В. 40.048 F 5.000,0 XF 10.000,0
1908 К.В. Сучасне карбування Улс. 3.500,0

Франц-Йозеф I (1848–1916 рр.)

Монети 1892–1918 рр.

Рік Тираж Якість Ціна

1/2 верайнскрони

Ø20,0 мм. Золото 900-ї проби, 5,5 г

1858 A	20.268	Fine	5.000,0	XF	15.000,0
E	24.842	Fine	5.000,0	XF	15.000,0
V	947				RARE
1859 A	402.302	Fine	4.000,0	XF	15.000,0
B	6.496	Fine	6.000,0	XF	20.000,0
E	17.140	Fine	5.000,0	XF	17.500,0
1860 A	200.854	Fine	4.000,0	XF	15.000,0
B	42.847	Fine	6.000,0	XF	20.000,0
1861 A	2.868	Fine	8.000,0	XF	25.000,0
B	18.435	Fine	6.000,0	XF	20.000,0
E	54.730	Fine	6.000,0	XF	17.500,0
1863 A	40				RARE
1864 A	980	Fine	8.000,0	XF	25.000,0
1865 A	2.690	Fine	7.000,0	XF	22.500,0

Ø20,0 мм. Золото 900-ї проби, 5,5 г

1866 A Fine 7.000,0 X 22.500,0

Рік Тираж Якість Ціна

Верайнскрона

Ø24,0 мм. Золото 900-ї проби, 11,1 г

1858 A	46.880	Fine	6.000,0	XF	25.000,0
E	30.736	Fine	5.000,0	XF	20.000,0
V					RARE
1859 A	10.232	Fine	6.000,0	XF	25.000,0
B					RARE
E	3.974				RARE
V	1.885				RARE
1860 A	557				RARE
1861 A	2.010				RARE
1863 A	1.000				RARE
1864 A	1.530				RARE
1865 A	2.800				RARE

Ø24,0 мм. Золото 900-ї проби, 11,1 г

1866 A RARE

Монети Австрійської імперії

Рік. Тираж. Якість. Ціна.

4 флорина – 10 франків

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,2 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1870	7.440	Fine	1.500,0 XF 2.750,0
1871	6.665	Fine	1.250,0 XF 2.750,0
1872	4.960	Fine	1.500,0 XF 2.750,0
1877	3.004	Fine	2.000,0 XF 3.500,0
1878	6.820	Fine	1.250,0 XF 2.750,0
1881	8.370	Fine	1.250,0 XF 2.500,0
1883	3.720	Fine	2.000,0 XF 3.500,0
1884	7.518	Fine	1.250,0 XF 2.500,0
1885	37.901	Fine	1.000,0 XF 2.000,0
1888	4.145	Fine	1.500,0 XF 2.750,0
1889	5.707	Fine	1.500,0 XF 2.500,0
1890	2.847	Fine	2.000,0 XF 3.500,0
1891	11.066	Fine	750,0 XF 2.000,0

1892 Сучасне карбування Унс. 350,0

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,2 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1870 GY.F.	48.672	Fine	400,0 XF 1.000,0
K.B.	80.733	Fine	350,0 XF 1.000,0
1871 K.B.	111.142	Fine	350,0 XF 1.000,0
1872 K.B.	53.108	Fine	350,0 XF 1.000,0
1873 K.B.	13.384	Fine	400,0 XF 1.250,0
1874 K.B.	8.229	Fine	1.000,0 XF 1.750,0
1875 K.B.	10.682	Fine	750,0 XF 1.750,0
1876 K.B.	24.039	Fine	350,0 XF 750,0
1877 K.B.	24.240	Fine	350,0 XF 750,0
1878 K.B.	14.833	Fine	400,0 XF 1.000,0
1879 K.B.	12.367	Fine	400,0 XF 1.000,0
1880 K.B.			RARE

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,2 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1880 K.B.	12.546	Fine	400,0 XF 1.000,0
1881 K.B.	11.737	Fine	400,0 XF 1.000,0
1882 K.B.	13.350	Fine	400,0 XF 1.000,0
1883 K.B.	11.865	Fine	400,0 XF 1.000,0
1884 K.B.	53.533	Fine	350,0 XF 800,0
1885 K.B.	64.277	Fine	350,0 XF 800,0
1886 K.B.	39.066	Fine	350,0 XF 800,0
1887 K.B.	38.842	Fine	400,0 XF 1.000,0
1888 K.B.	48.682	Fine	400,0 XF 1.000,0
1889 K.B.	19.204	Fine	500,0 XF 1.750,0
1890 K.B.	28.989	Fine	500,0 XF 1.750,0

Рік. Тираж. Якість. Ціна.

Ø19,0 мм. Золото 900-ї проби, 3,2 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1890 K.B.		Fine	2.000,0 XF 3.500,0
1891 K.B.	32.001	Fine	750,0 XF 2.750,0
1892 K.B.	20		RARE

8 флоринів – 20 франків

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,4 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1870	25.265	Fine	750,0 XF 1.250,0
1871	33.790	Fine	750,0 XF 1.250,0
1872	5.186	Fine	1.500,0 XF 3.500,0
1873	23.095	Fine	700,0 XF 1.100,0
1874	41.540	Fine	700,0 XF 1.100,0
1875	86.387	Fine	700,0 XF 1.000,0
1876	146.320	Fine	700,0 XF 1.000,0
1877	125.192	Fine	700,0 XF 1.000,0
1878	125.103	Fine	700,0 XF 1.000,0
1879	43.146	Fine	750,0 XF 1.000,0
1880	61.563	Fine	700,0 XF 1.000,0
1881	61.507	Fine	700,0 XF 1.000,0
1882	114.671	Fine	700,0 XF 1.000,0
1883	30.814	Fine	750,0 XF 1.100,0
1884	91.016	Fine	700,0 XF 1.000,0
1885	178.318	Fine	700,0 XF 1.000,0
1886	139.657	Fine	700,0 XF 1.000,0
1887	174.227	Fine	700,0 XF 1.000,0
1888	113.519	Fine	700,0 XF 1.000,0
1889	207.819	Fine	700,0 XF 1.000,0
1890	43.151	Fine	700,0 XF 1.000,0
1891	19.376	Fine	1.050,0 XF 1.750,0

1892 Сучасне карбування Унс. 700,0

Рік. Тираж. Якість. Ціна.

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,4 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1870 GY.F.	125.308	Fine	1.000,0 XF 2.500,0
K.B.	45.890	Fine	1.250,0 XF 2.750,0
1871 GY.F.	177.047	Fine	1.000,0 XF 2.500,0
K.B.	75.575	Fine	1.500,0 XF 3.000,0
1872 K.B.	273.161	Fine	750,0 XF 1.000,0
1873 K.B.	244.505	Fine	750,0 XF 1.000,0
1874 K.B.	240.359	Fine	750,0 XF 1.000,0
1875 K.B.	260.537	Fine	750,0 XF 1.000,0
1876 K.B.	303.920	Fine	750,0 XF 1.000,0
1877 K.B.	312.959	Fine	750,0 XF 1.000,0
1878 K.B.	307.755	Fine	750,0 XF 1.000,0
1879 K.B.	30.621	Fine	750,0 XF 1.000,0
1880 K.B.		Fine	1.000,0 XF 1.500,0

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,4 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1880 K.B.	301.422	Fine	700,0 XF 1.000,0
1881 K.B.	308.789	Fine	700,0 XF 1.000,0
1882 K.B.	304.152	Fine	700,0 XF 1.000,0
1883 K.B.	300.429	Fine	700,0 XF 1.000,0
1884 K.B.	284.185	Fine	700,0 XF 1.000,0
1885 K.B.	266.928	Fine	700,0 XF 1.000,0
1886 K.B.	312.611	Fine	700,0 XF 1.000,0
1887 K.B.	294.112	Fine	700,0 XF 1.000,0
1888 K.B.	296.147	Fine	700,0 XF 1.000,0
1889 K.B.	351.370	Fine	700,0 XF 1.000,0
1890 K.B.	329.000	Fine	700,0 XF 1.000,0
1891 K.B.			RARE

Ø21,0 мм. Золото 900-ї проби, 6,4 г. Гурт рубчатий

Рік	Тираж	Якість	Ціна
1890 K.B.		Fine	1.000,0 XF 1.500,0
1891 K.B.	378.201	Fine	1.000,0 XF 1.500,0
1892 K.B.	232.194	Fine	1.250,0 XF 1.750,0

Далі буде

Бажаючи опублікувати своє оголошення про купівлю – продаж – обмін колекційного матеріалу необхідно надіслати на адресу редакції текст (не більш як 200 знаків) на «ТАЛОНІ ОГОЛОШЕНЬ». За цієї умови публікується безкоштовно.

Желающим опубликовать своё объявление о купле – продаже – обмене коллекционного материала необходимо прислать в адрес редакции текст (до 200 знаков) на «ТАЛОНЕ ОБЪЯВЛЕНИЙ», который дает право на бесплатную публикацию.

Anybody, who wants to publish an advertisement about purchase–sale–change of collection items, has to send a text on «ADVERTISEMENT COUPON» (up to 200 signs) in the address of the editorial board. The coupon gives a right of free publication.

Diejenigen, die ihre Anzeigen ueber den Ein–und Verkauf, Austausch von Sammlungen zu veroeffentlichen wuenschen, haben an die Adresse der Redaction einen Text (bis zu 200 Zeichen) auf dem ANZEIGE–TALON zukommen zu lassen, der Ihnen das Recht auf die unentfletliche Veroeffentlichung gibt.

КУПЛЮ · BUY · ANKAUF

Куплю хрест "За перший зимовий похід" (перший випуск) та інші Українські відзнаки періоду визвольної боротьби за незалежність тел. 8 067 447 76 70

Куплю ордена и медали СССР и России, военную атрибутику времен ВОВ. А/я 336, Харьков, 61052. тел. 067 604 92 07.

Куплю, обмінюю, продаю: банкноти України 1917–1920 рр., 1942 р. – Рівне, 1991–1996 рр., «колгоспні гроші», монети, поштові марки України, конверти, листівки (1991–2007 рр.).
I offer all Ukrainian stamps, covers, cards, bones, «collective-farm» paper money. Любомир Шафран, а/с 225, Кам'янець-Подільський, 32313, Україна.

Куплю награды России и СССР. Анатолий Федорович. А/Я 336, Харьков, 610052, тел. 8-067-604-92-07.

Куплю литературу по нумизматике, в том числе журналы на иностранных языках. Можно б/у. Ксероксы и CD не предлагать. Тел. 8-095-130-60-63. E-mail: disyatnik@ukr.net.

Куплю: печати церквей (кирх) немцев-поселенцев Юга Украины XIX-XX ст. (или их оттиски), колокольчики «Дар Валдая». Тел. 8-066-298-3237.

Куплю, обмінюю монети, бони, жетони. Шукаю колег по колекціонуванню. Маркович Микола Миколайович, вул. Івана Франка, 21, кв. 7, с-ще Добровір, Кам'янка-Бузький р-н, Львівської обл., 80411.

Золотую монету України «Оранта» – 500 грн. Саинский Николай Андреевич, ул. Ленина, 26, кв. 16, пгт Куйбышево, Запорожская обл., 71001. E-mail: sainskiy@zpu.krtel.net.

Автографы известных политических, государственных деятелей современного мира, Президентов, Глав Правительств и Парламентов, членов Королевских семей, лидеров политических партий, известных политиков, депутатов, губернаторов, конституционных монархов, руководителей религиозных конфессий. Саинский Николай Андреевич, ул. Ленина, 26, кв. 16, пгт. Куйбышево, Запорожская обл. 71001. E-mail: sainskiy@zpu.krtel.net.

Журнал «Нумизматика і фалеристика»: №№1-99, 4-99, 3-00, 2-03, 2-04, 3-06, 4-07. А.с. 549, м. Чернівці, 58001.

Куплю «Одну Волю» Андеграудського фестивалю в Гуляй-Полі 23–24 серпня 2006 р. Малахов Сергій Володимирович, с. Жовтневе, Харківська обл., 62415.

Куплю, обмінюю марки, конверты, почтовые карточки с оригинальной маркой СССР; марки Украины в листах; банкноты, монеты всех стран, награды и наградные знаки СССР. Отвечу на все письма. Жильцов В. Н., а/я 233, Борислав, Львовская обл., 82300. Тел. 032 48 512 75 (после 20.00).

Коллекционную бони України (загальнодержавні, місцеві, «колгоспні», а також українські жетони різноманітного функціонального призначення. Чекаю пропозицій. Власик Олександр М., вул. Корецька, 107, Березне, Рівненської обл., 43600. тел. (097) 379 53 55.
Куплю старі, до 1939 р., поштові листівки за ціною 50–100 гривень з видами м. Городенки, с. Раківець, с. Чернолиця, с. Клишківців. Олександр, Київ, тел. (044) 4504637, після 20 год.

Медаль за успешное окончание школы, значок депутата Верховного Совета СССР, Украины. Тел. (06262) 33 493. slavnik@pisem.net

Кольорові діапозитиви (слайди) або кольорові фотографії державних паперових грошей України 1917–1920 рр., Радянської Української республіки 1919 р. (у відмінній якості). Маю на обмін бони і монети Росії, СРСР, Польщі. Петро Кравчук, смт Любешів, Волинська обл., 42200.

ПРОДАМ · SALE · VERKAUF

Продаю дипломированную коллекцию телефонных карточек Украины и мира. Стоимость 550 гривен. vf_glin@rc.vinnitsa.com Моб +380972319012. Виталий.

Продаю или обмінюю монеты, почтовые марки мира, спичечные и винные этикетки, старые патефонные пластинки, литературу по филателии. Нужен каталог «Михель» том 3 Европа. Игорь Спица, ул. Виктевича 7/53, Кацивели, Крым, 98688.

Годинник з подвійним боєм маятников та годинники маятникові настінні 043 1960 р. Або поміняю на монети. Тел. (097) 842 0675.

Автор вышлет наложенным платежом свои недорогие каталоги монет и бон Украины, России, Европы, Мира 20 века с подробным описанием изображений на них и оценкой в долларах США. Бадаев С., Перемоги 121-6, Чернигов, 14038. Тел. (0462) 63 68 71.

Продаю в Украине, по просьбе автора, самый полный каталог разновидностей монет СССР и РФ – Я. Адрианов «МОНЕТЫ СОВЕТСКОГО ГОСУДАРСТВА И СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ», Пермь, 2005, формат А-4, 256 стр. Цена с доставкой – 280,- грн. Тел. 8-095-389-53-68, Роман Мирошниченко, а/я 6238, Донецк, 83114.

Продаю древние китайские монеты династии «Северная Сун» (960–1127 гг.), около 2000 шт. Не считая мелких разновидностей (которых очень много) – около тридцати разновидностей по почеркам. Желательно оптом. Комаров Д. В. Главпочтамт до востребования, Благовещенск, Амурская обл., 675000, Россия.

Продаю реставраторам фотометр ФМ65, 1961 г., новый, полный комплект. Назначение – цветовые измерения белизны, прозрачности и блеска бумаги, ткани. Сравнительный микроскоп. Оникиенко Павел, с. Гераськовка, Марковский р-н, Луганская обл., 92413. Тел. (066) 800 27 66.

Продаю серебряные монеты Молдавии и Приднестровья. Владимир. E-mail: vlad367@mail.ru. Тел. +373 22 537 963.

Пропоную каталоги по нумизматиці зарубіжних видань: Krause, Schoen, Pick, та інші; а також по українським бонам та монетам. Попель Аркадій. А/С 100, Львів, 79000. Тел. 8 067 395 00 89.

ОБМІН · ОБМЕН · EXCHANGE · TAUSCH

Меняю монеты России и СССР, а также стран зарубежья, ищу коллег по обмену и переписке. Костин Николай Анатольевич, г. Ясиноватая, Донецкая обл., Главпочтамт, а/я 8, 86000.

Обмінюю бони Сардинського комбінату хлібопродуктів 2001 р. на бони що обертались на території України, літературу по колекціонуванню всіх напрямків. Воробей Василь, с. Вільне, Дубровицький р-он, Рівненська обл., 34151, тел. (096) 736 16 30.

Обмінюю – продаю: лотереї, облігації, акції, сірникові коробки (етикетки), споживчі талони, непоштові марки, паперові гроші (+ колгоспні, місцеві) та буклети України, країн колишнього СРСР, країн світу. Анатолий Алексійович, пр. Перемоги 15/10, Луцьк, Волинська обл., 43005, тел. (050) 713 8816, (0322) 780 236.

PIZNE · PAZHNOE · MISCELLANEOUS · DIVERSES

Реставрую, виробляю, реалізую копії та муляжі ікон, монет. Сітчук Олександр Федорович, вул. Чубинського, 11, м. Коростопіль, Рівненської обл., 23801. Тел. 803-657, 8-096-303-7634.

Організую виставки колекцій в місті Луцьк (бажано не традиційних). Анатолий Алексійович, пр. Перемоги 15/10, Луцьк, Волинська обл., 43005, тел. (050) 713 8816, (0322) 780 236.

Ischu kontakt s obmenom monet, stariny, antiqa, plastikowye telekarty, do 1915 pocztowki, na otkrytki s vidami Czernowitz-Cernauti, Bukowina, cz_tz@hotmail.com, pisat polski-ukrainski-russki

Коллекционирую монеты, бонны. Ищу коллег по увлечению. А/Я 590, Краматорск, 84306, Украина.

Ці книжки можна отримати поштою, надіславши поштовий переказ на адресу редакції журналу: Максим Загреба, а/с 43, Київ, 02147, Україна.

Не забудьте у графі поштового переказу «Для письмового повідомлення» зазначити зворотню адресу та назву книжки.

Пропозиція дійсна до 5 листопада 2007 р.

А. Д. Войнович, В. Д. Доценко А. Д. Войнович, В. Д. Доценко

**РОСІЙСЬКИЙ
ІМПЕРАТОРСЬКИЙ ФЛОТ У
ЗНАКАХ ТА ЖЕТОНАХ**

Санкт-Петербург, 2002 р.
Формат 172x240 мм,
тверда обкладинка, 208 с.,
наклад 900 прим.

Кольорові ілюстрації та описування
261 знаку, жетонів та медалей
імператорського флоту, а також
розповіді про події та людей, що за
ними стоять.
Мова – російська.

**ДОПОВНЕННЯ
та ДОДАТКИ**

Санкт-Петербург, 2004 р.
Формат 155x235 мм,
м'яка обкладинка, 208 с.

Кольорові ілюстрації та описування
8 знаків, що не увійшли до книги.
Таблиця з цінами на знаки та
жетони у доларах США
Мова – російська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні – 305, - грн.

Максим Загреба,
Сергій Яценко

**МОНЕТИ БІЛОРУСІ,
МОЛДОВИ
та ПРИДНІСТРОВ'Я**

Каталог

Київ, 2007 р.
Формат 145x215 мм,
м'яка обкладинка, 64 с.

Каталог містить зображення,
технічні параметри та ринкові ціни
на монети Білорусі (з 1996 р.),
Молдови (з 1992 р.),
Придністровської Молдавської
республіки (з 2000 р.).
Ціни в українських гривнях.
Мова – українська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні – 20, - грн.

Валерій Нечитайло

**КАТАЛОГ АНТИЧНИХ МОНЕТ
СКИФІ, БЕРЕЗАНІ, НИКОНІЮ,
ТИРИ, КЕРКІНІКИДИ**

КАТАЛОГ АНТИЧНИХ МОНЕТ
Скифи, Березани, Никонію, Тирі, Керкінікіді
CATALOG OF ANCIENT COINS
Scythians, Beresani, Nikoniu, Tyri and Kerkinikidi

Київ, 2000 р.
Формат 148x210 мм,
м'яка обкладинка, 80 с.

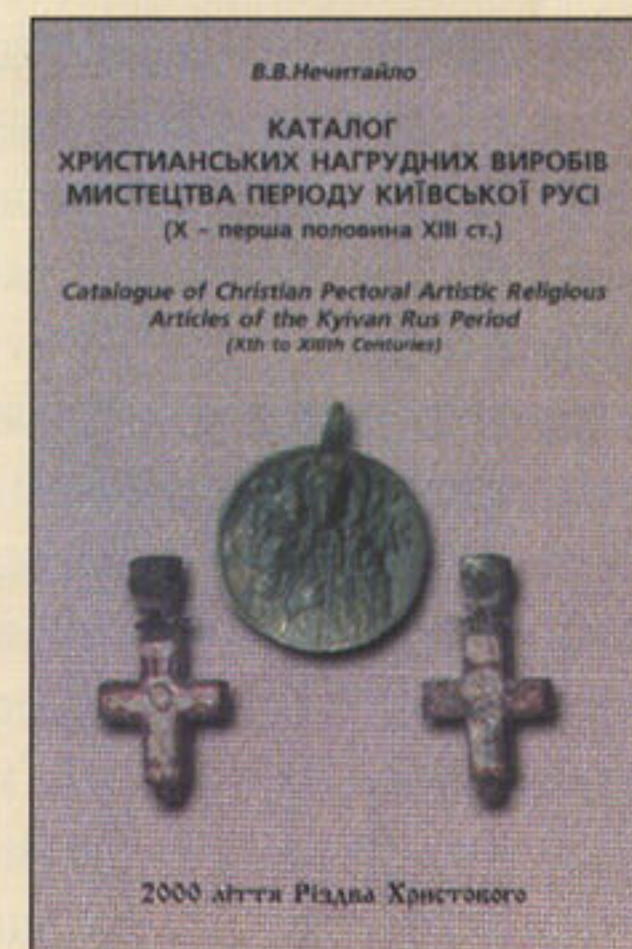
Описання та промальовки античних
монет міст Північного
Причорномор'я.
290 позицій.

Ціни в гривнях на два ступені
збереження – "Fine" та "VF".
Мова – російська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні – 28, - грн.

Валерій Нечитайло

**КАТАЛОГ ХРИСТИАНСЬКИХ
НАГРУДНИХ ВИРОБІВ
ПЕРІОДУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ
(X – перша половина XIII ст.)**

Київ, 2001 р.
Формат 210x300 мм,
м'яка обкладинка, 1205 с.

Хрести-інколпіони, зміювики, натільні
хрестики та ікони з металів і каменю.

Описання, ступінь рідкості та
фотографії близько 700 предметів.
Мова – українська, російська та
англійська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні – 145, - грн.

Валерій Нечитайло

**КАТАЛОГ АНТИЧНИХ МОНЕТ
ОЛЬВІЇ**

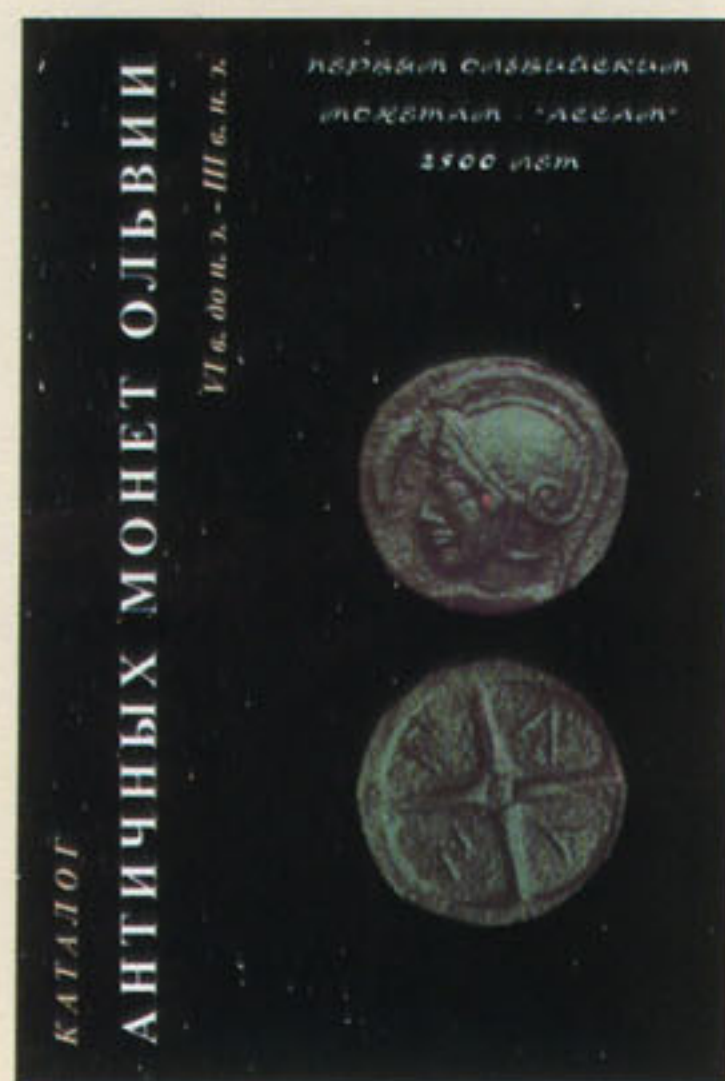
VI ст. До н. е. – III ст. н. е.

Київ, 2000 р.
Формат 210x300 мм,
м'яка обкладинка, 160 с.,
+ 29 кольорових плат.

Описання та промальовки
античних монет Ольвії.
724 позиції.

Ціни в гривнях на два ступені
збереження – "Fine" та "VF".
Мова – російська.

Ціна з пересиланням поштою
по Україні – 110, - грн.

Монета, медаль, орден —

союз между умершими, живыми и еще не родившимися

Вынесенный в заголовок перефразированный афоризм, относящийся к истории английского публициста, философа и историка Эдмунда Берка (1729–1797), как нельзя лучше относится к сфере деятельности журнала «Нумизматика і фалеристика».

Больше двадцати лет тому назад, читая книгу немецкого археолога, искусствоведа, историка античности, профессора Германа Хафнера «Выдающиеся портреты античности. 337 портретов в слове и образе», я обратил внимание, что около трети портретных изображений в книге представлены монетами. Более того, часть скульптурных, мозаичных и прочих изображений были идентифицированы по монетам. Действительно, монеты (и появившиеся позднее медали) являются наиболее долговечными и, вероятно, правдивыми свидетелями истории. Уничтожались скульптуры (часто приукрашавшие или искажавшие изображаемого), гибли картины, легко могут быть уничтожены фотографические изображения, данные на электронных носителях, и только страшнейшие планетарные катаклизмы могут уничтожить монеты и медали.

Журнал «Нумизматика і фалеристика», празднующий в этом году десятилетие со дня выхода первого номера, позиционируется как справочно-информационный журнал. Представляется, что это преуменьшение его значения. Скорее журнал — научный. Ведь его публикации, чаще всего — исследования в двух областях исторической науки (или, если кому-то угодно, вспомогательных исторических дисциплинах), каковыми являются нумизматика и фалеристика.

Ведь нумизматика изучает монеты во взаимосвязи с историей, экономикой, политикой, культурой, техникой, хронологией, метрологией, этимологией, генеалогией, геральдикой, мифологией, палеографией, иконографией, сфрагистикой.

А фалеристика изучает носимые на виду знаки отличия, которые вручаются согласно определенным правилам за выдающиеся заслуги отдельным лицам или коллективам (ордена, медали, другие знаки отличия). Фалеристика тесно связана с историей, особенно военной, геральдикой и другими дисциплинами.

Редакционная коллегия, главный редактор Максим Загреба, авторы журнала делали и делают все, чтобы «Нумизматика і фалеристика» был высокопрофессиональным, научным изданием, с прекрасной полиграфией и дизайном, способствующим более глубокому пониманию истории, восполнению пробелов в исторической науке.

На страницах журнала читатели познакомились с историей в монетах Римской и Византийской империй, Крымского ханства, историей долларовой системы Соединенных Штатов Америки, монетами Боспора III–II вв. до н.э., византийского Херсонеса IX–XII вв., монетами России, Чехии, Словакии, легендами-изречениями на английских монетах XIV–XX вв., китайской денежной системой.

Естественно, что достойное место в публикациях журнала занимает тематика, связанная с нашей страной. Это исторические периоды денежного обращения в Украине и их краткая характеристика, монетные гривны XI–XV вв. (из собрания Национального музея истории Украины), монеты Австрии и других государств в денежном обращении на западно-украинских землях после присоединения их к Австрийской империи, денежное обращение западно-украинских земель периода наполеоновских войн (1792–1815), польско-литовские монеты, бывшие в обращении на территории Украины. Неизменный интерес вызывают сообщения о новых монетах и медалях Украины.

Только уважение может вызвать беспристрастность журнала — для него важен исторический подход. Читатели могли прочитать о наградных медалях второй половины XVIII в. для Запорожского и Черноморского казачества, советских Орденах Александра Невского, Богдана Хмельницкого, Суворова, о истории награды Украинской

Народной Республики «Крест Симона Петлюры», об ордене Святого Станислава в системе военных наград Российской империи середины XIX в., об ордене УНСО «За заслуги» («Пустельгий крест»), наградах Белой Армии и Флота и наградах украинским миротворцам.

Все, о чем поведал журнал за десять лет, не перескажешь.

Чего же не хватает журналу? Наград. Поэтому, особое удовольствие мне доставила возможность выполнить поручение Президента Европейской академии естественных наук (Германия), профессора Владимира Тыминского, и от его имени вручить Максиму Михайловичу Загребе Диплом о награждении журнала медалью имени Альберта Швейцера «За гуманизм и служение народу» и саму медаль. Это признание заслуг журнала в духовном развитии украинского народа, построении культурного моста между прошлым и будущим.

*Виктор Барштейн,
академик Европейской академии естественных наук*